

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMI**

**YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ
KÜLTÜREL UNSURLARIN İNCELENMESİ: VAN YÜZÜNCÜ
YIL ÜNİVERSİTESİ YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE
ÖĞRETİM SETİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HİLAL YAZICI

İSTANBUL, 2021

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMI

**YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ
KÜLTÜREL UNSURLARIN İNCELENMESİ: VAN YÜZÜNCÜ
YIL ÜNİVERSİTESİ YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE
ÖĞRETİM SETİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HİLAL YAZICI
(190521002)

Danışman
(Doç. Dr. Gökçen GÖÇEN ÖZDEMİREL)

İSTANBUL, 2021

12/07/2021

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı'nda 190521002 numaralı Hilal YAZICI'nın hazırladığı "Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurların İncelenmesi: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği " konulu Yabancılar İçin Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 12/07/2021 Pazartesi günü saat 13:00 'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** karar verilmiştir.

Düzeltilme verilmesi halinde:

Adı geçen öğrencinin Tez Savunma Sınavı .../.../20... tarihinde, saat da yapılacaktır.

Tez Adı Değişikliği Yapılması Halinde: Tez adının
.....
şeklinde değiştirilmesi uygundur.

Jüri Üyesi	Tarih	İmza
(Danışman) Doç. Dr. Gökçen GÖÇEN ÖZDEMİREL.	12/07/2021	KABUL
Doç. Dr. Muhammet Sani ADIGÜZEL.	12/07/2021	KABUL
Prof. Dr. Alpaslan OKUR.	12/07/2021	KABUL
(İkinci Danışman) */.../20...
*/.../20...

*2. Danışman varsa doldurulacak

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağılı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Hilal YAZICI

İmza

TEŞEKKÜR

Akademik bilgisine, bilgisini aktarışına, sabrına, anlayışına, duruşuna büyük bir saygı duyduğum, öğretmenlik mesleğine girdiğim bu yılda da kendisini örnek almaya çalıştığım, tez yazım sürecinde benden hiçbir bilgiyi, zamanı ve anlayışı esirgemeyen danışman hocam Sayın Doç. Dr. Gökçen GÖÇEN ÖZDEMİREL'e, kaynaklarından bolca istifade ettiğim, alanın en önemli isimlerinden Sayın Prof. Dr. Alpaslan OKUR'a ve kendisinden ders alma onuruna erdiğim Sayın Doç. Dr. M. Sani ADIGÜZEL'e, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesinde ve Kocaeli Üniversitesinde ders aldığım bütün hocalarıma, öğretmenlik mesleğini seçmeme vesile olan tüm öğretmenlerime ve yüksek lisans yaptığım süreçte beni yüreklendiren ve destekleyen Sayın Prof. Dr. Serap HELVACI'ya ve beraber çalıştığımız süreç boyunca derslere katılmama destek olan Sayın Ayhan KESKİN'e teşekkürü bir borç bilirim.

Hayatımın her alanında ve döneminde hep arkamda olan, maddi-manevi hiçbir desteği, sabrı ve özveriyi benden esirgemeyen annem Cevriye YAZICI ve babam İbrahim YAZICI'ya; kardeşlerim Ahmet Hakan YAZICI, Cihat YAZICI ve Merve YAZICI'ya; her daim yanımda olan dostlarım Havva ATÇEKEN'e, Sevcan BUZAN'a, Esra KILIÇ'a, Çiğdem GÜL'e, Sibel ÇETİNKAYA'ya; meslektaşlarım Merve AÇIK'a ve Rukiye YILDIRIM'a; AVCI, GÜNDOĞDU, ATÇEKEN ve ÖZDEMİR ailelerine çok teşekkür ederim.

Sadece bir yıl okul sırasında oturabilen kardeşim Cihan YAZICI anısına...

Hilal YAZICI

İmza

YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ KÜLTÜREL UNSURLARIN İNCELENMESİ: VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE ÖĞRETİM SETİ ÖRNEĞİ

Hilal Yazıcı

ÖZET

Yabancı dil öğretimi sürecinde dilin kullanım boyutunu oluşturan kültürel unsurların büyük bir önemi vardır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürel unsurların incelenmesine yönelik gerçekleştirilen çalışmalara bakıldığında araştırmaların genellikle ders kitapları üzerine yapıldığı görülmektedir. Türkçenin tam, doğru ve uygulamada başarılı olabilmesi için kültür öğretimi büyük bir önem taşımaktadır. Bu nedenle ders kitapları aracılığıyla kültürel unsurlar verilirken dikkat edilmesi ve gelişigüzel verilmemesi gerekmektedir. Ders kitapları, ilk başvuru ve en kolay ulaşılabilen kaynak olması bakımında hedef dil ve kültür öğretiminde önemli bir konuma sahiptir. Bu sebeplerden ders kitaplarının kültürel açıdan incelenmesi bir ihtiyaç olarak görülmüştür. Bu çalışmada da inceleme alanı olarak ders kitaplarının seçilmesinde öğrencilerin dil öğrenme sürecinde öncelikle ve genellikle ders kitaplarını kullanması etkili olmuştur. İlgili alanda yapılan çalışmalar araştırıldığında ilk basımları 2018-2020 yılları arasında yayımlanan Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ders kitaplarının kültürel unsurlar açısından incelenmediği fark edilmiştir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders kitapları aracılığıyla aktarılan kültürel unsurların belirlenmesinin ve bu yolla ders kitapların kültürel unsurlar açısından karşılaştırılmasının bir gereklilik olduğu düşünülmüştür. Hedef dil olarak Türkçe öğretimi alanında yazılmış ders kitaplarının kültürel unsurlar bakımından incelenmesi, araştırmacıların daha çok veri elde edebilmesine, böylece alanyazındaki varsa eksiklerin ve hataların belirlenerek giderilmesine, yeterli bulunan tarafların pekiştirilmesine, kültür aktarımına yönelik ortak bir ölçüt geliştirilmesine ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin daha etkili olmasına katkı sağlayacaktır. Buradan yola çıkarak *“Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yer alan kültürel*

unsurlar nelerdir?” araştırma sorusundan hareketle Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yer alan okuma metinlerindeki kültürel unsurların incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasına uygun olarak gerçekleştirilen çalışmada kültürel unsurlara ait veriler doküman analiziyle toplanmıştır. Araştırma kapsamında incelenen kitaplarda kültürel unsurların en çok yiyecek, değerler, Türk edebiyatı, meslekler, turistik ve tarihî yerler boyutlarında kullanıldığı tespit edilmiştir. Dil düzeylerine göre en fazla kullanılan kültürel unsurlara ait boyutlar ise şu şekildedir: Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında turistik ve tarihî yerler, yiyecek, kişiler arası iletişim; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında Türk edebiyatı, meslekler, görsel sanatlar, turistik ve tarihî yerler, değerler; ileri düzey (C1-C2) ders kitabında ise yiyecek, Türk edebiyatı, meslekler ve değerlerdir. Araştırma sonucunda incelenen ders kitaplarının Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlere farklı boyutlarda kültürel unsurlar kazandırabildiği ve dil öğretim sürecini zenginleştirdiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Öğretimi, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi, Kültürel Unsurlar, Ders Kitapları, Hedef Kültür Aktarımı

**EXAMINATION OF CULTURAL ELEMENTS IN TURKISH
TEXTBOOKS FOR FOREIGNERS: VAN YÜZÜNCÜ YIL
UNIVERSITY SAMPLE OF TURKISH TEACHING SET FOR
FOREIGNERS**

Hilal Yazıcı

ABSTRACT

Cultural elements that make up the dimension of language use have a great importance in the foreign language teaching process. When we look at the studies on the examination of cultural elements in the teaching of Turkish as a foreign language, it is seen that the researches are generally made on textbooks. Culture teaching is of great importance for Turkish to be complete, correct and successful in practice. For this reason, it is necessary to pay attention and not to give indiscriminately while giving cultural elements through textbooks. Textbooks have an important position in target language and culture teaching as they are the first reference and the most easily accessible source. For these reasons, it was seen as a need to examine the textbooks from a cultural perspective. In this study, the choice of textbooks as a field of study was influenced by the fact that learners primarily and generally use textbooks in the language learning process. When the studies in the related field were investigated, it was noticed that the first editions of Van Yüzüncü Yıl University Turkish for Foreigners textbooks were not examined in terms of cultural elements. In teaching Turkish as a foreign language, it is thought that it is a necessity to determine the cultural elements transferred through the textbooks and to compare the textbooks in terms of cultural elements in this way. Examining the textbooks written in the field of teaching Turkish as a target language in terms of cultural elements will contribute to researchers' obtaining more data, determining and eliminating deficiencies and errors in the literature, reinforcing of the parties that are found sufficient, developing a common criterion for cultural transfer and teaching Turkish as a foreign language more effectively. Based on the research question: "What are the cultural elements in Turkish textbooks for foreigners?" it was aimed to examine the cultural elements in the reading texts in Van Yüzüncü Yıl University Turkish for Foreigners textbooks. In the study,

which was carried out in accordance with the case study, one of the qualitative research designs, the data on cultural elements were collected by document analysis. In the books examined within the scope of the research, it has been determined that the cultural elements are mostly used in the dimensions of food, values, Turkish literature, professions, touristic and historical places. The dimensions of the most used cultural elements according to language levels are as follows: Touristic and historical places, food, interpersonal communication in basic level (A1-A2) textbooks; Turkish literature, professions, visual arts, touristic and historical places, values in intermediate level (B1-B2) textbooks; In the advanced (C1-C2) textbook, it is food, Turkish literature, professions and values. As a result of the research, it has been seen that the textbooks examined can bring cultural elements in different dimensions to those who learn Turkish as a foreign language and enrich the language teaching process.

Keywords: Foreign Language Teaching, Teaching Turkish as a Foreign Language, Cultural Elements, Textbooks, Target Culture Transfer

ÖN SÖZ

Yabancı dil öğretimi son yıllarda giderek yaygınlaşmakta olup bu alanda yapılan çalışmaların sayısı artarak devam etmektedir. Hedef dil öğretimini tam anlamıyla gerçekleştirebilmek için hedef kültürün öğretimine ihtiyaç duyulmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders kitapları, kelime bilgisi, dil bilgisi ile dört temel dil becerisi olan okuma, yazma, konuşma, dinleme becerilerinin öğretiminde yanında kültür öğretimine de katkı sağlamaktadır. Ders kitapları, hedef dil kadar hedef kültür aktarımında da süreç boyunca büyük bir görevi yerine getirmektedir. Dil öğretimi ile kültür öğretimi birbirinden bağımsız düşünülmemeyeceği için Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten ders kitaplarında Türk kültürüne dair unsurların bulunması oldukça değerlidir. Bu bağlamda yapılan çalışmada Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında bulunan Türk kültürüne ait unsurlar tespit edilmiştir.

Çalışmanın “Giriş” bölümünde “*Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yer alan kültürel unsurlar nelerdir?*” problem cümlesinden yola çıkılmıştır. Bu bölümde çalışmanın amacı, alt amacı, önemi, varsayımları ve sınırlılıklarından bahsedilmiştir.

Çalışmanın “Kuramsal Çerçeve” bölümünde dil ve kültür kavramlarının tanımı, dil-kültür ilişkisi, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders kitaplarının yeri, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yapılan çalışmalar üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın “Yöntem” bölümünde araştırmanın modeline, incelenen dokümanlara, verilerin toplanmasına ve analizine, araştırmanın güvenilirliğine, etik kurul iznine yer verilmiştir.

Çalışmanın “Bulgular” bölümünde elde edilen veriler tablolar hâlinde sunularak kültürel unsurların boyutları ve sıklıkları belirtilmiştir.

Çalışmanın “Tartışma” bölümünde bulgular kısmından elde edilen veriler alanyazın dikkate alınarak yorumlanmıştır.

Çalışmanın “Sonuç” bölümünde araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarından elde edilen sonuçlar açıklanmıştır.

Çalışmanın “Öneriler” bölümünde ise bulgular ve sonuçlardan hareketle sonraki çalışmalar için tavsiyelerde bulunulmuştur.

Çalışmanın Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders kitapları aracılığıyla kültür aktarımının önemini yansıtmaya, ders kitaplarında var olan kültürel unsurları tespit etme ve yapılan tespitten hareketle daha önce yapılmış diğer çalışmalarla karşılaştırma yapma, kültür aktarımı ve materyal geliştirme gibi konularda araştırmacılara ve eğitimcilere katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT	vii
ÖN SÖZ.....	ix
TABLO LİSTESİ	xiv
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
1. GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM DURUMU.....	2
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	5
1.2.1. Alt Amaçları.....	5
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	6
1.4. VARSAYIMLAR.....	7
1.5. SINIRLILIKLAR	7
İKİNCİ BÖLÜM.....	8
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1. “DİL” KAVRAMININ TANIM.....	8
2.2. “KÜLTÜR” KAVRAMININ TANIMI.....	11
2.3. DİL-KÜLTÜR İLİŞKİSİ.....	14
2.4. TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE DERS KİTAPLARININ YERİ.....	19
2.5. TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİ ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	28
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	33
3. YÖNTEM.....	33
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	33
3.2. İNCELENEN DOKÜMANLAR.....	33
3.3. VERİ TOPLANMASI.....	34
3.4. VERİLERİN ANALİZİ.....	34
3.5. ARAŞTIRMANIN GÜVENİRLİĞİ.....	35
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	37

4. BULGULAR VE YORUM	37
4.1. DERS KİTAPLARINDAKİ KİŞİLER ARASI İLETİŞİM UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM.....	37
4.2. DERS KİTAPLARINDAKİ EKONOMİK HAYAT UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM	38
4.3. DERS KİTAPLARINDAKİ MİLLÎ SPOR UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM	39
4.4. DERS KİTAPLARINDAKİ YİYECEK KÜLTÜRÜ UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM	40
4.5. DERS KİTAPLARINDAKİ İÇECEK KÜLTÜRÜ UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM	41
4.6. DERS KİTAPLARINDAKİ MÜZİK, MÜZİK ALETLERİ VE HALK OYUNLARI UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM.....	42
4.7. DERS KİTAPLARINDAKİ ÖNEMLİ ŞAHSİYETLER UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM	43
4.8. DERS KİTAPLARINDAKİ ATASÖZLERİ UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM	44
4.9. DERS KİTAPLARINDAKİ DİNİ UNSURLARA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM	45
4.10. DERS KİTAPLARINDAKİ KUTLAMA VE FESTİVALLER UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM.....	46
4.11. DERS KİTAPLARINDAKİ TÜRK ÂDETLERİ UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM	47
4.12. DERS KİTAPLARINDAKİ DEĞERLER UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM	48
4.13. DERS KİTAPLARINDAKİ TÜRK EDEBİYATI UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM	49
4.14. DERS KİTAPLARINDAKİ GÖRSEL SANATLAR UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM	51
4.15. DERS KİTAPLARINDAKİ MESLEKLER UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM	52
4.16. DERS KİTAPLARINDAKİ TURİSTİK VE TARİHİ YERLER UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM.....	53
BEŞİNCİ BÖLÜM	56
5. TARTIŞMA	56
ALTINCI BÖLÜM	67
6. SONUÇ	67

6.1. DERS KİTAPLARINDAKİ KİŞİLER ARASI İLETİŞİM UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR	83
6.2. DERS KİTAPLARINDAKİ EKONOMİK HAYAT UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR.....	84
6.3. DERS KİTAPLARINDAKİ MİLLÎ SPOR UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR.....	85
6.4. DERS KİTAPLARINDAKİ YİYECEK KÜLTÜRÜ UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR.....	85
6.5. DERS KİTAPLARINDAKİ İÇECEK KÜLTÜRÜ UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR.....	87
6.6. DERS KİTAPLARINDAKİ MÜZİK, MÜZİK ALETLERİ VE HALK OYUNLARI UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR	87
6.7. DERS KİTAPLARINDAKİ ÖNEMLİ ŞAHSİYETLER UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR.....	88
6.8. DERS KİTAPLARINDAKİ ATASÖZLERİ UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR.....	89
6.9. DERS KİTAPLARINDAKİ DİNİ UNSURLARA YÖNELİK SONUÇLAR.....	89
6.10. DERS KİTAPLARINDAKİ KUTLAMA VE FESTİVALLER UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR	90
6.11. DERS KİTAPLARINDAKİ TÜRK ÂDETLERİ UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR.....	91
6.12. DERS KİTAPLARINDAKİ DEĞERLER UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR.....	92
6.13. DERS KİTAPLARINDAKİ TÜRK EDEBİYATI UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR.....	93
6.14. DERS KİTAPLARINDAKİ GÖRSEL SANATLAR UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR.....	94
6.15. DERS KİTAPLARINDAKİ MESLEKLER UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR.....	95
6.16. DERS KİTAPLARINDAKİ TURİSTİK VE TARİHİ YERLER UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR	95
YEDİNCİ BÖLÜM	97
7. ÖNERİLER	97
KAYNAKÇA	98
EK.....	107

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Çalışma Kapsamında İncelenen Dokümanlar.....	33
Tablo 2. Kişiler Arası İletişim Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar.....	37
Tablo 3. Ekonomik Hayat Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar.....	38
Tablo 4. Millî Spor Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar.....	39
Tablo 5. Yiyecek Kültürü Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar.....	40-41
Tablo 6. İçecek Kültürü Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar.....	42
Tablo 7. Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar.....	43
Tablo 8. Önemli Şahsiyetler Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar.....	44
Tablo 9. Atasözleri Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar.....	45
Tablo 10. Dinî Unsurlar Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar.....	46

Tablo 11. Kutlama ve Festivaller Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar.....	47
Tablo 12. Türk Âdetleri Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar.....	47
Tablo 13. Değerler Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar.....	48-49
Tablo 14. Türk Edebiyatı Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar.....	50
Tablo 15. Görsel Sanatlar Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar.....	51-52
Tablo 16. Meslekler Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar.....	52-53
Tablo 17. Turistik ve Tarihî Yerler Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar.....	54
Tablo 18. Temel Düzey (A1-A2) Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar.....	67-68
Tablo 19. Orta Düzey (B1-B 2) Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar.....	72-75
Tablo 20. İleri Düzey (C1-C2) Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar.....	77-80

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Dil, en genel tanımıyla kişilerin bildirişimini sağlamaktadır. Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan bir araçtır (Ergin, 2009, s. 3). Birbiriyle iletişim hâlinde bulunan ulusların, diğer ulusların kültürünü ve dilini öğrenmesi tabii ve kaçınılmazdır (Özdemir, 2018, s. 60).

Yabancı dil öğretimi küreselleşen dünyayla beraber yaygınlaşmaktadır. Gelişen ve değişen evrensel şartlar, uluslararası ilişkiler, ekonomi, ulaşım, iletişim, turizm gibi nedenlerden dolayı günümüzde yabancı dil öğretimi büyük bir hız ve önem kazanmaktadır. Ulusların kendi dillerini öğretme çabasının altında iletişimsel nedenler olmakla beraber aynı zamanda kendi ülkelerinin, dillerinin dünya çapında tanınmasını istemek de yatmaktadır. Dil öğretimi, ulusların kendi ülkelerini tanıtmaya araçlarından biridir. Özdemir'e (2018, s. 13) göre uluslar, çağlardır kültürel, askerî, tarihî, politik, dinî, ekonomik, siyasî, ticarî gibi nedenlerin tesiriyle sahip oldukları dillere yenilerini ekleme ve öz dillerini de diğer uluslara öğretme ihtiyacı hissetmişlerdir.

Türkçe geçmişten bugüne yabancı dil olarak öğretilmiştir. Yöntem ve materyalleri tam olarak bilinmese de Türkçenin eski zamanlarından bu yana ana dili ve yabancı dil olarak öğretildiğine dair bilgiler bulunmaktadır (Karakuş, 2018, s. 20). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konusunda geçmişte yazılmış önemli kaynaklar vardır. Kaşgârlı Mahmud tarafından kaleme alınan *Dîvân-ı Lügât-it-Türk* bu alanda yazılmış en önemli eserlerden biridir. Kaşgârlı Mahmud, Türkçenin, diğer diller gibi güçlü olduğunu göstermek ve Arapların Türkçeyi daha rahat öğrenmelerini sağlamak için *Dîvân-ı Lügât-it-Türk* adlı eseri yazmıştır. Eserde Türk dilinin incelikleri ve Türk kültürü anlatılmaktadır (Ungan, 2006, s. 223).

Türkiye'nin coğrafi konumu, Türk kültürüne duyulan merak, eğitim ve iş fırsatları gibi farklı sebeplerden dolayı Türkçe öğrenmeye olan talep artmıştır. Türkçeye talebin

artmasının nedeni Türkiye'nin güçlenmesi ve varlığını göstermesiyle doğru orantılıdır (Kutlu, 2014, s. 698). Son dönemlerde ülkemizin kültür aktarımına ve gelişen teknolojiye süratle katılması, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında büyük değişimlere ve ilerlemelere olanak sağlamıştır (Güleç, 2019, s. 115). Türkiye'nin ulusal alanlarda varlığını göstermesi Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine katkıda bulunmuştur.

Türkçenin öğrenilen yabancı diller arasına girmesiyle beraber hedef dil olarak Türkçe öğretimi büyük önem kazanmıştır. Baz Bolluk ve Bağcı'ya (2020, s. 449) göre Türkçe diğer diller gibi bireylerin hedef dil olarak öğrenmek istediği diller arasında bulunmaktadır. Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilerin Türkçe eğitimi alabilmesi için Türkiye'de farklı kurumlarda eğitimler verilmektedir. Gelen uluslararası öğrencilerin sayısının artmasıyla beraber eğitim veren kurumların da sayısı artmaktadır. Koparan ve Canbulat'a (2020, s. 40) göre günümüzde hedef dil olarak Türkçe öğretimi için Türkiye'ye farklı ülkelerden türlü ihtiyaçlarla gelenlerin sayısının her geçen gün artmasıyla birçok farklı kurumda Türkçe öğretimi yapılmaktadır.

Dil öğretimi ile kültür öğretimi birbirinden ayrı düşünülmemeyeceğinden Türkçenin hedef kültür olarak öğretimi de Türkçe öğretiminin amaçlarından biri hâlini almıştır. Bu amaçla yapılan Türkçe öğretimi sürecinde ders kitapları; kelime bilgisi, dil bilgisi yapısı ve okuma, yazma, konuşma, dinleme becerilerini öğretmenin yanında Türk kültürünü de metinler, alıştırmalar yoluyla doğrudan ya da sezdirerek aktarmaktadır. Bu nedenle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında bulunan kültürel unsurların tespit edilmesi, Türk kültürünün doğru ve güncel bir şekilde öğretimine yardımcı olacaktır.

1.1. PROBLEM DURUMU

Dil ve kültür öğretimi birbirini desteklemektedir. Kültürden yoksun öğretilen bir dil, kurallardan ve sözcüklerden ibaret kalmaktadır. Kaplan'ın (2010, s. 151) belirttiği gibi dil, kültürün temeli olduğuna göre bir ulusun dil ile ifade ettiği sözlü, yazılı her şey kültür kavramına girmektedir. Bu bakımdan kültürün kapsamı oldukça geniştir. Dil, kültürün aynası olduğundan dil ile kültür birbirinden bağımsız düşünülmemektedir (Abacıoğlu, 2002, s. 5). Ertuğrul'un (2015, s. 1) da belirttiği gibi

hedef dili doğru ve yerinde kullanabilmek için hedef kültürün de öğretimi gerekmektedir.

Türk gelenekleri, alışkanlıkları, yaşantı biçimi, değer yargıları, sosyal hayatı ve inançları gibi kültürel unsurların, ders kitapları içindeki metinlerle sezdirilerek verilmesi, Türkçeyi hedef dil olarak öğrenen öğrencilerin iletişimsel becerilerini arttırmaya, doğru, kalıcı ve zemini olan öğrenmelerin gerçekleşmesine yardımcı olabilir. Ders kitaplarında bulunan kültürel unsurların düzeylere göre hangi metinlerle, alıştırmalarla aktarılacağı bilindiğinde öğrencilerin öğrenmeleri de daha doğru ve hatasız gerçekleşecektir. Karakoç Öztürk'e (2020, s. 291) göre ders kitaplarında kültürel unsurları verirken kullanılan bakış açısı öğrencinin hedef dili ve ona ait kültürün özünü öğrenmesini olumlu yahut olumsuz etkileyebilir. Türk kültürünü, öğrencilerin daha iyi, doğru, güncel ve ön yargısız öğrenebilmelerinde ders kitapları ihtiyaç duyulan bir misyonu üstlenmiş bulunmaktadır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders kitapları birçok açıdan mihenk taşı görevindedir. Ders kitapları öğretim sürecinde en çok kullanılan gereçlerdir (Erdal vd., 2018, s. 22). Ders kitaplarındaki kültürel unsurlar, Türkçenin doğru ve tam öğretimi, Türkiye'nin tanıtımına katkı sağlanması, dolaylı da olsa bir nevi Türkiye'nin turizm elçiliği görevini üstlenmesi, deyim, atasözü, özlü sözler, yan anlam, mecaz anlam gibi yoğun ifadelerin iyi anlaşılıp doğru söylenebilmesi için ciddi bir görevi üstlenmektedir. Bu nedenle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ilk kaynak olarak görülen ders kitaplarında bulunan kültürel unsurların derinlemesine incelenip varsa eksiklerinin giderilerek yapılan çalışmalara katkı sağlanması gerekmektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders kitaplarını kültürel yönden incelemenin alana en önemli katkılarından biri de ölçüt geliştirmeye yardımcı olmasıdır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi üzerine yazılmış ders kitaplarında ortak bir ölçütün geliştirilmesi ve kullanılması birden çok faktörü etkilemektedir. Ders kitaplarındaki kültürel unsurlar belirli kıstaslara göre öğrencilere iletilmelidir (Mutlu ve Set, 2020, s. 94). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders kitaplarında ortak bir ölçütün kullanılması; ders kitaplarında verilen kültürel unsurlar arasındaki farklılığı ortadan kaldırmaya yardımcı olması, kültürdeki güncel unsurlara öncelik verilmesi,

hangi unsurdan hangi düzeyde ne kadar yararlanılması gerektiğinin belirlenebilmesi adına önemlidir.

Okur ve Keskin'e (2013, s. 1638) göre kültürel unsurların ders kitapları içerisinde eşit dağılması da dikkat edilmesi gereken konular arasındadır. Kültürel unsurların bir düzeyde fazla diğer düzeyde az verilmesi ya da seviyelere göre verilmemesi, öğrencinin konuları anlamlandırarak ilerlemesine, sıralı ve birbiriyle ilişkili öğrenmesine, önceki düzeyde öğrenilen bilgilerin silinmesine sebep olabilir. Ayrıca Bayraktar'ın (2015, s. 8) belirttiği gibi ders kitapları arasındaki kültürel unsurlara dair farklılıklar, birden fazla topluma aitmiş gibi olmamalı ve aktarılan kültür güncelliğini korumalıdır.

Bu bağlamda ders kitaplarındaki kültürel boyutların incelenmesine, kültür aktarımına yönelik bir ölçüt oluşturulması, düzeyler arası kültürel unsurların doğru dağılımının belirlenmesi, araştırmacılara ve eğitimcilere materyal geliştirme anlamında fikir vermesi, farklı ders kitaplarından eğitim alan öğrencilerin birbirinden çok bağımsız öğrenmelerinin önüne geçilmesi, güncel kültüre öncelik verilmesi gibi konular açısından ihtiyaç duyulmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de ders kitaplarında kullanılan kültürel unsurların belirlenmesi; farklı çalışmalarda hangi kültürel unsurların ne boyutta kullanıldığının ortaya konulması, araştırmalardan elde edilen verilerin araştırmacılar tarafından değerlendirilmesi, ulaşılan sonuçlardan hareketle araştırmacıların gerekli çalışmaları gerçekleştirmesi ve geliştirmesi bakımından önemlidir.

“Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürün yeri”ne yönelik yapılan çalışmalara bakıldığında da daha çok ders kitaplarının incelenmesiyle ilgili çalışmalarla karşılaşmaktadır (Akkoyunlu, 2019; Bayraktar, 2015; Çetinkaya, 2018; Ertuğrul, 2015; İşci 2012; Keskin, 2010; Kılıç, 2019; Koparan, 2019; Özgat Tatan, 2018; Sayid Açıkgöz, 2018; Sever, 2019; Tosun, 2016; Ummak, 2018; Ülker, 2007; Vargelen, 2013). İnceleme alanı olarak ders kitaplarının seçilmesinde, öğrencilerin dil öğrenme sürecinde ilk olarak ders kitaplarıyla karşılaşmalarının etkisi büyüktür. Bu çalışmalarda “*Yeni Hitit*”, “*Gazi Yabancılar İçin Türkçe*”, “*Yedi İklim*”, “*Kolay Gelsin*”, “*İstanbul*”, “*Türkçeye Yolculuk*”, “*Altay Türkçe Öğreniyorum*” gibi Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için yazılan ders kitaplarındaki Türk kültürüne

ait unsurların incelendiği görülmüştür. Araştırmalarda incelenen ders kitapları arasında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ders kitaplarına rastlanmamıştır. Bu nedenle bu çalışmada “*Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yer alan kültürel unsurlar nelerdir?*” araştırma sorusundan hareketle Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe öğretim setinde yer alan temel düzey (A1-A2), orta düzey (B1-B2), ileri düzey (C1-C2) ders kitaplarında bulunan Türk kültürüne ait unsurların incelenmesi amaçlanmıştır. Yapılan çalışma, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlere aktarılan kültürel unsurların neler olduğunun belirlenmesine katkı sağlayacaktır.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Yapılan tez çalışmasında problem durumunda açıklanan önem ve ihtiyaçtan hareketle Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe öğretim setinde yer alan temel (A1,A2), orta (B1,B2) ve ileri düzey (C1-C2) ders kitaplarındaki kültürel unsurların tespit edilmesi amaçlanmıştır.

1.2.1. Alt Amaçları

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe öğretim setinde yer alan temel (A1,A2), orta (B1,B2) ve ileri düzey (C1-C2) ders kitaplarındaki kültürel unsurların tespit edilmesini amaçlayan bu çalışmanın alt amaçları şu şunlardır:

1. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında incelenen ders kitaplarındaki kişilerarası iletişim unsurları nelerdir?
2. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında incelenen ders kitaplarındaki ekonomik hayat unsurları nelerdir?
3. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında incelenen ders kitaplarındaki milli spor unsurları nelerdir?
4. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında incelenen ders kitaplarındaki yiyecek kültürü unsurları nelerdir?
5. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında incelenen ders kitaplarındaki içecek kültürü unsurları nelerdir?
6. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında incelenen ders kitaplarındaki müzik, müzik aletleri ve halk oyunları unsurları nelerdir?

7. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında incelenen ders kitaplarındaki önemli şahsiyetler kimlerdir?
8. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında incelenen ders kitaplarındaki atasözleri nelerdir?
9. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında incelenen ders kitaplarındaki dini unsurlar nelerdir?
10. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında incelenen ders kitaplarındaki kutlama ve festivaller unsurları nelerdir?
11. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında incelenen ders kitaplarındaki Türk adetleri nelerdir?
12. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında incelenen ders kitaplarındaki değerler nelerdir?
13. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında incelenen ders kitaplarındaki Türk edebiyatına ilişkin unsurlar nelerdir?
14. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında incelenen ders kitaplarındaki görsel sanatlar nelerdir?
15. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında incelenen ders kitaplarındaki meslekler nelerdir?
16. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında incelenen ders kitaplarındaki turistik ve tarihi yerler nelerdir?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Dil öğretimi; dört temel dil becerisinin, dilin kurallarının, kelimelerinin ve kültürünün öğretimidir. Dil öğretiminin kültürden bağımsız gerçekleştirilmesi durumunda hedef dilin tüm yönleriyle kavranması oldukça güçleşmektedir. İşcan ve Yassıtaş'a (2018, s. 50) göre öğrencinin hedef dili iyi kavrayabilmesi için o dile ait kültürün niteliklerini de öğrenmesi büyük bir öneme sahiptir. Hedef dilin, öğrenciler tarafından rahatlıkla öğrenilebilmesi, bu sürecin eğlenceli ve ilgi çekici olabilmesi için hedef dilin kültürüne ait unsurların aktarımı büyük bir öneme sahiptir (Er, 2006, s. 4). Bu bağlamda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenip araştırılması ilgili alana önemli destekler sağlayacaktır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders kitaplarında bulunan okuma metinleri, hedef kültürün daha iyi anlaşılmasını ve hedef kültür ile öz kültür arasında kıyaslama yapılabilmesini böylece öğrencinin hedef kültüre kendini yakın hissederek hoşgörü geliştirmesini sağlamaktadır (Bölükbaş ve Keskin, 2010, s. 234). Yapılan bu araştırmada ders kitaplarında yer alan okuma metinlerindeki kültürel unsurların tespit edilmesi; öğrencinin hedef dili etkili bir şekilde öğrenebilmesi ve dile karşı tutumu hakkında fikir verebilecektir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, alanda yapılan diğer çalışmalara ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders kitaplarında bulunan kültürel unsurların verilmesi hususuna ilişkin ortak bir ölçüt geliştirmeye katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca kültürel unsurların verilmesiyle ilgili eksikleri giderebilmeyi, ileride yapılacak incelemelere perspektif açabilmeyi, eğitimcilere yardımcı olabilmeyi, ders kitabı hazırlayan uzmanlara materyal anlamında fikir verebilmeyi ve diğer ders kitaplarıyla karşılaştırma yapabilmeyi sağlaması bakımından önemlidir. Yapılan çalışmanın, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders kitapları aracılığıyla aktarılan kültürel unsurların belirlenmesine, kültür aktarımı konusunda araştırmacılara ve eğitimcilere katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

1.4. VARSAYIMLAR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe temel (A1, A2), orta (B1, B2), ileri düzey (C1-C2) ders kitaplarındaki okuma metinlerinin, Türk kültürünü ortaya koyduğu ve Türk kültürüne ait unsurların düzeylere uygun bir şekilde yansıttığı varsayılmaktadır.

1.5. SINIRLILIKLAR

Yapılan tez çalışması, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe öğretim setinde yer alan temel (A1, A2), orta (B1, B2) ve ileri (C1-C2) düzey ders kitaplarında bulunan okuma metinlerindeki kültürel unsurların incelenmesiyle sınırlandırılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. “DİL” KAVRAMININ TANIMI

Dilin kökleri tarihin net olarak bilinmeyen vakitlerinde ortaya çıkmış ve dil günümüzde de gelişmeye, değişmeye devam etmektedir. Dil, insanlar arasındaki iletişimi sağlayan bir araç, kendisine özgü kurallar sahibi ve bu kurallar çerçevesinde ilerleyen dinamik bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda başlamış olan bir gizli antlaşmalar bütünü ve seslerden meydana gelen toplumsal bir kurumdur (Ergin, 2013, s. 3). Bu yönüyle dil, diri ve devinim halinde olan bir varlıktır.

Dil, en sade tanımıyla duygu ve düşünceleri ileten bir araçtır. Sever (2019, s. 6), dili iletişimin vazgeçilmezi, toplumu ayakta tutan kolon, kültürü üzerinde taşıyan bir değer, toplumun geçmişten geleceğe tutulan aynası, bireylerin düzeni için gerekli şartları hazırlayan devlet şeklinde tanımlamıştır. Aslında dil, aynı toplumda yaşayan insanların iletişimine, duygu-düşünce alışverişine, ortak bir kültür paydasında buluşmasına, müşterek tarihe ve geleceğe sahip olmasına katkı sağlar. Bölükbaş ve Keskin'e (2010, s. 222) göre ise dil, en yalın biçimde insanlar arasında iletişimi sağlar. Aynı dili konuşmayan ya da yaşadığı toplumun dilini iyi bilmeyen bireylerin toplumla ve kişilerle olan iletişimi sınırlıdır. Sağlıklı ve doğru bir iletişim kurabilmek için dil vazgeçilmez bir unsurdur.

Dil, toplum iletişimini ve düşünme biçimini belirleyen sesler sisteminden oluşmaktadır. Kişi, konuştuğu dil ile düşünmeye başlar. Dilin düşünceyi, düşüncenin de dili etkilediği bilinen bir gerçektir. Özbay ve Melanoğlu'na (2008, s. 31) göre dilin özelliklerinden biri de düşünce ile iç içe hâlde bulunmasıdır. Birey, edinilen ya da öğrenilen dilde düşünmeye başlamaktadır. Kullanılan dildeki sözcükler, sözcük daracığı ve bu sözcüklerin ilişkili olduğu anlamlar da toplumun düşünce yapısını göstermektedir. Bu düşünce yapısı da dili etkilemektedir. Dil ve düşünce arasında sürekli bir ilişki ve hareketli bir döngü bulunmaktadır.

Dil, toplumla şekil alır. Toplum ve dil arasındaki bağlantı en iyi dil ile kurabilmektedir (Mutlu ve Set, 2020, s. 92). Bayraktar'a (2015, s. 7) göre dil, en geniş

biçimiyle toplumun duygu, düşünce ve inanç dünyası, hayatı algılayış şeklindedir. Toplumun görgü kuralları, ahlak anlayışı, değer yargıları, örfü, âdeti, geleneği, hayata bakış tarzı, eğlence kültürü, eğitimi, geçmişi gibi hususlar dilin biçimlenmesine katkıda bulunur.

Dil, toplumda yaşayan insanların ortak paydası olması sebebiyle geçmişle gelecek arasında çok güçlü bir bağ görevi görmektedir. Dil, hem iletişim aracı hem de toplumun kültürünü taşıyan ortak bir hazinedir (Saygılı ve Kana, 2018, s. 1043). Dilin, kültürün gelecek nesillere aktarılmasında ve yaşatılmasında büyük bir görevi vardır. Aslında yeni kuşaklar, dil sayesinde atalarından ve tarihlerinden haber almaktadır. Bu anlamda kültürün yaşaması için dile, dilin yaşaması için de topluma ihtiyaç vardır.

Dilin toplumla olan ilişkisi çok yönlüdür. Dil; kültürü koruma, aktarma, geliştirme ve değiştirme görevini üstlenmiştir (Açık ve Demir, 2011, s. 53). Dilin evrilmesi, zaman içinde yenilenmesi aslında toplumun yaşayışının değiştiğinin kanıtıdır. Dilin yozlaşmadan, kelime sayısında azalma olmadan kendi ana yapısını koruyarak değişmesi, yenilenmesi değerlidir. Bu durum bir bakıma küreselleşen dünyanın gerekliliği olan zamana ayak durma, yenilenme açısından önemlidir. Toplumun değiştiği ölçüde dil de değişme göstermektedir. Değişimin dili tahrip etmemesi ve onun doğal yapısına uyum sağlaması dilin muhafaza edilmesi anlamında gerekli görülmektedir.

Ana dili, bireyin doğduğu cemiyette edindiği dildir. Oruç'a (2016, s. 314) göre ana dili, doğrudan anne ile ilgili olduğundan kişinin annesinden öğrendiği dil anlamında kullanılmaktadır. Kişinin özellikle bir çaba harcamadan kurallarını bilmeden otomatik olarak öğrendiği dile ana dili denir. Ana dili, edinilen dil olması sebebiyle dilin kuralları öğrenilmeden dili öğrenme anlamı taşımaktadır. Bu durum dilin kurallarını öğrenmeyi zorlaştırabilmektedir. Ana dili doğru, eksiksiz ve kurallara uygun bir şekilde kullanabilmek aşamalı ve sıralı bir eğitiminden geçmektedir. Aksi durumda birey, edindiği dil olmasına rağmen kendi dilini düzgün ve sağlıklı kullanamayabilir. Uzun vadede dilin kuralları öğrenilmeden ana dili konuşmak ya da yazmak büyük hatalara neden olabilir. Arslan'a (2017, s. 64) göre ana dili dersinin eğitimiyle iletişim becerileri gelişir, bireyin kendini ifade etmesi, anlama ve yorumlama kabiliyetinin artması sağlanır. Açık Önkaş'a (2010, s. 122) göre ana dilinin canlı ve güzel kullanımı;

anlama becerileri olan okuma, dinleme; anlatma becerileri olan konuşma ve yazma eğitimlerinin tesirli bir şekilde gerçekleştirilmesiyle sağlanacaktır. Ana dili öğretimi; okuyarak ve dinleyerek anlamayı, söz ve yazı ile anlatmayı, dil bilgisi kurallarını, sözcük çalışmasını, edebiyat sanatının öğretimini, edebiyat eserlerinin özünü belirleyebilmeyi kapsamaktadır (Aytaş ve Çeçen, 2010, s. 79). Bu açıdan ana dilinin içinde birçok faktörün bir arada bulunduğu görülebilir. Ana dili eğitimi, dilin kurallarının, sözcük bilgisinin, dört temel becerinin yanında kültürün de öğretildiği bir dil eğitimi olmalıdır. Bireye bir düşünme biçimi, yaşam tarzı, kültür yapısı, kişilik gelişimi ve bakış açısı kazandırmalıdır. Ayrıca ana dili öğretmenin önemli kazanımlarından biri de bireyin kendi diline, coğrafyasına, sosyolojisine, psikolojine karşı farkındalık oluşturmaktır. Ana dili eğitimi doğru ve verimli gerçekleşirse birey, doğup yaşadığı toplumla doğru iletişim kurabilir. Kişinin yaşadığı ülke, toplum ve kendi hakkında bir bilinç sahibi olması hususundaki şartları hazırlamaktadır.

Ana dilinin iyi ve doğru öğretimi, yabancı dillerin öğretimi hususunda beceri kazanılmasına olumlu etki ederek bireyin anlam dünyasını genişletip onu bir dünya insanı konumuna taşıyabilmektedir. Ana dili eğitiminin verimli olması, kişinin kendi diline ve kültürüne hâkim olmasına, böylece yabancı dillerin öğrenilmesinin de kolaylaştırılmasına destek sağlayabilir. Ana dilin işlevi, yalnızca iyi iletişim kurma ve kültürü gelecek nesillere aktarma değil aynı zamanda kültürü farklı toplumlara iletme konusunda da gerekli şartları hazırlamaktır. Bu şartların hazırlanması yalnızca ana dili bilmekle gerçekleşmeyip aynı zamanda yabancı dilleri de iyi öğrenmekten geçmektedir. Birey, bu yolla evrensel bir kimlik kazanabilir.

Yabancı dil diğer adıyla hedef dil, kişinin kendi ülkesinde edindiği dil olmayıp sonrasında öğrendiği dildir. Bir toplumun kendi ana dili dışında kullanım sıklığı düşük olan, ülkenin bütün vatandaşları tarafından bilinmeyen dile yabancı dil denilmektedir. Hedef dil, bir devletin sosyal, ekonomik, kültürel ve eğitim işlerinde ortak olarak kullanılmadığı dildir.

Küreselleşen dünyayla beraber yabancı dil öğretmenin önemi gün geçtikçe artmaktadır. Öyle ki artık tek bir yabancı dilin bile yetersiz kaldığı durumlar görülmektedir. İstihdam, akademik ve uluslararası çalışmalar, genel kültür gibi nedenlerden dolayı birçok insan yeni bir dil öğrenmektedir. Tapan'a (1995, s. 156)

göre yabancı bir dili öğrenmek bir dünyayı, yabancı bir kültürü anlamak, tanımak demektir. Böylece yeni bir dil öğretimiyle beraber birey kendi dili dışında düşünmeye, anlamaya, kavramaya ve iletişim kurmaya başlar. Yabancı dil öğretimi, sadece sözcüklerin anlamının ya da karşılığının değil aynı zamanda o dilin değer yargılarının, kültürünün, davranışlarının ve yaşayışının gösterilmesidir.

Dil, bir ulusun yaşam görüşünü, insan davranışlarını, insanlar arası iletişimi, günlük hayatını özetle bir ülkenin düşünce tarzını tamamıyla yansıtmaktadır. Bu anlamda her dil kendine özgü ayrı bir dünya olup içinde farklılıkları barındırmaktadır. Yeni bir dil öğrenen insan aslında bir dilden fazlasını öğrenmektedir. Yabancı bir dil öğrenimiyle beraber kişinin ufku, perspektifi ve düşünce dünyası genişlemektedir. Her dil, tek ve özgün olması bakımından ayrı bir düşünme tarzı ve bakış açısı meydana getirmektedir.

Dil yaşayan bir varlık olduğundan hayatın içinde uygulama alanına sahiptir. Yabancı dil öğretiminde sözcük bilgisi ve öğrenilen dilin kurallarının bilinmesinin yanında dilin günlük hayattaki kullanımı, yani dilin uygulama alanı oldukça önemlidir. Hedef dil öğrenen bireyin teorik bilgilerini uygulama alanına geçirebilmesi için hedef kültürün özünün öğrenilmesi gerekmektedir. Ertuğrul'a (2015, s. 13) göre anlatılanların anlaşılması ve dönüt verilmesi için yabancı dilin yapısını bilmek kadar o yapıdan nerede, ne zaman ve nasıl yararlanılacağına da öğrenilmesi gerekmektedir. Bunu gerçekleştirebilmek için de öğrenilen hedef dilin kültürünü bilmeye ihtiyaç vardır.

2.2. “KÜLTÜR” KAVRAMININ TANIMI

Kültür, her toplumun kendine özgü maddi ve manevi unsurlarının bütünüdür. Kültür, insan davranışlarının, düşünce biçimlerinin, inançlarının, geleneklerinin, dilinin ve tüm maddi manevi birikimlerinin birliğidir (Bölükbaş ve Keskin, 2010, s. 222). Kültür; ulusun din, ahlak, hukuk, akıl, estetik, dil, ekonomi ve bilim hayatlarının tamamıdır (Bayraktar, 2015, s. 10-11). Bu açıdan kültür; sınırları tam olarak çizilemeyen, birbirinden etkilenen ve birbirini etkileyen unsurlardan oluşmaktadır.

Kültür; bir toplumun sosyolojik yapısıyla beraber adalet-ahlak-zevk anlayışı, zannatı, dili, fikir dünyası v.b. gibi unsurları ve bunların doğal sonucu olarak yaşayış şeklini ve tutumunu ortaya koymaktadır. Kültür, içerdiği öğeler açısından

incelendiğinde birçok disiplinde farklı biçimlerde anlamlar kazanan kapsamlı bir kavramdır (Caner vd., 2019, s. 77). Bir toplumun yeme-içme, eğlence ve ahlak anlayışı, gelenek-görenek-adet, değer yargıları, davranış ve düşünüş biçimi, yaşayış şekli, bilimsel ve edebi ürünleri, tarihi yapısı, sanatı, müzeleri, alışkanlıkları, zihniyeti gibi birden çok unsur kültürü kapsamaktadır. Kültür, insanların kişiliği, kendilerini ifade edişi, düşünme tarzları, davranışları, şehirleri, şehirlerinin planı ve düzeni, ulaştırma sistemi, ekonomisi, ülkenin yönetimi, yöneticileri gibi unsurların tamamını kapsamaktadır (Caner vd., 2019, s. 77). Esasen kültür, bir nevi toplumun bilinçaltı olması nedeniyle toplumun her anını içine almaktadır. Bu nedenle de kültürün her yönüyle incelenmesi zor olmakla beraber hududun da kesin bir şekilde çizilmesi oldukça güçtür.

Kültür; bir ulusun geçmişinden bugününe getirdiği, bugününden de yarımına taşıyacağı tüm yaşanmışlıklarıdır. Göçer (2012, s. 50) kültürü, bir ulusun çağlar süresince oluşturduğu yaşam tarzlarının kodlarını içine alan bir hafızaya benzetir. Kültür, geçmişle şimdi arasında kuvvetli bir bağ olduğu gibi aynı zamanda geleceğe uzanan bir köprüdür. Bu anlamda nesillerin ve çağların birbirini tanınması, birbiriyle iletişim kurması, mensup oldukları toplumdaki bireylerin geçmişteki değerlerini bugün de yaşayıp geleceğe aktarması bakımından kültür büyük bir öneme sahiptir.

Kültür, toplumun kendi tarihi ve ilerlemesi konusunda sahip olduğu bireysel ve toplumsal değerler olarak görülmektedir (Pilav vd., 2015, s. 18). Toplumun öğretileri ve değerlerinin o toplumdaki bireyler tarafından hayata aktarılmasına kültür denilebilir. Bireylerin ait oldukları toplumda oluşturdukları teknik ve bilim ile sosyal hayat, kültürü oluşturmaktadır. Toplumdaki bireylerin yarattığı teknik ve bilimsel unsurlar, kültürün maddi tarafını gösterirken toplumun sosyal hayatı ise manevi tarafını göstermektedir.

Kültür, zaman içinde değişim ve gelişim gösterebilmektedir. Kültür, özünü etkileşimlerle, değişim ve dönüşümlerle oluşturup iç ve dış dinamiklerin de etkisiyle gelişerek geçmişten bugüne ve bugünden geleceğe aktarılır (Özdemir, 2020, s. 207). Toplumun sosyal ve ekonomik yapısı, refah düzeyi, eğitim oranı, bilimsel çalışmaları, dünya içindeki yeri değiştikçe kültür de değişim ve gelişim gösterebilmektedir. Bu durum, köklü bir değişimden ziyade var olan kültüre uygunluk sağlama, harmoni

oluşturmaktır. Zira kültür toplumun yüzyıllar boyu süren alışkanlıklarının ve yaşayışının toplamı olduğu için değişimin bir anda ve esaslı olma ihtimali zordur.

Kaynak kültür, bireyin kendi ülkesinde edindiği kültürdür. Kaynak kültür; bireyin konuşmaları, yaşayış ve düşünme tarzını şekillendiren kültürdür (Tosun, 2016, s. 14). Bireyin düşünüş biçimi, yaşayış tarzı, olaylara ve durumlara verdiği tepkileri ve alışkanlıkları kendi kültürünü yansıtır. Kültür, biricik olup her ulusta kendine mahsus bir şekilde tezahür etmektedir. Kişi, yaşadığı toprakların kültürüyle düşünür, davranır ve yaşantısını sürdürür. Her birey kendi doğup büyüdüğü toprakların kültürüyle yoğrulmaktadır. Aslında toplum kültürü; kültür de toplumu göstermektedir. Kişi, yeni bir kültürle karşılaştığında da o kültürü anlayıp hemen kabul etmesi zordur. Birey, geçmiş yaşantısından kaynaklı kendi kültürünün bilinçaltıyla hareket etmektedir. Kişi yeni bir kültürle tanıştığında ve farklı bir durumla karşılaştığın ilk tepkisi refleks olarak kendi kültürünün etkisiyle hareket etmek olur. Çetinkaya'ya (2018, s. 25) göre bireyin kaynak kültürü başka kültürlerle göre her zaman daha baskın olduğu için birey farklı bir kültürle karşılaşsa dahi onun bilinçaltında kaynak kültürü kendini göstermeye devam etmektedir. Bu bakımdan birey, başka bir kültüre alışmakta zorluk çekebilir ve bireyin o kültüre ait dilde düşünmesi zaman alabilir. Kültür, bireyde yılların birikimi, düşünme tarzı ve hayatının neredeyse tamamını kapsayan alışkanlıkları olduğu için hedef kültürü anlamakta güçlük yaşayabilir. Bu durum da bireyin hedef kültüre karşı peşin hükümlü olmasına neden olabilir. Kendi kültüründen dünyaya ve olaylara bakmaya alışkın birey, hedef kültürün bakış açısından bakmakta sıkıntı yaşayabilir. Hedef kültür, kişiye en açık ifadeyle farklı gelebilmektedir. Çünkü hedef kültür; kişinin doğup büyüdüğü ülkenin dışında kalan kültürdür. Bu nedenle hedef kültür öğretimi, büyük bir titizlikle ve dikkatle gerçekleştirilmelidir.

Hedef kültür öğrenen birey, kültürün içinde bizzat bulunmadığı için dışardan bir gözle hedef kültüre bakıp anlamaya çalışmaktadır. Logie (2004, s. 178), hedef dil öğrenen için 'diğer' kültür öncelikle sadece gözlemlenerek yorumlanabilir (akt. Çetinkaya, 2018, s. 26). Aslında hedef kültür öğreniminin ilk aşaması; dikkatli bir gözle inceleme ve değerlendirmede bulunmaktır. Sonrasında hedef kültürü araştırma ve iletişim halinde olmaya geçerek hedef kültürle yakından ilişki kurmak ve onu anlamak gelebilir. Hedef kültür öğretiminin aşamalı ve sıralı olması öğrencinin amaca

uygun öğrenmelerine yardımcı olur. Yabancı dil öğretiminde planlı, bilinçli ve düzenli politikalar kültürel öğelerin öğretiminde büyük bir öneme sahiptir (Altınok, 2020, s. 224). Kültürün öğretimi, önceden belirlenmiş ölçütler kapsamında, belirli bir program çerçevesinde gerçekleştirilmelidir. Ayrıca hedef kültürün uygulama alanına aktarılması, öğrencinin öğrenmelerini belirli bir zemine oturtmasını ve hedef kültüre uyumunun kolaylaşmasını sağlayabilir. Hedef kültür öğretimi kişinin o kültüre ait yaşama alışmasını kolaylaştırmaktadır. Hedef kültürün bilgi ve beceriye dönüşmesi, kişinin o kültürün kurallarına, yaşama tarzına, düşünme biçimine ve sosyal hayatına alışmasıyla gerçekleşecektir. Türk'e (2018, s. 23) göre kişiler hedef kültürü öğrendiğinde o toplumun kurallarına ve hayat şekline kolayca uyum sağlamış olur.

Hedef kültür, yabancı dil öğretiminde çok önemli bir yer edindiği gibi bireyin farklı kültürlerle bakış açısı kazanmasını, farklı kültürleri öğrenme isteği oluşmasını, o kültürdeki insanlarla duygudaşlık kurabilmesini sağlamaktadır. Ayrıca hedef kültür öğretimi bireyin daha aydın ve bilgili bir insan olmasına da yardımcı olmaktadır. Tomalin ve Stempleski (1993), kültür aktarımının öğrencilerin hedef kültür hakkında bilgi sahibi olmaları için zaruri becerileri geliştirmelerine yardımcı olacağını, hedef kültür hakkında entelektüel isteğini arttırıp o kültüre ait insanlara karşı duygudaşlık geliştireceğini söylemiştir (akt. Ömeroğlu, 2016, s. 590). Hedef kültür, birden çok kazanımın oluşmasında etkilidir. Aslında karşılaşılan bu yeni kültür, yabancı dil öğreniminin köklü, yöntemli ve kalıcı olmasını sağladığı gibi entelektüel açıdandan da bireye bir vizyon kazandırmaktadır.

2.3. DİL-KÜLTÜR İLİŞKİSİ

Dil ve kültür birbirinden ayrılmaz parçalar olup bütünlük teşkil etmektedir. Dil, kültürü oluşturup geliştirmede ve onu aktarmada önemli bir araçtır (Bayraktar, 2015, s. 7). Kültürün varlığında, onun zenginleşmesinde, ileriye taşınmasında dil büyük bir rol oynarken kültür de dilin yozlaşmadan çağlar boyunca var olmasında etkilidir. Göçer'e (2012, s. 55) göre kültür dil ile biçimlenip dil kabında geleceğe taşınır. Kültür, dilden meydana gelmekte, beslenmekte ve dil ile birlikte varlığını sürdürmektedir. Dil ile kültür beraber yol ve biçim almaktadır.

Maddi manevi kültürel unsurların bütünü dili oluşturmakta ve dilin kültürel bir hüviyet taşımasını sağlamaktadır. Miçooğulları'na (2020, s. 43) göre dil, kültürün tabanı ve aktarıcısı; toplum hayatının, duygu ve düşüncelerin, maddî ve manevî kıymetlerin ortak bohçasıdır. Dil, bir toplumun duygu, düşünce ve yaşanmışlığının dışavurumudur. Toplumun duygu, düşünce ve yaşayışı ise kültürü oluşturan unsurlardandır. Göçer (2012, s. 53) dili, memleket içinden geçen akarsuya benzetir. O akarsu, bulunduğu topraklardan, diğer su kaynaklarından beslenerek denize dökülür. Dil de bir ülkenin kültüründen, insanından ve geçmişinden beslenmektedir.

Dil, bir ulusun edebi, bilimsel, sanatsal ve geleneğe ilişkin tüm değerlerini, yani kültürünü sonraki nesillere, gelecek yıllara bildirir. Metin'e (2020, s. 58) göre dil, ulusun sözlü ve yazılı tüm kültürel değerlerini aktarır. Dil, sözlü ve yazılı eserlerle, eğitim yoluyla, insanlar arası iletişim ve müzik gibi unsurlarla kültürü gelecek kuşaklara taşımaktadır. Bu yönüyle dil, kültürün yaşamasında ve gelecek nesillere aktarılmasında büyük bir rol oynamaktadır. Kültürün kendini muhafaza edip gelecek nesillerle tanışabilmesinde dilin görevi önemli ve gerekli bulunmaktadır. Dillerini muhafaza edemeyen toplumların, kültürlerini gelecek nesillere aktarması da mümkün görünmemektedir. Dilini ve kültürünü kaybetmiş ulusların uzun vadede varlıklarını koruyabilmeleri ise güçtür. Kültür süreklilik sağlayabilmek için dile muhtaçken dil de toplumun bakış açısının, duygu ve düşüncelerinin somut hale gelmesinde kültüre ihtiyaç duymaktadır (Caner vd., 2019, s. 78). Bu nedenle dil ve kültür arasında güçlü ve ayrılması olanaksız bir bağ bulunmaktadır. Dil, kültürü gelecek nesillere tanıtmakla; kültür de dilin dinamizmine ayak uydurmakla görevlidir. Jiang'ın (2000: 328) söylediği gibi, kültüresiz dil ölür, dilsiz kültür ise şekillenemez (akt. Bölükbaş ve Keskin, 2010, s. 222). Kültürel unsurların bulunmadığı bir dil zamana karşı koyamaz ve yok olmaya mahkum olur. Kültürün nesillere aktarımı da dil sayesinde olduğu için dil olmadığı takdirde kültür kendini uzun yıllar hatta asırlar boyu yaşatamaz.

İletişim, dil ve kültürün ortak paydasıdır. Dil ile doğrudan ve sözlü kurulan iletişim kültürle de sözsüz, dolaylı ve gelenek aracılığıyla kurulmaktadır. Toplumun değişmesiyle beraber bireylerin de birbirleriyle kurdukları iletişim biçimleri değişmektedir. İletişimin değişmesiyle iletişimle yakın ilişki içinde bulunan dil ve kültür de bu durumdan etkilenir. Dil, kültür ve iletişim kavramları arasındaki etkileşim

çok yönlü olup zamanla gelişen ve değişen iletişim şekilleri kültürü ve dili doğrudan etkilemektedir (Bayraktar, 2019, s. 16). Zamanla değişen toplumların yaşayışı, iletişimi, ilişkileri ve alışkanlıkları dili ve kültürü yakından ve doğrudan etkiler.

Dil öğretiminde kişinin yatkınlığı etkili olabiliyorken kültür öğretiminde gözlem, öğrenme ve araştırma etkili görülebilir. Hedef dil öğretilirken yetenek; hedef kültür öğretilirken ise olgu ve ilkeler ön plana geçmektedir. Bilgi ve becerinin harmanlanarak tamamiyet kazanması dilin daha iyi öğretimine zemin hazırlamaktadır. Tanrıku ve Çelik (2019, s. 64) hedef dilin öğretimi sırasında kültürün dil ile sarmal bir biçimde verilmesi gerektiğini söyler. Dil ve kültür bir arada ve günlük hayatın içinden verilirse hedef dil öğretimi daha doğru ve kalıcı hale gelir. Bayraktar'a (2015, s. 8) göre de kültür yalnızca dilsel seviyede verilirse onu biçimlendiren, ona ruh verip kimlik kazandıran kültüre yer verilmezse tam öğrenme gerçekleşemez.

Dil ve kültür ilişkili olduğu ulusun aynasıdır. Birey doğduğu toplumun ana diliyle beraber kültürünü de alıp sosyalleşiyorsa hedef dil öğrenen birey de aynı şekilde o dilin kültürünü öğrenerek dilin konuşulduğu toplumla doğru ve etkili bir iletişim gerçekleştirir (Bayraktar, 2015, s. 11). Bu nedenle dil öğrenimi o dili konuşan ulusun kültüründen ayrı düşünülemez. Ulusu oluşturan edebiyat, sanat, yeme-içme alışkanlıkları, gelenek ve göreneklere, tarihi, coğrafyası, sosyolojisi gibi maddi-manevi bütün kültürel unsurları dilden bağımsız düşünülemez. Bireyin hedef dilde kültürel yeterlilik düzeyine ulaşabilmesi için o dilin konuşulduğu ülkenin coğrafi özelliklerini, o toplumun tarihî olaylarını, hedef kültürdeki müziği, edebiyatı ve diğer sanatları tanıması, yemekleri, alışverişini, tanışmalarını, doğum günleri gibi durumlardaki kültürel kalıpları kullanabilmesi, günlük olaylarda uygun hareket etmesi ve o toplumda yaygın olan jest ve mimikleri öğrenmesi gerekmektedir (Memiş, 2016, s. 610-611). Bütün bu parçalar o ulusun diliyle can bulmakta ve geleceğe taşınmaktadır. Bu bakımdan aslında dil kültürün bir parçası hatta en önemli aktarıcısıdır. Mutlu ve Set'e (2020, s. 92) göre sadece ezberle öğrenilen dil kuralları zamanla unutulduğu için tam bir öğrenme gerçekleştirilemez. Yabancı bir dilin tam anlamıyla ve bütünlük içinde öğretiminin gerçekleşmesi, o dile hayat veren ulusun yaşantı, alışkanlık, düşünce ve hayat tarzından ayrı düşünülemez. Bu nedenle

yeni bir dil öğretirken o dilin yapısı, kelimeleri, temel dil becerileriyle beraber kültürü de öğretilmelidir.

Hedef dil öğretiminde kültürel öğelerin aktarılması dil öğretimini hızlandırmaktadır. Dil ile beraber hedef kültürün verilmesi yabancı dil öğretim sürecini anlaşılır kılar. Okur ve Keskin'e (2013, s. 1625) göre yabancı dil öğretimindeki amaç, öğrencinin yalnızca hedef dili öğrenmesi değil, bununla birlikte hedef kültürü de öğrenmesidir. Bu açıdan hedef dilin öğrenci tarafından bir zemine oturtulmasında hedef kültürün payı yadsınmamaktadır. Kutlu'ya (2014, s. 697) göre kültür, dile ışık tutar. Hedef dil öğretilirken o dile ait kültür öğretilmezse dil öğretimi, kelime ve kural öğretiminin ötesine geçemeyebilir. Dil ile kültür arasındaki ilişki, hedef dile, o dilin kültürünü öğrenmeden hâkim olunamayacağını ortaya koymaktadır (Çetinkaya, 2018, s. 6). Hedef dil öğretimi, salt kelime hazinesi ve gramer kurallarından ibaret olduğu takdirde dil öğrenimi gelişigüzel bir vaziyet alabilir. Böylece dil öğretme işi yerini çeviri işine bırakmış olur. Bu durum da yabancı bir dilin öğretimini sağlamayıp yalnızca o dile ait yüzeysel bilgi edinilmesine neden olabilir. Hedef dil öğretiminin sağlam zeminde oluşabilmesi için kültürün de en az kelime hazinesi, temel beceriler ve dilin kuralları kadar önemi bulunmaktadır.

Dil öğretme, bir nevi kültür öğretme, hedef kültürle iletişim halinde olma, onu anlamaya çalışma ve ona uyum sağlamaktır. Göçer'e (2012, s. 52) göre anlamı bilinmeyen bir kelimeyi öğretmek için sözlüğe başvurulabilir, herhangi bir yaşam biçiminin hangi ulusa ait olduğunu öğretmek için de kültürün karakteristik özelliklerine bakılabilir. Kültür öğretimi hedef dil öğretiminde büyük bir yer kaplamaktadır. Hedef kültürü özümseyebilmek, birçok açıdan bireyin hedef dile yaklaşmasını ve onu anlamlandırmasını kolaylaştıracaktır. Hedef kültürü öğretmek, dilin kurallarını ve uygulamasını daha doğru ve hızlı öğrenmeyi sağlamaktadır. Koçer'e (2013, s. 31) göre kişi, hedef kültüre hakim olursa, hedef kültürle düşünmeye, algılamaya başlarsa, dilin kurallarını öğrenmesi de kolaylaşacaktır. Dil öğretme eyleminin bir bütünü kapsadığı görülmektedir.

Birey, ana dilini edinirken kaynak kültürün; yabancı dili öğrenirken ise hedef kültürün perspektifinden bakmaktadır. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde de dil ve kültür arasındaki ilişki ve iletişim çok sıklıdır. Öğrenilen ya da edinilen bir sözcük

aslında kültüre ilişkin birden çok unsuru barındırabilmektedir. Yalnızca bir kelime bile cümle içindeki kullanımına göre o dili konuşan ulusa ait birçok yargı oluşturabilmektedir. Aslında dil, bir ulusun fikir, yaşayış, iletişim biçimi hakkında bilgi edinilmesini sağlamaktadır. Dildeki bir kelime, bazı durumlarda birden çok anlama gelebilmektedir. Dildeki kelimenin soyut ve yan anlamlarını kavrayabilmek ve o dilin atasözü, deyim, özdeyişlerini anlayabilmek için de kültüre ihtiyaç duyulmaktadır. Kutlu'ya (2014, s. 698) göre bir dilde konuşulanları kavrayabilmek ve o dili doğru konuşabilmek için, o dilde düşünmek, o dilde bulunan soyut ve mecazlara hâkim olmak önemlidir. Dildeki soyut ve mecazlara hâkim olabilmek için de kültüre gereksinim duyulmaktadır. Bir dile mensup kelimeler ve o kelimelerden oluşan cümleler bu bakımdan kültürle doğrudan bir ilişki içerisinde bulunmaktadır. Yabancı dil öğreniminde kelimelerle düşünebilmek için o dilin kültürüne hâkim olmak gerekmektedir. Dilde kullanılan kelimeler, onların sıklığı, kullanım amaç ve şekilleri kültür hakkında önemli ipuçları vermektedir. Bu bakımdan dili doğru tanımak, iyi öğrenmek ve kalıcılığını sağlamak için kültür vazgeçilmez bir unsurdur.

Hedef kültür öğretimi, kişinin bakış açısını genişlettiği için bireyin kendi kültürüne olan farkındalığını artırır. Kendi kültüründe fark etmediği ya da dikkatini çekmeyen noktalar hedef kültür öğrenimiyle beraber merak konusu olabilir. Kendi kültürü de başka bir kültürle karşılaştırıldığında daha fazla açığa çıkabilmektedir. Bu durum bireyin mukayese yoluyla kültürleri anlayıp zihninde şekillendirmesine yardımcı olmaktadır. Er'e (2015, s.3) göre dil ile kültür arasındaki münasebet kültürel farkındalığın oluşmasını sağlamıştır. Ana dile ait kültürle hedef dile ait kültürün kıyaslanması, ortak ve farklı noktaların tespit edilmesi hem hedef dil öğretimi kolaylaştırmakta hem de ana dile olan dikkati arttırmaktadır. Bayraktar'a (2015, s. 12) göre yabancı dil öğrenen kişi bir taraftan hedef kültür ile öz kültürü arasında ilişki kurup ön yargılarından kurtulurken öte yandan farklı kültür aracılığıyla hem kendi kültürüne karşı farkındalığını hem de diğer kültüre karşı hoşgörüsünü arttırmaktadır. Hedef kültür öğrenimi bireyin farklı kültürlere hoşgörü geliştirmesine ve dünya insanı olmasına da katkı sağlamaktadır. Böylece bireyde kültürel bir farkındalık oluşur. Saraç ve Arıkanç'a (2010, s. 47) göre kültürel farkındalık, kültürler arasındaki farklılıklara ön yargıyla bakmadan, kültürlerin yakın ve ayrı yönlerini keşfetme sürecidir. Kişinin

hedef kültüre peşin hükümlü olmadan, anlayış ve merak duygusuyla yaklaşması, kendini o kültüre daha yakın hissetmesi, hedef dil öğrenimini kolaylaştırmaktadır. Öğrenmeler üzerinde duyguların önemli bir etkisi olduğundan dil öğreniminde hedef kültür öğrenimi güdülenmeyi arttırmaktadır.

2.4. TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE DERS KİTAPLARININ YERİ

Ders kitapları; dersin içeriğini sıralı, aşamalı ve bütünlük içinde veren dokümanlardır. Ünveren Kapanadze'ye (2018, s. 1579) göre ders kitabı, bireylerin konulara ait bilgileri belli bir düzende ve amacına uygun biçimde öğrenebilmeleri için dersin öğretim programında ifade edilen hedeflerle aynı yönde hazırlanmış olan yazılı materyallerdir. Konuların belirli bir planda, yöneme ve hedefe uygun şekilde olması, ders kitaplarını öğrenme sürecinde önemli bir yere taşımaktadır. Şimşek ve Aktaş'a (2020, s. 710) göre ise eğitimin düzenlenmesi ve bu düzenlemedeki uygulayıcı, kontrol edici etmenlerin en büyük yardımcıları ders kitaplarıdır.

Ders kitabı öğrenci için neyi, nasıl öğreneceği konusunda yol göstericilik yaparken öğretici için de öğreteceği konuların öğrenciye aktarılmasına yardımcı olan bir kaynaktır. Ömeroğlu (2016, s. 14) ders kitaplarını, öğretici ve öğrenci için önemli rehber, eğitim-öğretim ortamının en mühim materyaller olarak görmektedir. Dersin hangi düzende ve düzeyde işleneceği, konuların ve alıştırmaların sıralaması ile onların içeriği hakkında öğretici ve öğrenciye kılavuzluk yaparak yol göstermektedir. Özbal'a (2019, s. 115) göre ders kitapları, dersin işlenmesi sürecinde ünitelerin, konuların, yapılacak olan işlerin hangi sırada gerçekleştirilmesi gerektiğini gösteren bir program sağlar.

Ders kitapları; derse hazırlıkta, ders tekrarında, teoride ve uygulamada öğrencinin başvurduğu ve faydalandığı ilk kaynaklardandır. Öğrenciler ders kitaplarından önceki öğrenmelerini gözden geçirmek amacıyla faydalanabilecekleri gibi öğrenecekleri konulara da kendilerini hazırlayabilirler (Yurtseven Yılmaz ve Gülçiçek Esen, 2016, s. 86). Her adımda bireyin yanında bulunması ve her anlamda kullanılabilir olması onların işlevselliğini arttırmaktadır. Ders kitabının, dersten önce hazırlık amacıyla, ders anında uygulamada, dersten sonra tekrar ve ödevlerde kullanılabilmesi

onun işlevselliğini artırır. Özbal ve Genç (2019, s. 124) ders kitaplarını, dersin başında dikkat çekme, merak uyandırma, bir önceki konuyu tekrar etme, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini saptama, ön koşul öğrenmelerini tamamlama; dersin gelişme bölümünde öğrenme içeriğini iletme, detaylandırma ve kavramasını sağlama; dersin sonuç bölümünde ise öğrencilerin kazanımlara hangi ölçüde ulaştığını tespit etme, tekrar, pekiştirme, uygulama ve özetleme için kullanılabileceğini söylemektedir. Dersin ve öğrenmenin her aşamasında ders kitapları öğrencinin yanında ve sürecin içinde bulunmaktadır. Ders kitaplarının dersin her aşamasında farklı amaçlarla kullanılıyor olması onun işlevselliğini arttırmaktadır.

Ders kitapları öğrencinin bireysel öğrenmelerini destekler. Öğrencinin takıldığı noktalarda bakabilmesi ve kendi kendine de öğrenmeyi gerçekleştirebilmesinde ders kitaplarının payı büyüktür. Özbal'a (2019, s. 115) göre ders kitapları, öğrencilerin yalnızken de öğrenmesine olanak tanıdığından ferdi öğrenmelere katkı sağlamış olur. Bu nedenle öğrenci aklına takılan, merak ettiği hususu öğrenmek için bazı durumların gerçekleşmesini beklemek zorunda kalmayabilir. Eğer ki incelemek istediği konu ya da zihninde beliren sorunun cevabı ders kitabında bulunuyorsa öğrenci vakit kaybetmeden öğrenmelerini gerçekleştirebilir. Bundan dolayı ders kitapları hem bireysel öğrenmelerin önünü açar hem de zaman kaybının önüne geçer.

Ders kitapları hedef dil öğretiminde kilit bir noktada bulunduğu için hazırlanış süreçleri oldukça önemlidir. Yabancı dil öğreten kitapları yazan uzmanlar sürekli kendini geliştirmeli, yeniliklerden ve gündemden haberdar olmalı, ihtiyaç analizi yapmalıdır. Karagöl ve Kurt'a (2020, s. 139) göre hedef dil öğretimine yönelik ders kitabı hazırlayanlar, güncel teorik bilgiyi takip etme ve bu bilgiyi ders kitabına iletme sorumluluğunu taşımaktadır. Uzmanların ders kitaplarını hazırlarken yenilikleri, uygulamayı, akademik çalışmaları ve eğitim programlarını ders kitaplarına yansıtması, hazırlanan kitapların niteliğini ve öğrencideki verimini arttıracaktır. Ders kitaplarının hazırlanış sürecinde önemli olan bir diğer konu ise ders kitaplarının içeriğinin ve konunun tamamını kapsayacak şekilde hazırlanmasıdır. Dil öğretimi bir bütün olduğu için ders kitaplarının öğrenme alanlarının tamamına yönelik bir içerikle hazırlanması öğrencinin başarısını doğrudan etkilemektedir (Kalaycı ve Durukan, 2019, s. 2164). Ders kitapları, tam öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğrencinin ihtiyaç duyduğu en

önemli materyallerdendir. Ders kitapları sayesinde konular birbiriyle ilişkili, birbirinin devamı, tamamlayıcısı durumundadır. Bundan dolayı konuların bütünlük içinde, sistemli ve sıralı öğretimi için ders kitaplarına ihtiyaç vardır. Sistemli, sıralı ve bütünlük içinde öğretimlerin gerçekleştirilebilmesi için de ders kitaplarındaki ünitelerin konunun tamamını kapsayacak şekilde olması gerekmektedir. Böylece öğrenci tam ve bütünlük içinde öğrenmeyi gerçekleştirebilir. Aksi durumda eksik ya da hatalı öğrenmeler gerçekleşebilir. Ders kitapları hem hazırlanış sürecinde hem hazırlanma sürecinin bitiminde yayına girmeden denetlenerek olası eksik ve hataların önüne geçilebilir. Özellikle yeni bir dil öğrenen öğrenci için ders kitaplarının eksiksiz ve hatasız olması tam ve doğru öğrenme için önemli görülebilir. Yurtseven Yılmaz ve Gülçiçek Esen'e (2016, s. 86) göre Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarının niteliği mutlaka denetlenmelidir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanının geçmişi çok uzun yıllara dayanmadığından mevcut kitapların tarihi de çok eskiye dayanmamaktadır. Bu bakımdan çok uzun yıllara dayanan bir tecrübe bulunmamaktadır. Kitapların dikkatli ve detaylı hazırlanması gerektiği gibi hazırlandıktan sonra da daha iyiye ve doğruya ulaşabilmek adına incelemelerin yapılması bir ihtiyaçtır. Dersin öğreticileri de ders kitabı hazırlayan uzmanlara mevcut ya da hazırlanma sürecinde bulunan ders kitaplarını iyileştirebilmek için onları inceleyebilir, gerekli durumlarda iyileştirilmeleri adına düzenlemelerin yapılabilmesi için öneri ve uyarılarda bulunabilirler.

Ders kitapları hedef dil öğretiminde şüphesiz ki çok önemli bir yerde bulunmaktadır. Ancak yalnızca ders kitabına bağlı kalınması öğrenci ve öğreticiyi bir noktadan sonra kısır döngü içine alabilir. Öğretmenlerin mesleki deneyimlerine ve öz güvenlerine bağlı olarak bazı durumlarda ellerinden bırakmadıkları ders kitaplarının hazırlanışının sorgulanması, kitabın başarısını belirleyebilmek, kitabı daha iyiye taşıyabilmek ve dersin etkililiğini arttırabilmek açısından önemlidir (Yurtseven Yılmaz ve Gülçiçek Esen, 2016, s. 85). Öğreticinin, öğrenciler için başka materyallere başvurması ya da kendinin materyal hazırlayıp bazı derslerde onları uygulaması öğrencinin kitaptan farklı kazanımlara kavuşmasını sağlayabilir. Ancak öğreticinin hazırlayacağı materyallerin hedefe ulaşamama ihtimali vardır. Ayrıca materyallerin hazırlanma süresi vakit alıp bütçe isteyebilir. Bu açıdan bakıldığında ders kitaplarının

taşınabilirliği, uzun süre kullanılabilir olması, niteliği ve ekonomik oluşu onları diğer materyallere göre daha fazla tercih edilmesini sağlamaktadır.

Türkçenin tam, doğru ve uygulamada başarılı olabilmesi için kültür öğretimi büyük bir önem taşımaktadır. Bu nedenle ders kitapları aracılığıyla kültürel unsurlar verilirken dikkat edilmesi ve gelişigüzel verilmemesi gerekmektedir. Yılmaz'a (2015, s. 844) göre yabancı dil öğretiminin vazgeçilmez bir ögesi olan kültürü dil öğrenme sürecine verimli bir şekilde dâhil edebilmek için ders kitaplarının belli ölçütler doğrultusunda hazırlanması gerekmektedir. Hazırlanan ders kitapları kültürel unsurlar anlamında belirli kıstasları sağlayan, birden fazla uzman tarafından etraflıca incelenen, uygulamadaki olumlu etkisi görülmüş kitaplar olmalıdır. Hedef dil öğretimi, hedef kültür öğretimi olması sebebiyle ders kitaplarının Türk kültürünü, alışkanlıklarını yansıtacak şekilde hazırlanması öğrencinin kültüre daha iyi hâkim olmasına katkıda bulunur.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine ilişkin hazırlanan ders kitaplarında Türk kültürüne yeterli ölçüde yer verilmelidir. Öğrenme-öğretme sürecinin vazgeçilmez araçları olan ders kitapları aynı zamanda düzenlenen içerikleriyle de kültürün ve onunla ilgili metinlerin yer aldığı, aktarıldığı, yaşatıldığı zeminlerdir (Ünveren Kapanadze, 2018, s. 1579). Dersleri düzenli ve birbiriyle ilişki kurarak öğrenmenin yanında bir ulusun kültürünü aktarmada da ders kitapları büyük bir görevi üstlenmektedir. Hedef dil olarak Türkçeyi öğrenen birey dersleri işlediği kitabı sayesinde Türk kültürüne dair ana hususları öğrenebilmelidir. Miçooğulları'na (2020, s. 44) göre etkin bir dil öğretimi sağlamak için Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ders kitaplarında Türk kültürüne ilişkin örneklere yer vermeli, yabancı dil öğrenimine/öğretimine yönelik yazılan kitaplarda hedef kültüre özgü temleri seçmeli ve dil öğretim-öğrenim etkinlikleri bu çerçevede verilmelidir. Dil bilgisi ve kelime öğretimi kültürel unsurlar içinde verilerek dil öğretiminde bir bütünlük sağlanmalıdır. Kültür, ders kitaplarında doğrudan verilebileceği gibi dil bilgisi, kelime öğretimi, temel dil becerileri ya da etkinler aracılığıyla da verilebilir. Işıkoğlu'na (2019, s. 554) göre ders materyalleri, öğrencinin dil yeterliğini destekleyerek o dili konuşan toplumun sosyokültürel temellerini ve değer yargılarını ihtiyaçlara cevap verecek şekilde içermelidir. Aslında hedef kültürün öğrenciye aktarılması da öncelikle ders

kitapları sayesinde gerçekleştirilebilir (Yılmaz, 2015, s. 844). Öğrenci hedef kültüre ilişkin günlük hayatta sürekli tekrarlanan sözlere, söz öbeklerine ve davranış kalıplarına ders kitaplarında rastladığı takdirde hayatın içindeyken bu söz ve davranışları anlamlandırması kolaylaşacaktır. Bu nedenle özellikle günlük yaşantıların, sık tekrarlanan davranışların ve alışkanlıkların ders kitaplarında önemli oranda yer kaplaması gerekli görülebilmektedir. Ders kitaplarında günlük hayatta karşılaşılabilecek kültürel öğeler kullanılmalıdır (Akıncılar ve Çiçek, 2018, s. 128). Ders kitaplarında güncelliğini yitirmiş, çok az yerde çok nadir rastlanan kültürel unsurların öğretiminden ziyade, hayatın içinde sıklıkla rastlanan, alışkanlık hâline gelmiş kültürel unsurlar yer almalıdır. Böylece ders kitapları aracılığıyla hedef dil öğrenen birey, kendini yaşayan kültürün içinde bulmuş olur.

Hedef kültürün, yabancı dil öğrenen birey tarafından anlaşılması için ders kitaplarında bulunan metinler büyük bir titizlikle seçilmelidir. Kişinin hedef dilde düşünebilmesi için hedef kültüre; hedef kültürü daha iyi anlayabilmesi için de ders kitaplarına ihtiyacı vardır. Hayattan kesitleri yansıtan okuma metinleri, öğrencilerin hedef kültürü öğrenmede en büyük yardımcılarından. Bu nedenle metin seçimi, kültürü içinde barındıracak şekilde, büyük bir dikkatle gerçekleştirilmelidir. Çetinkaya'ya (2018, s.6) göre hedef dili öğretmek amacıyla hazırlanan ders kitaplarında yer alan metinlerin bilinçli ve dikkatli bir biçimde seçilmesi hedef kültür aktarımında önemli bir yere sahiptir. Metinlerin, hedef kültüre ait toplumu anlatıp onun geçmişine ve bugününe ışık tutarak o kültürle alakalı anahtar noktaları vermesi gerekmektedir. Kültüre ilişkin güncel ve önemli unsurların bir plan ve düzen dâhilinde verilmesi dikkat edilmesi gereken bir diğer önemli husustur. Kutlu'ya (2014, s. 698) göre ders kitapları meydana getirilirken temel becerilerin yanında hedef dile ait kültürün de sistemli ve planlı halde verilmesi önemlidir. Birey yabancı dil öğreniminde yalnızca dile ait sözcükleri, dil bilgisel kalıpları öğrenmekle kalmayıp o dilin mensubu olduğu kültüre ait deyim ve atasözlerini, günlük yaşama ilişkin kavramları, ulusal değerleri, inançları, insanlar arası ilişkileri gibi konuları metinler aracılığıyla öğrenir, kendi kültürüyle karşılaştırır ve özümsemesi kolaylaşır (Mutlu ve Set, 2020, s. 94).

Hedef kültürün alışkanlıkları, hayat düzeni, ritüelleri, iletişimi, düğünü, bayramı gibi özel günleri, sözlü ve yazılı edebiyatı, değer yargıları, görüşleri, fikirleri, tarihi,

sosyolojik yapısı gibi unsurların metinler yardımıyla verilmesi öğrencinin hedef dili daha iyi anlamasını sağlayacaktır. Anlaması kolaylaşan ve hızlanan kişinin heyecanı ve isteği de artacaktır. Kişinin hedef kültüre ait tarih, yemek, sanat, giyim, eğlence, inanç ve edebiyat üzerine bilgi sahibi olması o dili öğrenmeye karşı hevesini de canlı tutmaktadır (Tanrıkulu ve Çelik, 2019, s. 64). Metinlerin hedef dile ait kültürel unsurları içinde barındırmasının yanında dikkat çekici, öğrencinin merakını cezbedici ve güdülemesini arttıracak nitelikte olması gerekmektedir. Ders kitaplarında bulunan edebi metinler, öğrencilerin hedef kültürle duygudaşlığa girerek daha iyi motive olmalarını ve derse olan ilgilerinin artmasını sağlayabilir (Turgut vd., 2017, s. 487). İçsel motivasyonu oluşan öğrenci için ise hedef kültür, artık bir merak ve keşfetme süreci olacaktır. Böylece yeni bir dil öğrenme, görev ve sıkıcılıktan kurtularak eğlenilerek gerçekleştirilecek bir eylem olarak görülebilecektir.

Ders kitapları, dilin reklamını yapan gereçlerdir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, Türk kültürünün tüm dünyaya tanıtılmasıdır (Çetinkaya, 2018, s. ii). Dilin tanıtımında, Türkçenin hatasız, çok yönlü ve kültürü barındırarak ilgi uyandıracak şekilde anlatılması önem taşımaktadır. Bu nedenle Türkçenin güzel ve etkili örneklerini gösteren edebi metinler, hedef dil öğrenen bireylere doğru ve etkili Türkçe öğretiminde kullanılması gereken metinlerdir (Uslu Üstten ve Haykır, 2019, s. 1638). Türkçenin öğretiminde, tanıtımında Türk kültürünü yansıtabilen metinleri vermek dil öğretimini kolaylaştırmaktadır. Karakoç Öztürk'e (2020, s. 293) göre Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders kitapları aracılığıyla dil bilgisi kurallarını öğretmenin ve temel dil becerilerini iletmenin dışında toplumun kültürüyle ilgili bilgi, beceri ve uygulamaların öğrenciye iletilmesi lazım gelmektedir. Işıkoğlu'na (2019, s. 553) göre Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan metinler öğrencilerin Türk kültürü ve Türk insanı algısı için önem taşımaktadır. Bu nedenle ders kitaplarında bulunan metinlerin kültürel özellikleri taşıması, öğrencide Türk insanına ve alışkanlıklarına dair bir algı oluşturması kültür öğrenimine katkıda bulunabilecektir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde, ders kitaplarında bizi biz yapan temel değerlerin bulunması önemlidir (Erdal, 2018, s. 91). Bu temel değerlerin aktarılması, hem dil hem de kültür öğretimine katkıda bulunur. Hedef kültüre ilişkin temel değerlerin öğrenciye aktarılması kültür öğretimini yapacağı dil öğretimini de

kolaylaştıracaktır. Metin'e (2020, s. 77) göre edebiyatın ve edebî metinlerin dil öğretiminde kullanılmasının önemli nedenlerinden biri hedef dil hakkında kültürel bilgi açısından içerik sağlamasıdır. Edebiyat, bir toplumun yaşayışını, kültürünü, insanını anlattığı için ait olduğu toplumun aynasıdır. Bu nedenle edebi metinler, Türk kültürünün hedef kültür olarak öğretiminde kullanılan metinlerdir. Ayrıca edebi metinlerle verilen kültür, kurgu aracılığıyla olduğundan dikkat çekici olabilir. Öğrenciye sezdirilerek verilen metinler, direk bilgi içermediğinden ezbere dayanmaz ve daha kalıcı olabilir.

Ders kitapları için seçilen metinlerin öğrencinin hedef kültüre ön yargısını kıracağı, kendini ona yakın hissedeceği metinler olmalıdır. Keskin'e (2010, s. 24) göre ders kitaplarındaki özgün metinlerle karşılaşan öğrenci böylece hedef kültürü daha iyi anlamaya ve önceden olumsuz yaklaştığı bazı şeylere daha hoşgörülü yaklaşmaya başlar. Hedef dil öğretiminde kullanılan ders kitapları, hedef dil öğrenen bireyin o kültüre kendini daha yakın hissetmesini sağlayarak peşin hükümlü olmasının önüne geçmesini sağlayabilir. Gülle'ye (2019, s. 22) göre hedef dile ilişkin yazılmış ders kitapları, kültürü tanıtarak hedef dili öğrenen bireylerin ön yargı oluşturmalarına engel olmalıdır. Böylece yabancı olduğu bir dilin kültürüne yakın hisseden bireyin hedef dili öğrenme ve hedef kültürü özümseme süresi hızlanabilir. Öğrendiği dile olan hoşgörüsü artan bireyin merakı da artar. Bu durum öğrencinin hedef dili araştırmasına ve sevecek ilgiyle öğrenmesine yardımcı olabilir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kuşkusuz atasözleri ve deyimler büyük bir yer kaplamaktadır. Türkçenin en büyük zenginliklerinden olan atasözleri ve deyimler metnin akışı ve bütünlüğü içinde, anlaşılır bir şekilde verilmelidir. Erdal'a (2018, s. 89-90) göre hedef kültür aktarımında gizli formül olan atasözü ve deyimler, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanındaki ders kitaplarında daha çok metin içerisinde yer almaktadır. Atasözü ve deyimlerin metnin içinde verilmesi anlaşılmasını kolaylaştırıp, hayatın içinden olmasını sağlamaktadır. Sayfalarca anlatılabilecek olan geleneklerin, alışkanlıkların ya da düşünüş şekillerinin bir söz öbeğiyle ya da bir cümleyle açıklanması kültüre ilişkin önemli ipuçlarını, kısa ve öz bir şekilde vermeye yaramaktadır. Deyim ve atasözlerinin yanında kültürümüzden büyük izler taşıyan

destan ve manzumlardan da belirli kesitlerin verilmesi öğrencinin Türk tarihine olan bilgisini arttırır.

Ders kitaplarında bulunan alıştırmalar konunun hem tekrarını hem de ölçülmesini sağlamaktadır. Bundan dolayı ders kitaplarında bulunan alıştırmalar öğrenilen konuyu pekiştirmek, eksik öğrenmeleri tamamlamak, yanlış öğrenmeleri de düzeltmek için bir fırsattır. Alıştırmalarda bulunan sorular açık, net ve anlaşılır bir şekilde olmalıdır. Ders kitaplarında bulunan alıştırmalar konusunda dikkat edilecek bir diğer önemli husus ise konunun tamamını içine alarak alıştırmaların hazırlanmasıdır. Öğrenci konunun tamamına yönelik pekiştirme gerçekleştirerek eksik olduğu noktaları tespit edebilir. Böylece bireyin hedef dil ve kültüre ilişkin öğrenmeleri üst düzeylere çıkabilir. Özbal ve Genç'e (2019, s. 125) göre öğrenme-öğretme sürecinde yapılan bütün alıştırmaların ana hedefi, öğrencilerin yabancı dildeki öğrenme seviyelerini en üst seviyeye taşımaktır.

Hedef dil öğretiminde sürecin öğrenci tarafından verimli geçip geçmediğini anlayabilmek adına ölçme ve değerlendirme yapmak bir ihtiyaçtır. Öğrencinin yanlış öğrenmelerini düzeltebilmek ve eksiklerini tamamlayabilme için onların konuları anlayıp anlamadıkları ölçülerek gerekli değerlendirmeler yapıldıktan sonra ona göre bir yol haritası çizilebilir. Göçer'e (2020, s. 285) göre eğitimin amacı, öğrencilerin aldıkları derslerle öğretim programlarında bulunan kazanımlardaki beceri ve yeterliklere sahip olmaları için hazırlamaktır. Bu becerilere ve yeterliklere sahip olup olmadıkları da ancak ölçmeyle gerçekleşebilir. Öğrencilerin istenilen bilgi ve beceriye sahip olmasında ve bunun ölçülmesinde de ders kitaplarının payı oldukça fazladır. Hedef dil öğretiminde ders kitapları ölçme ve değerlendirme açısından büyük önem taşımaktadır. Ders kitapları, öğrencinin öğrenme düzeyini ölçmesi ve öz değerlendirme yapabilmesi bakımından kişiye geri dönüt sağlamaktadır. Eğitimde hedeflenen kazanımların hangi düzeyde gerçekleştiğini tespit etmek ya da öz değerlendirme yapmak hedefiyle öğretmenler tarafından çok farklı ölçme ve değerlendirme teknikleri kullanılmaktadır (Yılmaz, 2018, s. 1625). Ders kitapları dışında öğretmenler tarafından ölçme ve değerlendirmelerin yapılması sürecin ve kazanımların çok yönlü ilerlemesini sağlayabilir. Ancak bu ölçme ve değerlendirme araçlarının maliyet, güvenilirlik-geçerlik açısından incelenmesi, uzman görüşü alma

gibi hususlarda zaman bakımından ekonomik ve gerçekleştirilmesinin her zaman mümkün olmaması ders kitaplarındaki ölçme sorularını ön plana çıkarmaktadır. Yabancı dil öğretimi için hazırlanan ders kitaplarında bulunan ölçme sorularının birden fazla teknikle hazırlanması da bir diğer gerekli konudur. Öğrenmelerin ölçülmesi ve değerlendirilmesi, bireyin eksiklerini ve hatalarını görmesi bakımından gereklidir. Ders kitaplarında bulunan ölçme soruları aynı zamanda öğreticinin de öğrencileri değerlendirmesi ve süreci ona göre yönlendirmesi bakımından uygundur. Karagöl ve Kurt'a (2020, s. 138-139) göre ölçme ve değerlendirme, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinin niteliğini ortaya koymaktadır. Hem öğrenci hem öğretici bakımından büyük değer taşıyan ölçme ve değerlendirme düzenine ders kitaplarının katkısı oldukça fazladır. Ders kitapları, ölçme ve değerlendirme bakımından eğitimin anahtar materyali konumundadır (Şimşek ve Aktaş, 2020, s. 708). Sürekli sınav yapılmasının mümkün olmaması, sınavların yapıldığı zamanda da ünitelerde ilerlenmiş olması ve geriye dönüşün zor olması ders kitaplarındaki ölçme sorularının değerini arttırmaktadır. Kitaplarda bulunan ölçme sorularının cevap anahtarının verilmesi de oldukça önemlidir. Böylece öğrenci ders kitaplarında bulunan ölçme sorularını doğru mu yanlış mı cevapladığını görebilir. Ölçme sorularının cevaplarının bulunması, hatta cevaplarının detaylı olarak anlatılması eksik ve yanlış öğrenmelerin önüne geçtiği gibi öğrenilmiş olan konunun da pekişmesini sağlar. Ders kitapları, ölçme ve değerlendirme ile süreci kolaylaştıran, öğrenilenleri pekiştiren, sürecin yönetiminde eşgüdüm sağlayan bir kaynaktır (Şimşek ve Aktaş, 2020, s. 711). Yabancı dil öğretiminde ders kitaplarına, ölçme ve değerlendirmeyi sürekli ve doğru bir şekilde gerçekleştirebilmek için hem öğretici hem de öğrenci açısından ihtiyaç duyulabilir.

Ders kitaplarında içeriğin yanında kapak tasarımları ve kitapların içindeki görseller öğrenciler için verimli ve merak uyandırıcı olabilir. Yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitaplarının kapak tasarımları dikkat çekmektedir. Ders kitaplarının kapakları hedef kültüre ilişkin bir değeri ya da görseli barındırırsa, bu durum öğrencinin dolaylı öğrenmesini sağlar. Ders kitabını her eline aldığı anda kitap kapağını gördüğü için hedef kültüre ilişkin değer ya da görseli öğrenecektir. Öğrencilerin ders kitaplarında karşılaşacakları ilk yer ders kitaplarının kapaklarıdır. Bu nedenle ders kitaplarının kapakları ilgi çekici ve öğretici olabilir.

Hedef dil öğretiminde kullanılan ders kitaplarının tasarımı merak uyandırıcı, içerikle bütünlük sağlayan, öğrenmeyi olumlu etkileyecek biçimde olmalıdır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitapları hazırlanırken tasarıma dikkat edilmeli, tasarım-içerik uygunluğu olmalı ve öğrenme ortamlarını destekleyecek tasarımlar tercih edilmelidir (Yurtseven Yılmaz ve Gülçiçek Esen, 2016, s. 88). Hedef dil öğrenen bireyin sürekli yanında olan ve ilk izlenimini kazandıran unsurlardan biri olan ders kitaplarının tasarımı kişinin dikkatini çekmeli, zihninde olumlu bir algı oluşmasını sağlamalı ve isteğini arttırmalıdır. Güleç ve Ömeroğlu'na (2016, s. 69) göre yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitaplarının görsel düzeni, onun albenisini ortaya koymaktadır. Ders kitabının tasarımı öğrencinin öğrenme hevesini yükseltecek, okuma hissi verecek, renkleri ve şekilleriyle hoşuna gidecek nitelikte olmalıdır. Dikkat çekmeyen, güzel bir tasarıma sahip olmayan ve meraka düşürmeyen ders kitapları, bireyin daha hedef dil öğretiminin başında olumsuz bir izlenim oluşturmasına neden olabilir. Gün ve Ünal'a (2019, s. 4) göre ders kitabında bulunan görseller dil becerilerinin geliştirilmesinde, dilin sosyal ve kültürel durumunun kavranmasında yoğun içerikler sağlar, böylece öğrenme motivasyonunu artırır. Görseller ile içeriğin bütünlük oluşturması konunun daha iyi öğrenilmesine, hedef kültürün daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunur. Konunun daha hızlı, kolay ve iyi bir biçimde öğrenilmesi de hedef dil öğrenen bireyin öğrenme isteğini arttırarak güdülenmesini sağlamaktadır. Ders kitaplarının içeriği ile biçimi arasındaki uyum hedef dil öğrenen bireyin zihninde bütünlük algısı oluşturur. Bu nedenle kitabın içindeki metin ve alıştırmalar ile biçimlerin, renklerin, resimlerin ya da fotoğrafların birbiriyle ahenk içinde olması dikkat edilmesi gereken konulardan arasında görülmektedir.

2.5. TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİ ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Geçmişte yapılan çalışmaların yanında günümüzde de Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yapılan akademik çalışmalar hız kazanmaktadır. Ulusal Tez Merkezi'nde bulunan "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Ders Kitaplarında Bulunan Kültürel Ögeler" konulu tezler tarih sırasına göre incelenmiştir.

Ülker (2007), “‘Hitit Ders Kitapları’ Örneğinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Sürecine Çözümleyici ve Değerlendirici Bir Bakış” isimli yüksek lisans tezinde “Hitit Serisi” ders kitaplarındaki konu alanı, metin türü ve görsellik alanlarındaki belirli ölçütlerle incelemiştir. Ülker (2007), “Hitit Ders Kitapları”nın kültür aktarımına olumlu katkılarda bulunduğu, metinlerin öğrencinin anlaması için sadeleştirildiği, bunun da yanlış ve eksik anlaşılmalara neden olabileceği, kaynak kültür ve hedef kültür arasında iletişime dikkat çeken çok fazla metnin bulunmadığı, kullanılan diyalogların da günlük hayatta sıklıkla rastlanan ifadeler olduğunu belirtmiştir.

İşci (2012), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan ‘Yeni Hitit’ Ders Kitabının Dört Temel Dil Becerisi ve Kültür Açısından İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde ders kitaplarındaki metinleri, dört temel dil becerisi ve kültür boyutunda incelemiştir. İşci’ye (2012) göre okuma ve dinleme metinleri ile ilgili etkinlikler öğrencilerin ihtiyacına yönelik olmalı, dil bilgisi ile kültür birbirinden ayrı düşünülmemeli, kaynak kültür ile hedef kültür arasında bağlantı kurulabilecek metinler bulunmalı, metinlerin özgün olması, okuma metinlerini anlayıp anlamadıkları test edilmeli, okuma metinlerinden önce anahtar sözcükler verilmeli, deyimler ve anahtar kelimeler vurgulanmalıdır.

Vargelen (2013), “Kültürlerarası İletişimsel Yeterlilik Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi” isimli yüksek lisans tezinde seçili ders kitapları üzerine Türkçe okutmanlarının görüşleri alınmıştır. Kültürlerarası yeterlilik ölçeği kapsamında inceleme gerçekleştirilmiştir. Vargelen (2013), ders kitapları için görsellik, metinler, içerikler, kültür dil ilişkisi, hedef dil ve hedef kültürün bir bütün şeklinde verilmesi, hem Türk hem de dünya kültürüne dair bilgilerin olması, farklı kültürlerle yönelik kültürel unsurların öğrencilerin düzeylerine ve ilgi alanlarına uygun sunulmasıyla birlikte birtakım eksikliklerin de bulunduğu sonucuna varmıştır.

Ertuğrul (2015), “Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Kitaplarda Kültür Aktarımı” isimli yüksek lisans tezinde “Gazi Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı” ve “Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı” setlerinde bulunan metinlerdeki kültürel unsurları belirli başlıklara göre incelemiştir. Belirlenen

başlıklara göre kültürel unsurların yeterlilik düzeylerini tespit etmiştir. İnceleme sonucunda genel değerlendirmeler temel, orta ve ileri düzeyler için “Gazi Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı”nda %60; “Yeni Hitit Türkçe Ders Kitabı”nda ise %58 civarı sonuç elde edilmiştir.

Bayraktar (2015) “Yabancılar Türkçe Öğretiminde Faydalanılan Kitapların Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi” isimli yüksek lisans tezinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders kitaplarındaki kültürel unsurların hangi ölçüde verildiğini araştırmıştır. Bayraktar (2015), günlük yaşantı ve davranışlar, gelenekler, görenekler bakımından eksiklikler olduğunu, konu türlerinde tutarsızlıklar bulunduğunu ifade etmiştir. İhtiyaca göre ders kitaplarının düzeylere uygun aşamalı olarak verilmesi için ortak bir ölçüt oluşturulmasının önemini vurgulamıştır. Kitapların hazırlanmasında, hangi kitap düzeyine hangi kültürel unsurların ne kadar verileceğinin belirlenmesinde ölçütün bulunmasının bir ihtiyaç olduğunu söylemiştir.

Tosun (2016), “Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1, B2 ve C1 Seviyesi Ders Kitaplarındaki Metinlerin Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi” yüksek lisans tezinde Yedi İklim Türkçe B1, B2 ve C1 düzeyindeki kitaplardaki metinlerin kültürel unsurların hangi ölçüde verildiğini araştırmıştır. Tosun (2016), Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1, B2 ve C1 düzeyindeki ders kitaplarının kültür aktarımında ön yargıları kırdığı, metinlerin de hedef kültürü öğrenmeyi kolaylaştırdığı değerlendirilmesinde bulunmuştur.

Ummak (2018), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan ‘Kolay Gelsin’ ve ‘İstanbul’ Ders Kitaplarında Kültürlerarası Öğrenme” isimli yüksek lisans tezinde Türkçe öğretmek amacıyla Türkiye’de ve Almanya’da yayınlanan ders kitaplarını belirli ölçütler çerçevesinde karşılaştırma yoluyla incelemiştir. Ummak (2018), “İstanbul” Türkçe Öğretim Seti’nin “Kolay Gelsin” Türkçe Öğretim Seti’ne göre kültürlerarasılık bağlamında daha fazla fayda sağladığı yargısına varmıştır. “Kolay Gelsin” Türkçe Öğretim Seti’nde hedef kültüre dair ön yargı oluşturabilecek örneklerin bulunduğunu ve hedef kültür ile kaynak kültürden başka kültürlerle değinilmemesinin bir eksiklik olduğu görüşüne varmıştır.

Özgat Tatan (2018), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği (A1-A2 Düzeyi)” isimli

yüksek lisans tezinde kültürle ilgili hangi unsurların kullanıldığı ve bu kültürel unsurlara dair bilgilendirme oranlarından yola çıkarak eksikliklerin tespitini yapmıştır. Özgat Tatan (2018), Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği A1 düzeyinde kültürel unsurların sayısının fazla olduğunu ancak hedef kültür ile öz kültür arasında karşılaştırma yapma imkanının çok fazla bulunmadığı; A2 düzeyinde de birçok kültürel unsura yer vererek hedef kültüre dikkat çekildiği yargısına varmıştır.

Sayid Açıkgöz (2018) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı: (A1-A2 Düzeyi)” isimli yüksek lisans tezinde hangi kültürel unsurların bulunduğu ve bu unsurlara ilişkin bilgilendirme düzeyine bakarak eksiklikleri tespit etmiştir. Sayid Açıkgöz’e (2018) göre Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı: (A1-A2 Düzeyi) Türk kültürünü başarılı bir şekilde iletmış ancak bu unsurlar arasındaki dağılımın düzenli olmadığını belirtmiştir. Ayrıca, öz kültürle kaynak kültürün karşılaştırmasına olanak veren etkinliklerin sınırlı olduğu, metinlerin doğru bir şekilde kullanıldığı, görsel unsurların ise Türk kültürünü tam anlamıyla yansıtmadığı değerlendirilmesinde bulunmuştur.

Kılıç (2019), “Kültürel Öğeler Açısından Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kaynak İncelemesi: Türkçeye Yolculuk B1-B2 ve Altay Türkçe Öğreniyorum B1-B2 Örnekleri” isimli yüksek lisans tezinde önceden hazır bulunan ölçüte göre Türkçeye Yolculuk B1-B2 ve Altay Türkçe Öğreniyorum B1-B2 kitaplarındaki kültürel unsurların araştırıp ortaya çıkarılmasını sağlamıştır. Kılıç’a (2019) göre Türkçeye Yolculuk B1-B2 ders kitabında Türk kültürüne çok önem verilip kaynak kültüre ait unsurlar daha sınırlı tutulmuştur. Altay Türkçe Öğreniyorum B1-B2 kitaplarında verilen Türk kültürüne ait unsurları ise az bulmuştur.

Akkoyunlu (2019), “Yedi İklim Yabancı Dil Olarak Türkçe Setindeki Kültürel Varlığın İncelemesi” isimli yüksek lisans tezinde Yedi İklim Türkçe setindeki okuma metinlerini hedef kültürü, uluslararası kültürü ve yansız kültür kapsamında büyük kültür için “K”; küçük kültür için “k” sınırında incelemiştir. İncelemede bir ölçütten ve kontrol listesinden faydalanmıştır. Araştırılan okuma metinlerinde büyük “K” ve küçük “k” sayılarının ve oranlarının çok yakın olduğu ancak ayrı ayrı incelendiğinde farkın fazla olduğunu tespit etmiştir. Düzeyler ilerledikçe büyük “K” ile ilgili temalara daha fazla rastlanırken küçük “k” ya ilişkin temalar sınırlı kalmıştır.

Koparan (2019) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Türk Kültür Öğelerinin Aktarımına İlişkin Öğrenci ve Öğretim Elemanı Görüşleri ile Ders Kitaplarının İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Türk kültürüne ait unsurların aktarımı nasıl olmalıdır? sorusuna cevap aramıştır. Koparan (2019), araştırması neticesinde Türk kültürüne dair unsurların daha fazla olmasının özellikle düzey ilerledikçe artmasının, öğretim elemanlarının bilgi teknolojilerini kullanmasının, öğretim elemanlarına kültür iletimi konusunda eğitim verilmesinin, kültürel unsurların dört temel çerçevede doğrudan değil sezdirilerek verilmesi gerektiğinin, ders kitaplarının anlaşılabilirliğini arttırmak için alıştırmaların ve görsel unsurların artırılmasının ve güncel kültürel unsurların daha fazla yer tutmasının gerekli olduğu hususunda değerlendirmelere varmıştır.

Sever (2019), “Yeni Hitit Dil Öğretim Seti ile Yedi İklim Dil Öğretim Seti’nin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültür Aktarımı Açısından Karşılaştırılması” isimli yüksek lisans tezinde kültürel unsurların belirlenerek hangi yolla aktarımın yapıldığını incelemiştir. Sever (2019), araştırması sonucunda düzeyler arttıkça Türk kültürüne dair unsurlarda azalma olduğu ve hedef kültüre ait unsurların dağılımında bir düzen olmadığı değerlendirilmesinde bulunmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, incelenen dokümanlar, verilerin toplanması ve analizi, araştırmanın güvenilirliği ile etik kurul iznine dair açıklamalarda bulunulmuştur.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe temel (A1, A2), orta (B1, B2) ve ileri düzey (C1-C2) ders kitaplarında bulunan okuma metinlerindeki kültürel unsurların araştırıldığı bu çalışma, nitel durum çalışması şeklinde desenlenmiştir. İncelenen ders kitaplarındaki bilgilerin düzenli, sistematik bir şekilde toplanması ve kültürel unsurların varlığının tespit edilebilmesi için durum çalışması seçilmiştir. Durum çalışması; bir olayın ya da durumun ayrıntıya inerek boylamsal olarak incelendiği, düzenli biçimde verilerin toplandığı ve toplanan bu verilere ortamın gerçekliğinde bakıldığı bir yöntemdir (Subaşı ve Okumuş, 2017, s. 420). Bu yöntemin en temel özelliği incelenen durumun derinlemesine araştırılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 77). Bütünlük gerektiren yoğun incelemelerde, durum çalışmasının güçlü bir rehber olabileceği, karmaşıklıkların anlaşılmasına ve keşfedilmesine yardımcı olabileceği söylenebilir (Ozan Leymun, vd., 2017, s. 371).

3.2. İNCELENEN DOKÜMANLAR

Çalışmada, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe temel (A1, A2), orta (B1, B2), ileri düzey (C1-C2) ders kitapları incelenmiştir. Çalışma kapsamında incelenen ders kitaplarına dair bilgiler aşağıdaki şekildedir:

Tablo 1. Çalışma Kapsamında İncelenen Dokümanlar

Dil Düzeyi	Yayınevi	Basım Yılı	<i>f</i>
Temel Düzey A1	Hiperyayın	1. Baskı, 2018	1
Temel Düzey A2	Hiperyayın	1. Baskı, 2019	1
Orta Düzey B1	Hiperyayın	1. Baskı, 2019	1
Orta Düzey B2	Hiperyayın	1. Baskı, 2019	1
İleri Düzey (C1-C2)	Hiperyayın	1. Baskı, 2020	1
Toplam			5

Çalışma kapsamında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe öğretim setinde yer alan toplam 5 ders kitabı doküman olarak seçilmiştir.

3.3. VERİ TOPLANMASI

Yapılan araştırmada ders kitaplarındaki kültürel unsurlara yönelik veriler, ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinden elde edilmiştir. Seçilen ders kitaplarında yer alan ve araştırma kapsamında incelenen okuma metinlerinin sayısı şu şekildedir: A1 ders kitabında 19; A2 ders kitabında 20; B1 ders kitabında 22; B2 ders kitabında 32; C1-C2 ders kitabında ise 46.

Yapılan çalışma kapsamında seçilen ders kitaplarındaki kültürel unsurlara yönelik veriler doküman analiziyle toplanmıştır. Araştırma konusuyla ilgili yazılı materyallerin analizini kapsayan doküman analizi (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 187), basılı ve elektronik olması şartıyla bütün belgeleri tetkik etmek ve değerlendirmek amacıyla kullanılan sistemli bir yöntemdir (Kıral, 2020, s. 173).

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe öğretim setinde yer alan ders kitaplarındaki kültürel unsurlara ilişkin verilerin analizinde içerik azanlizinden yararlanılmıştır. İçerik analizi kapsamında öncelikle kültürel unsurların hangi boyutlarda tespit edileceği araştırılmıştır. Alanyazın taraması sonucundan hareketle seçilen kültürel boyutlara göre ders kitaplarındaki kültürel unsurlar incelenmiştir.

Kültürel boyutların seçilmesi amacıyla yapılan alanyazın taramasında konuyla ilgili farklı çalışmaların yapıldığı ve çalışmalarda farklı kültürel boyutların temel alındığı görülmüştür. Ders kitaplarındaki kültürel unsurları inceleyen çalışmalar şu şekilde özetlenebilir:

Okur ve Keskin'in (2013), yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesinde kullandıkları boyutlar; günlük yaşam, kişiler arası ilişkiler, değerler ve eğitim, edebiyat-sanat ve müzik, gelenekler ve folklor, sosyal yaşam, coğrafya ile mekân şeklindedir. Ertuğrul'un (2015) yüksek lisans tezinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında kullanılan kitaplardaki kültürel unsurları incelemek için seçtiği boyutlar ise şunlardır: Kişiler arası iletişim; ekonomik hayat; millî spor; yiyecek kültürü; içecek kültürü; müzik, müzik aletleri ve halk oyunları;

önemli şahsiyetler; atasözleri; dinî unsurlar; kutlama ve festivaller; Türk âdetleri; değerler; Türk edebiyatı; görsel sanatlar; meslekler; turistik ve tarihî yerler. Tosun'un (2016), yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurları incelediği yüksek lisans tezinde kullandığı boyutlar; dil, sinema, edebiyat, tarih, değerler, müzik, plastik sanatlar, el sanatları ve mimaridir. Sever'in (2019) yüksek lisans tezinde yabancılar için Türkçe ders kitaplarını kültür aktarımı bakımından incelemek için seçtiği boyutlar ise günlük yaşam, yaşam koşulları, kişiler arası ilişkiler, değerler, inançlar ve davranışlar, beden dili, sosyal gelenekler, âdet olmuş davranışlardır.

Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesine yönelik yapılan farklı çalışmalarda kullanılan kültürel boyutlara bakıldığında kişiler arası iletişim, değerler, edebiyat gibi ortak ya da coğrafya ile mekân, turistik ve tarihî yerler, mimari gibi birbirine yakın olan boyutlara rastlanmaktadır. Birçok çalışmada ifade edilen boyutlar, Okur ve Keskin'in (2013) kullandığı boyutlarla benzerlik göstermektedir ancak Ertuğrul'un (2015) çalışmasındaki boyutlar dil seviyeleriyle de ilişkilendirilerek daha fazla alt boyuta ayrılmıştır. Yapılan tez çalışmasında inceleme kolaylığı sağlaması açısından ve birçok çalışmadan (Brooks, 1986; Bölükbaş ve Keskin, 2010; Kara, 2011; Kolaç, 2009; Okur ve Keskin, 2013; Ökten ve Kavanoz, 2014; Özdemir, 2013; Pehlivan, 2007; Tüm ve Sarkmaz, 2012; Ülker, 2007'den aktaran Ertuğrul, 2015) yararlanılarak seçilmiş olan Ertuğrul'un (2015) çalışmasındaki kültürel boyutlar kullanılmıştır.

Yapılan tez çalışmasında Ertuğrul'un (2015, s. 10-11) çalışmasındaki kültürel boyutlar kullanılmıştır. Bu bağlamda araştırmacıdan kullanım için gerekli izin alınmıştır. (Ek-A).

3.5. ARAŞTIRMANIN GÜVENİRLİĞİ

Çalışma kapsamında öncelikle Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe öğretim setindeki ders kitaplarında yer alan okuma metinlerindeki kültürel unsurlar tespit edilmiş ve unsurlar ilgili kültürel boyuta yerleştirilmiştir.

Çalışma kapsamında benzer bir işlem Türkçe eğitimi alan uzmanı tarafından da gerçekleştirilmiştir. Tespit edilen kültürel unsurlar, alan uzmanı tarafından da ilgili kültürel boyutlara yerleştirilmiştir. Kültürel unsurların ilgili kültürel boyutlara

dağılımının sağlanmasının ardından araştırmacı ve alan uzmanı arasındaki uyum incelenmiştir. Bu süreçte Miles ve Huberman'ın (1994, s. 64) ortaya koyduğu “Güvenirlilik = görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı” formülünden faydalanılmıştır. Çalışmanın güvenilirliği bütün kültürel unsurlar için genel olarak ve temel, orta, ileri olmak üzere dil düzeylerine göre hesaplanmıştır.

Bu bağlamda yapılan çalışmanın genel olarak güvenilirliği incelendiğinde ders kitaplarında toplam 1083 kültürel unsurun tespit edildiği ve görüş ayrılığına dair unsur sayısının ise 30 olduğu görülmüştür. Bu veriler formüle döküldüğünde sonuç şu şekilde çıkmıştır: $1053/1053+30=0,97$.

Çalışmanın güvenilirliği dil düzeylerine göre değerlendirildiğinde ise şu verilerle karşılaşılmıştır:

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarındaki kültürel unsurların güvenilirliği incelendiğinde ders kitaplarında 219 kültürel unsur tespit edilmiştir. Görüş ayrılığına dair unsur sayısı ise 6'dır. Veriler formüle yerleştirildiğinde sonuç şu şekilde çıkmıştır: $213/213+6=0,97$. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarındaki kültürel unsurların güvenilirliği incelendiğinde ders kitaplarında 414 kültürel unsur tespit edilmiştir. Görüş ayrılığına dair unsur sayısı ise 4'tür. Veriler formüle yazıldığında sonuç şu şekilde çıkmıştır: $410/410+4=0,99$. İleri düzey (C1-C2) ders kitabındaki kültürel unsurların güvenilirliği incelendiğinde ders kitaplarında 450 kültürel unsur tespit edilmiştir. Görüş ayrılığına dair unsur sayısı ise 22'dir. Veriler formülle ifade edilmek istenirse sonuç şu şekilde çıkmıştır: $428/248+22=0,95$.

Nitel araştırmalarda çalışmanın güvenilirliğini sağlayabilmek için araştırmacı ve uzman arasındaki uyumun %90 ve üzeri olması gerekmektedir (Saban, 2008, s. 467). Bu bağlamda yabancılar için Türkçe ders kitaplarında var olan kültürel unsurların tespitine yönelik yapılan bu çalışmadan elde edilen verilerin güvenilirliği sağladığı görülmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Yapılan tez çalışması kapsamında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe öğretim setinde yer alan kitaplarda kişiler arası iletişim, ekonomik hayat, millî spor, yiyecek kültürü, içecek kültürü, müzik, müzik laetleri ve halk oyunları, önemli şahsiyetler, atasözleri, dinî unsurlar, kutlama ve festivaller, Türk âdetleri, değerler, Türk edebiyatı, görsel sanatlar, meslekler, turistik ve tarihî yerlere ilişkin unsurlar kültürel boyutlarına göre incelenmiş ve elde edilen veriler bu bölümde sunulmuştur.

4.1. DERS KİTAPLARINDAKİ KİŞİLER ARASI İLETİŞİM UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarında yer alan iletişim boyutuna yönelik kültürel unsurlar ve bu unsurların sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır.

İncelenen ders kitaplarında iletişim boyutunda yer alan kültürel unsurlar şunlardır:

Tablo 2. Kişiler Arası İletişim Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar

Dil Düzeyi	Kültürel Unsurlar	<i>f</i>
Temel Düzey (A1-A2)	Merhaba, memnun oldum, teşekkür ederim, günaydın, iyi akşamlar, iyi geceler, görüşürüz, hoşça kal, hoş geldiniz, hoş bulduk, lütfen, afiyet olsun, ellerine sağlık, buyurun, iyi günler, iyi uçuşlar, tamam, rica ederim, kendinize iyi bakın, görüşmek üzere, affedersiniz, tabi, elbette	23
Orta Düzey (B1-B2)		0
İleri Düzey (C1-C2)	Teşekkür etmek, hoş geldin, selamünaleyküm, aleyküm selam, teşekkürler, selam	6
Toplam		29

Tablo 2'ye bakıldığında kişilerarası iletişime ilişkin temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında 23; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 0; ileri düzey (C1-C2) ders kitabında 6 ve toplamda ise 29 unsura rastlanmaktadır. Kişiler arası iletişim boyutunda

en fazla temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında unsur bulunmaktadır. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında kişiler arası iletişimle ilgili ifadeye rastlanmamaktadır.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında bulunan kişiler arası iletişim boyutunda günlük hayatta kişiler arası iletişimde kullanılan “*merhaba, memnun oldum, teşekkür ederim, günaydın, iyi akşamlar, iyi geceler, görüşürüz, hoşça kal, hoş geldiniz, hoş bulduk, lütfen, afiyet olsun, ellerine sağlık, buyurun, iyi günler, iyi uçuşlar, tamam, rica ederim, kendinize iyi bakın, görüşmek üzere, affedersiniz, tabi, elbette*” kelime ve kelime gruplarına rastlanmaktadır. İleri düzey (C1-C2) ders kitabında ise temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında kullanılan “*teşekkür etmek, hoş geldin*” ifadeleri tekrar kullanılmıştır. İleri düzey (C1-C2) ders kitabında yeni olarak “*selamünaleyküm, aleyküm selam, selam*” ifadeleri kullanılmıştır.

4.2. DERS KİTAPLARINDAKİ EKONOMİK HAYAT UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarında yer alan ekonomik hayat boyutuna yönelik kültürel unsurlar ve bu unsurların sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır.

İncelenen ders kitaplarında ekonomik hayat boyutunda yer alan kültürel unsurlar şunlardır:

Tablo 3. Ekonomik Hayat Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar

Dil Düzeyi	Kültürel Unsurlar	f
Temel Düzey (A1-A2)	Ne kadar, ücret, finans, ekonomi, ticari, tasarruf, pahalı, masraflı, işsizlik, sanal para, bitcoin, yoksul, zengin	13
Orta Düzey (B1-B2)	Ticari maksat, ticari kazanç, para, alışveriş, müşteri, ekonomik sıkıntı, para biriktirmek	7
İleri Düzey (C1-C2)	Maden yatakları, ticaret, verimli topraklar, parayı kullanan ilk medeniyet, tarım ve hayvancılık, Kral Yolu, dokuma tezgâhı, ihtiyaç fazlasını satmak, geçimini sağlamak, pazar, bakkal, dükkân, terazi, dirhem, ödünç para, borç, alacaklı, kese, akçe, peşin para, fakir fukara, para kazanmak, açgözlü, cimri, müşteri, yoksul, maliyet kısmak, finansal kaynak, maliyet, okka, ekmek parası, ücretli, hasılat, para ödemek, hesap kapatmak, para ihtiyacı, ödeme, pahalı, aylık	39
Toplam		59

Tablo 3 incelendiğinde ekonomik hayat unsurlarından temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında 14; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 7; ileri düzey (C1-C2) ders kitabında 39 ve toplamda 60 unsurla karşılaşılmaktadır. İleri düzey (C1-C2) ders kitabında kullanılan ifadelerin sayısı, temel düzey (A1-A2) ve orta düzey (B1-B2) ders kitaplarına göre artış göstermiştir.

Genel olarak ders kitaplarının her düzeyinde ekonomik hayatla ilgili farklı kavramlar kullanılmıştır. Orta düzey (B1-B2) ve ileri düzey (C1-C2) ders kitaplarında “*müşteri*”; temel düzey (A1-A2) ve ileri düzey (C1-C2) ders kitaplarında ise “*yoksul, pahalı*” kelimeleri ortak olarak kullanılmıştır.

4.3. DERS KİTAPLARINDAKİ MİLLÎ SPOR UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarında yer alan millî spor boyutuna yönelik kültürel unsurlar ve bu unsurların sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır.

İncelenen ders kitaplarında millî spor boyutunda yer alan kültürel unsurlar şunlardır:

Tablo 4. Millî Spor Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar

Dil Düzeyi	Kültürel Unsurlar	<i>f</i>
Temel Düzey (A1-A2)	Bisiklet sürmek, yürüyüş	2
Orta Düzey (B1-B2)	Boks, kick-boks, fitness, voleybol, basketbol, squash, masa tenisi, tenis, pilates, yürüyüş, koşmak, bisiklet sürmek, futbol, yüzme, su sporu, sırtüstü yüzme, kurbağalama yüzme, serbest yüzme, kelebek yüzme, karışık yüzme, karate	21
İleri Düzey (C1-C2)	Cirit oynamak, egzersiz yapmak, tırmanış	3
Toplam		26

Tablo 4’e göre millî spor boyutunda temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında 2; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 21; ileri düzey (C1-C2) ders kitabında 3 ve toplamda 26 unsur kullanılmıştır. Ders kitaplarında en fazla unsurun orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında kullanıldığı görülmektedir.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında geçen “bisiklet sürmek ve yürüyüş” sporları orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında da kullanılmıştır. Düzeyler arasında ortak kullanılan başka millî spor unsuruna rastlanmamaktadır.

4.4. DERS KİTAPLARINDAKİ YİYECEK KÜLTÜRÜ UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarında yer alan yiyecek kültürü boyutuna yönelik kültürel unsurlar ve bu unsurların sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır.

İncelenen ders kitaplarında yiyecek kültürü boyutunda yer alan kültürel unsurlar şunlardır:

Tablo 5. Yiyecek Kültürü Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar

Dil Düzeyi	Kültürel Unsurlar	<i>f</i>
Temel Düzey (A1-A2)	Kahvaltı, peynir, zeytin, reçel, yumurta, bal, kantin, akşam yemeği, piknik, boyoz, fıstık, inci kefalı, Van’ın mutfağı, öğlen yemeği, kebab, döner, iskender, Türk yemekleri, çiğköfte, kızartma, konserve ürünler, paketlenmiş gıdalar, yoğurt, enginar, kabak, brokoli, lahana, ıspanak, sebze, yeşil sebzeler, beslenme, sağlıklı beslenme, abur cubur, obezite, dengesiz beslenme, atıştırmalıklar	36
Orta Düzey (B1-B2)	Greyfurt, elma, karpuz, sarımsak, domates, beyaz lahana, turunçgil, Türk mutfağı, armut, balık, tuz, market, beslenme alışkanlıkları, fast food, restoran, iştah, fırın, bitki, hamur, mısır, mantar, peynir, soğan, zeytin, biber, dondurma, meyve, tereyağı, pirinç, yöresel lezzetler	30
İleri Düzey (C1-C2)	Beslenme alışkanlığı, damak zevki, tarımsal üretim, mutfak kültürü, tahıl, sebze, zeytinyağı, hamur işi, etle sulu olarak hazırlanan yemekler, pekmez, yoğurt, bulgur, Türk mutfağı, Gaziantep mutfağı, kebab, et yemekleri, yoğurtlu yemekler, zeytinyağı yemekler, tatlı, pilav, sebze yemekleri, köfte, börek, salata ve piyaz, dolma, Kanarya Kebab, Mevlana Kebab, Ali Nazik Kebab, Kâğıt Kebabı, Tandır Kebabı, Beyti, tahıl ve hamur/unla hazırlanan çorbalar, kuru baklagillerle hazırlanan çorbalar, et ve sakatat çorbaları, tavuk ve diğer kümes hayvanı etleriyle hazırlanan çorbalar, yoğurt ve sütle hazırlanan çorbalar, sebze çorbaları, Lebniye Çorbası, Soğan Çorbası, Yalancı Paça Çorbası, Nohut Çorbası, Bit Bit Çorbası, Kırmızı Mercimek Çorbası, Şehriye Çorbası, tutmaç Çorbası,	101

	Sebzeli Buğday Çorbası, Ezogelin Çorbası, Sütlu Sebze Çorbası, Domates Çorbası, Tarhana Çorbası, Yayla Çorbası, Aş Otu Çorbası, Hanım Ağa Çorbası, Çeşm-i Nigar Çorbası, Kavata Çorbası, Süleymaniye Çorbası, Meyir Çorbası, Kuş Çorbası, damak tadı, sağlıklı beslenme, dengeli beslenme, vejeteryan mutfağı, ikram etmek, aç yatmak, karnını doyurmak, ekmek, şeker, susam, arpa, buğday, açlıktan kıvrınma, kabak, ceviz, çömlek, et, vitamin ve mineral bakımından zengin yiyecekler, üzüm, fast food, rafineri gıdalar, katkı maddeli yiyecekler, unlu gıdalar, tuz, katı yağlar, hormonlu gıdalar, bal, propolis, polen, arı sütü, sebze, meyve, lokma, zahire, balık, restoran, yahni, fesleğen, zencefil, tarçın, badem, ziyafet çekmek, bir deri bir kemik kalmak	
Toplam		167

Tablo 5'te görüldüğü gibi yiyecek kültürü boyutunda temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında 36; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 30; ileri düzey (C1-C2) ders kitabında 101 ve toplamda 167 unsur kullanılmıştır. İleri düzey (C1-C2) ders kitabında geçen yemek kültürüne ait unsurların sayısı temel düzey (A1-A2) ve orta düzey (B1-B2) ders kitaplarına göre artış göstermektedir.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında geçen “peynir, zeytin, lahana”, orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında da geçmektedir. Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında kullanılan “kebab” ileri düzey (C1-C2) ders kitabında da “Mevlana Kebab, Ali Nazik Kebab, Kâğıt Kebabi, Tandır Kebabi, Beyti” kebab çeşitleriyle beraber kullanılmıştır. Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında kullanılan “yoğurt, kabak” yiyecekleri ileri düzey (C1-C2) ders kitabında da kullanılmıştır. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında kullanılan “balık, tuz, soğan” besinleri ileri düzey (C1-C2) ders kitabında da geçerek tekrarlanmıştır. İleri düzey (C1-C2) ders kitabında çorba ve kebab çeşitlerine yer verilmiştir. İleri düzey (C1-C2) ders kitabında yemek çeşitleriyle beraber besin çeşitleri de sayıca artarak verilmiştir.

4.5. DERS KİTAPLARINDAKİ İÇECEK KÜLTÜRÜ UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarında yer alan içecek kültürü boyutuna yönelik kültürel unsurlar ve bu unsurların sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır.

İncelenen ders kitaplarında içecek kültürü boyutunda yer alan kültürel unsurlar Şunlardır:

Tablo 6. İçecek Kültürü Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar

Dil Düzeyi	Kültürel Unsurlar	<i>f</i>
Temel Düzey (A1-A2)	ay, kahve, ayran, su	4
Orta Düzey (B1-B2)	Su	1
İleri Düzey (C1-C2)	Su, alkol, salep, ay	4
Toplam		9

Tablo 6 incelediğinde içecek kültürü boyutunda temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında 4; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 1; ileri düzey (C1-C2) ders kitabında 4 ve toplamda 9 unsur kullanıldığı görülmüştür. İçecek kültürüne ilişkin en fazla unsura ileri düzey (C1-C2) ders kitabında rastlanmaktadır.

İçecek kültürü boyutu incelendiğinde “su” her düzey ders kitabında kullanılmıştır. Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında “ay, kahve, ayran, su”; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında yalnızca “su”; ileri düzey (C1-C2) ders kitabında ise “su, alkol, salep, çay” içecek ifadeleri kullanılmıştır.

4.6. DERS KİTAPLARINDAKİ MÜZİK, MÜZİK ALETLERİ VE HALK OYUNLARI UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarında yer alan müzik, müzik aletleri ve halk oyunları boyutuna yönelik kültürel unsurlar ve bu unsurların sıklıkları tablo Şeklinde sunulmaktadır.

İncelenen ders kitaplarında müzik, müzik aletleri ve halk oyunları boyutunda yer alan kültürel unsurlar Şunlardır:

Tablo 7. Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar

Dil Düzeyi	Kültürel Unsurlar	f
Temel Düzey (A1-A2)	Piyano, gitar, ney, şarkı söylemek, dans etmek, bale yapmak, saz heyeti, Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği, türkü	10
Orta Düzey (B1-B2)	Piyano, halk müziği, klasik müzik, pop, caz, bale, dans, Blues, Kelt Müziği, R&B, rap, rock, hard, senfonik, pop, progresif, alternatif, punk, heavy metal, melodika, trompet, klavye, şef, orkestra, resital, gramofon, davul, orkestra, şarkı söylemek, “aç kapıyı bezirgân başı” şarkısı, halay, zeybek, horon, ezgi, zurna, ritm, kemençe, türkü, folklor	39
İleri Düzey (C1-C2)	Flüt, simbal, tef, türkü, çengi, akustik, saray ve tapınak müziği, halk müziği, enstürümantal, şarkı, bestelenen eser, müzik terapi, şarkı söylemek, müzik aleti çalmak, müzik dinlemek, ezgi, ritim, melodi, harmoni, kaval, köçek, borazan	22
Toplam		71

Tablo 7 incelendiğinde müzik, müzik aletleri ve halk oyunları boyutuna ilişkin temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında 10; orta düzey (B1-B2) ders kitabında 39; ileri düzey (C1-C2) ders kitabında 22 ve toplamda 71 unsurla karşılaşılmaktadır. Müzik, müzik aletleri ve halk oyunlarına ilişkin en fazla unsura orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında rastlanmaktadır.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında kullanılan “*piyano*” orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında da kullanılmıştır. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında geçen “*şarkı söylemek, ezgi, ritm*” ifadeleri ileri düzey (C1-C2) ders kitabında da geçmektedir. “*Türkü*”, temel, orta ve ileri olmak üzere üç düzeyde de kullanılmıştır. Müzik aletleri, müzikle ilgili kavram ve ifadeler ile dansla ilgili deyişlere rastlanmaktadır. Müzik türlerinden temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında yerel ifadelerden “*Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği, türkü*”ye rastlanmış; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında ise evrensel ifadelerden “*Blues, Kelt Müziği, R&B, rap, rock, hard, pop, progresif, alternatif, punk, heavy metal*”e rastlanmıştır.

4.7. DERS KİTAPLARINDAKİ ÖNEMLİ ŞAHSİYETLER UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarında yer alan önemli şahsiyetler boyutuna yönelik kültürel unsurlar ve bu unsurların sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır.

İncelenen ders kitaplarında önemli şahsiyetler boyutunda yer alan kültürel unsurlar şunlardır:

Tablo 8. Önemli Şahsiyetler Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar

Dil Düzeyi	Kültürel Unsurlar	f
Temel Düzey (A1-A2)	Aziz Sancar, Mustafa Kemal Atatürk, Safiye Ayla, Yunus Emre, Taptuk Emre, Fatih Sultan Mehmet	6
Orta Düzey (B1-B2)	Aliye Berger, Fazıl Say, Mithat Fenmen, Kamuran Gökdemir, Muhsin Ertuğrul, Cahide Sonku, Evliya Çelebi, Hazarfen Ahmet Çelebi, Sultan Murad Han, Reşat Nuri Güntekin, Necip Fazıl Kısakürek, Peyami Safa, Yahya Kemal Beyatlı, Ahmet Hamdi Akseki, Hamdullah Suphi Tanrıöver, Attila İlhan, Orhan Pamuk, Selahaddin Eyyubi, Osman Bey	19
İleri Düzey (C1-C2)	İbn-i Sina, Rıfat Ilgaz, Orhan Pamuk, Yaşar Kemal, Leyla Erbil, İlhan Berk	6
Toplam		31

Tablo 8'e bakıldığında önemli şahsiyetler boyutunda temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında 6; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 19; ileri düzey (C1-C2) ders kitabında 6 ve toplamda 31 unsur kullanılmıştır. Önemli şahsiyetlere ilişkin en fazla unsura orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında rastlanmıştır.

Ders kitaplarında adı geçen önemli şahsiyetlere bakıldığında temel düzey (A1-A2) ve ileri düzey (C1-C2) ders kitaplarına göre orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında daha fazla isme rastlanmaktadır. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında adı geçen "*Orhan Pamuk*" un ileri düzey (C1-C2) ders kitabında da adı geçmektedir.

4.8. DERS KİTAPLARINDAKİ ATASÖZLERİ UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarında yer alan atasözleri boyutuna yönelik kültürel unsurlar ve bu unsurların sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır.

İncelenen ders kitaplarında atasözleri boyutunda yer alan kültürel unsurlar şunlardır:

Tablo 9. Atasözleri Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar

Dil Düzeyi	Kültürel Unsurlar	<i>f</i>
Temel Düzey (A1-A2)		0
Orta Düzey (B1-B2)	Vakitsiz öten horozun başı kesilir	1
İleri Düzey (C1-C2)	Ne ekersen onu biçersen, Taşıma suyla değirmen dönmez, Damdan düşenin halinden damdan düşen anlar	3
Toplam		4

Tablo 9'a göre atasözleri boyutuna ilişkin temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında 0; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 1; ileri düzey (C1-C2) ders kitabında 3 ve toplamda 4 unsur bulunmaktadır.

Ders kitapları hedef kültürde kullanılan atasözleri bakımından incelendiğinde temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında hiçbir atasözüne rastlanmamıştır. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında sadece "*Vakitsiz öten horozun başı kesilir*" atasözü kullanılmıştır. "*Ne ekersen onu biçersen*", "*Taşıma suyla değirmen dönmez*", "*Damdan düşenin halinden damdan düşen anlar.*" Atasözleri ise ileri düzey (C1-C2) ders kitabında kullanılmıştır.

4.9. DERS KİTAPLARINDAKİ DİNÎ UNSURLARA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarında yer alan dinî unsurlar boyutuna yönelik kültürel unsurlar ve bu unsurların sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır.

İncelenen ders kitaplarında dinî unsurlar boyutunda yer alan kültürel unsurlar şunlardır:

Tablo 10. Dinî Unsurlar Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar

Dil Düzeyi	Kültürel Unsurlar	f
Temel Düzey (A1-A2)	İnanç turizmi, Hristiyan, Tanrı, kilise, mabet, Müslüman, cami, manastır, din, tasavvuf, farklı dinler, varlık, yokluk, aşk(ilahi aşk kastedilmiştir), Allah, keşiş	16
Orta Düzey (B1-B2)	Müslümanlaşma, inanç, Besmele, dua etme, kutsallaştırmak, Kur'an-ı Kerim, tefsir, hadis, kelam, Tanrı, dindar, tapınak, manastır, cami, kilise, İslami Dönem, türbe	17
İleri Düzey (C1-C2)	Mabet, dua etmek, âlim, Allah'a yalvarmak, Ya Rabbim, kurban vermek, Allah tarafından taş kesilmek, taş kesilmek, ermiş, dünya tarlası, ahiret, cennet, günah, sevap, dinsel, Tanrısal güç, İslam dünyası, sarık, âmin, abdest almak, Allah aşkı, inşaallah, sabah ezanı, namaz kılmak, dua yapmak, yatsı namazı, seccade, Allah affeder, başörtü, namazında niyazında, kible, beş vakit namaz, Tanrı'ya şükretmek, ayet, minare, şehit olmak, cami	37
Toplam		70

Tablo 10'a göre dinî unsurlar boyutuna bakıldığında temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında 16; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 17; ileri düzey (C1-C2) ders kitabında 37 ve toplamda 70 unsura rastlanmaktadır. Kitapta geçen dinî unsurların sayısı temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında ileri düzey (C1-C2) kitabına doğru artış göstermektedir.

Temel düzey (A1-A2) ve orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında “*kilise, manastır*”; temel düzey (A1-A2) ve ileri düzey (C1-C2) ders kitaplarında “*mabet, Allah*”; orta düzey (B1-B2) ve ileri düzey (C1-C2) kitaplarında “*dua etmek*”; üç düzey ders kitabında da “*Tanrı, cami*” kavramları ortak kullanılmıştır.

4.10. DERS KİTAPLARINDAKİ KUTLAMA VE FESTİVALLER UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarında yer alan kutlama ve festivaller boyutuna yönelik kültürel unsurlar ve bu unsurların sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır.

İncelenen ders kitaplarında kutlama ve festivaller boyutunda yer alan kültürel unsurlar şunlardır:

Tablo 11. Kutlama ve Festivaller Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar

Dil Düzeyi	Kültürel Unsurlar	<i>f</i>
Temel Düzey (A1-A2)	Parti, bayram kutlamak, özel geceler, etkinlik, balo	5
Orta Düzey (B1-B2)	Trafik Haftası, Uluslararası Hemşireler Günü, doğum günü, yılbaşı, Ahududu Festivali, etkinlik, parti	7
İleri Düzey (C1-C2)	Cümbüş, tavla partisi, bayram tatili	3
Toplam		15

Tablo 11 incelendiğinde kutlama ve festivaller boyutunda temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında 5; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 7; ileri düzey (C1-C2) ders kitabında 3 ve toplamda 15 unsur bulunmaktadır. Kutlama ve festivallere ilişkin en fazla unsura orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında rastlanmıştır.

Temel düzey (A1-A2) ve orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında “*parti*” ifadesi ortak kullanılmıştır.

4.11. DERS KİTAPLARINDAKİ TÜRK ÂDETLERİ UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarında yer alan Türk âdetleri boyutuna yönelik kültürel unsurlar ve bu unsurların sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır.

İncelenen ders kitaplarında Türk âdetleri boyutunda yer alan kültürel unsurlar şunlardır:

Tablo 12. Türk Âdetleri Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar

Dil Düzeyi	Kültürel Unsurlar	<i>f</i>
Temel Düzey (A1-A2)	Misafirperverlik, misafir olmak	2
Orta Düzey (B1-B2)	Düğün, kına yakma, kına gecesi, kına mendilleri, damat tıraşı, güvey giydirme	6
İleri Düzey (C1-C2)	Düğün, gelin alayı, düğün alayının önünün kesilmesi, misafir	4
Toplam		12

Tablo 12’ye göre Türk âdetleri boyutunda temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında 2; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 6; ileri düzey (C1-C2) ders kitabında 4 ve toplamda 12 unsur bulunmaktadır. Kitapta geçen Türk âdetleri incelendiğinde en çok orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında Türk âdetlerine ilişkin unsurların kullanıldığı görülmektedir.

Temel düzey (A1-A2) ve orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında “*misafir*”; orta düzey (B1-B2) ve ileri düzey (C1-C2) ders kitabında ise “*düğün*” unsurlarının ortak kullanıldığı görülmektedir.

4.12. DERS KİTAPLARINDAKİ DEĞERLER UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarında yer alan değerler boyutuna yönelik kültürel unsurlar ve bu unsurların sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır.

İncelenen ders kitaplarında değerler boyutunda yer alan kültürel unsurlar şunlardır:

Tablo 13. Değerler Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar

Dil Düzeyi	Kültürel Unsurlar	<i>f</i>
Temel Düzey (A1-A2)	Aile, anne, baba, kardeş, kız kardeş, erkek kardeş, hoşgörü, Van kedisi, Osmanlı Dönemi, İstanbul’un Fethi, Kurtuluş Mücadelesi, torun	12
Orta Düzey (B1-B2)	Anne, baba, amca, oğul, körebe oyunu, birdirbir oyunu, istop oyunu, bezirgânbaşı oyunu, poşu, yazma, ışık, şal, kuşak, cepken, gömlek, şalvar, yemeni, çarık, fes, üç etek, mendil, aile, dede, gelin, yenge, Oğuz Boyları, Akkoyunlu Devleti, gelenek, töre, Enderun, Osmanlı Devleti, Cumhuriyet, siyah(matem anlamında), kardeş, Lale Devri, “Birdir bir, ikidir iki, olur tilki... Üçtür üç, yapması güç... Dörttür dört, kuş gibi öt... Beştir beş, aldım bir eş... Altıdır altı, yaptım kahvaltı... Yedim yedi, elim sırtına değdi... Sekizim seksek... Dokuzum durak”	37
İleri Düzey (C1-C2)	Selçuklu ve Osmanlı Sarayı, Hititler, Kadeş Savaşı, Kadeş Antlaşması, Frigler, Lidyalılar, Urartular, el emeği göz nuru, yöresel kıyafetler, sandıklar, nakış, oya, fes, tülbent, işli ceket, kuşak, şalvar, mest, yazma, iç gömleği, cepken, meşin, yemeni, kız, söz verme, hükümdar, vezir, oğul, karı-koca, eş-dost, arkadaş, heybe, komşu, gelenek, töre, sürme,	83

	ahbap, nasip, gece tırnak kesilmez, yazın dere suyu kışın göze suyu içmem, tahtaya vurmak, kapılara at nalı asmak, kırık ayna, kara kedi, çantayı yere koymak para kaybetmeye sebep olur batıl inancı, nazar değmesi, aile, sedir, sülale, kardeş, Asurlar, Sümerler, hatun, hanım-bey, yavrum, ana, semaver, güğüm, kahve(kahvehane anlamında), pastra, al bayrak, sırma, vatan, aile yadigârı, padişah, evlat, baba, ağabey, oğlan, çırak, “Eline geçti bir keçi, ne yapacaksın ikiyi, üçü; kessene keçiyi, eline geçti bir at, ye de yanında yat”, göle yoğurt çalmak, bayram havası, bülbülü altın kafese koymuşlar ah vatanım demiş, ortalık düğün bayram, darısı başına, ekmeğini şekerle ye, büyüklerin sözünü dinle, ağaç altında yatma, pirince giderken evdeki bulgurdan olmak, hayırdır inşallah, “vatan al bayrağın dalgalandığı yer değil midir?”, “hırsızın hiç mi suçu yok?”	
Toplam		132

Tablo 13’e göre değerler boyutu incelendiğinde temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında 12; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 37; ileri düzey (C1-C2) ders kitabında 83 ve toplamda 132 unsurla karşılaşılmaktadır. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında kullanılan değerlerle ilgili ifadelerin sayısında temel düzey (A1-A2) ders kitaplarına göre artış görülmektedir. İleri düzey (C1-C2) ders kitabında adı geçen değerlere ilişkin unsurların sayısında temel düzey (A1-A2) ve orta düzey (B1-B2) ders kitaplarına göre bir artış olduğu anlaşılmaktadır.

Temel düzey (A1-A2) ve orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında “anne”; orta düzey (B1-B2) ve ileri düzey (C1-C2) ders kitaplarında “yazma, kuşak, cepken, şalvar, yemeni, fes, gelenek, töre” ve üç dil düzeyine ait olan ders kitaplarında da “aile, baba, kardeş” ifadeleri ortak kullanılmıştır.

4.13. DERS KİTAPLARINDAKİ TÜRK EDEBİYATI UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarında yer alan Türk edebiyatı boyutuna yönelik kültürel unsurlar ve bu unsurların sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır.

İncelenen ders kitaplarında Türk edebiyatı boyutunda yer alan kültürel unsurlar şunlardır:

Tablo 14. Türk Edebiyatı Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar

Dil Düzeyi	Kültürel Unsurlar	<i>f</i>
Temel Düzey (A1-A2)	Şiir, hikâye, biyografi, gezi, mektup, e-posta, Osmanlı Türkçesi, kitabe, masal, Keloğlan, şair, Akdamar Adası Efsanesi	12
Orta Düzey (B1-B2)	Şiir, öykü, roman, film senaryoları, tiyatro metinleri, kahramanlık destanları, mektup, gazete, dergi, telgraf, dilekçe, tekerleme, didaktik şiir, epik şiir, satirik şiir, pastoral şiir, lirik şiir, fabl, hitabet, komedi(yazılan), trajedi(yazılan), deneme, roman, romantizm, eser, eleştiri, modernizm, realizm, psikolojik tahliller, hümanizm, mitoloji, Dede Korkut Hikâyeleri, nazım, nesir, deyiş, atasözleri, sözlü kültür, önsöz, cilt, Seyahatname, sade dil, sürükleyici dil, Harabelerin Çiçeği, Eski Ahbap, Çalikuşu, Dudaktan Kalbe, Acımak, Yaprak Dökümü, gezi yazısı, Nihal dergisi, Yeni Mecmua dergisi, Örümcek Ağı, Kaldırımlar, imgesel anlatım, senaryo, Cevdet Bey ve Oğulları, Sessiz Ev, çeviri, Beyaz Kale, Yeni Hayat, Kar, postmodern, Kara Kitap, Benim Adım Kırmızı, sürrealist akım, anı, röportaj	67
İleri Düzey (C1-C2)	Efsane, sözlü halk kültürü, Gelin Kayaları Efsanesi, Kızıtaşı Efsanesi, Ejderha Efsanesi, Taş Olan Çoban Efsanesi, Şahitlik Kayası Efsanesi, Şahmeran Efsanesi, Abdurrahman Gazi Efsanesi, “bir varmış bir yokmuş”, “evvel zaman içinde kalbur saman içinde”, mecaz, fıkra, masal, “develer tellal, pireler berber iken, ben anamın anasının beşiğini tıngır mıngır salları iken, kalbur elek, kambur felek üstüne söz ederken, ulu mu ulu, yüce mi yüce bir dağ varmış”, az gitmişler uz gitmişler, onlar ermiş muradına darısı dertlilerin başına, komedi, mizah, sözlü ve yazılı edebi ürünler, tiyatro, karakter komedisi, töre komedisi, entrika komedisi, konuşma ve yazı sanatı, hikâye, roman, nükte, öykü, köşe yazıları, anı, mektup, popüler mizah, siyasi mizah, kara mizah, okuma-yazma, mitolojik tanrı ve tanrıça, edebi eser, yapıt, şiir, çizgi roman, edebiyat uyarlamaları, distopik roman, eleştiri, gel zaman git zaman, Keloğlan ve Altın Bülbül Masalı, Kafdağı	47
Toplam		126

Tablo 14’e bakıldığında Türk edebiyatı boyutuna ilişkin temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında 12; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 67; ileri düzey (C1-C2) ders

kitabında 47 ve toplamda 126 unsur bulunmaktadır. Türk edebiyatına ilişkin en fazla unsura orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında rastlanmaktadır.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında verilen “*şiiir, öykü, gezi, mektup*” türlerinin adı orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında da geçmektedir. Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarındaki “*masal, efsane*”; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarındaki “*roman, komedi, tiyatro, öykü, mitoloji*” edebî türleri ileri düzey (C1-C2) ders kitabında da geçmektedir. Ders kitabının bütün düzeylerinde geçen edebî türler ise “*şiiir, hikâye, mektup*” tur.

4.14. DERS KİTAPLARINDAKİ GÖRSEL SANATLAR UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarında yer alan görsel sanatlar boyutuna yönelik kültürel unsurlar ve bu unsurların sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır.

İncelenen ders kitaplarında görsel sanatlar boyutunda yer alan kültürel unsurlar şunlardır:

Tablo 15. Görsel Sanatlar Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar

Dil Düzeyi	Kültürel Unsurlar	<i>f</i>
Temel Düzey (A1-A2)	Sinema, resim, heykeltçilik, mimari, mozaik, sarnıç, İznik Çinileri, çeşme, antik yapı, mühendislik, Geleneksel Mardin Evleri	11
Orta Düzey (B1-B2)	Seramik, heykel, resim, ebru, çini, mimarlık, hüsn-i hatt, cami, kervansaray, hamam, minare, estetik algısı, mimari, heykel, gravür, grafik, plastik sanatlar, kabartma, tezhip, minyatür, ritmik sanatlar, tiyatro, sinema, dans, bale, opera, pandomim, gölge oyunu, müzikal oyun, afiş, karikatür, fotoğraf, Karagöz ile Hacivat, film, Türk sineması, Ayastefanos'taki Rus Abidesi'nin Yıkılışı filmi, İstanbul Sokakları filmi, Halıcı Kız filmi, anıt, amfi tiyatro, rölyef, antik kent, piramit, sergi, tablo, portre, belgesel, açık hava müzesi, peyzaj, gotik mimari, barok mimari, neoklasik mimari, müze, saray, kale, şato, kule, Geleneksel Osmanlı Evleri	58
İleri Düzey (C1-C2)	Anıtsal eserler, saraylar, sosyal yapılar, kaya kabartmaları, orthostatlar (bina cephelerinde alt sırada yer alan kabartmalı taşlar), seramik, geometrik desen, hayvan motif, maden	21

	işçiliği, tapınak mimarisi, kuyumculuk sanatı, duvar resimleri, Kaya Anıtları, dokuma, karikatür, sinema, film, kurgu-fantastik-macera filmi, bilim-kurgu filmi, resim, fotoğraf	
Toplam		90

Tablo 15'e göre görsel sanatlar boyutuna ilişkin temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında 11; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 58; ileri düzey (C1-C2) ders kitabında 21 ve toplamda 90 unsurun kullanıldığı görülmektedir. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında görsel sanatlara ilişkin unsurlar incelendiğinde temel düzey (A1-A2) ders kitaplarına göre görsel sanat unsurlarının sayısında artış görülmektedir. İleri düzey (C1-C2) ders kitabında kullanılan güzel sanatlar unsurlarının sayısı temel düzey (A1-A2) ders kitaplarına göre artış gösterirken orta düzey (B1-B2) ders kitaplarına göre düşüş göstermektedir.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında kullanılan “*heykel, mimari, çini*” görsel unsurları orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında da tekrarlanmıştır. “*Saray, seramik, karikatür, film, fotoğraf*” ifadeleri hem orta düzey (B1-B2) hem de ileri düzeydeki (C1-C2) ders kitaplarında kullanılmıştır. “*Sinema, resim*” ifadeleri ise bütün dil düzeylerindeki ders kitaplarında kullanılan görsel unsurlardır.

4.15. DERS KİTAPLARINDAKİ MESLEKLER UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarında yer alan meslekler boyutuna yönelik kültürel unsurlar ve bu unsurların sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır.

İncelenen ders kitaplarında meslekler boyutunda yer alan kültürel unsurlar şunlardır:

Tablo 16. Meslekler Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar

Dil Düzeyi	Kültürel Unsurlar	<i>f</i>
Temel Düzey (A1-A2)	Öğretmen, doktor, öğrenci, çaycı, marangoz, eczacı, mühendis, güvenlik görevlisi, şirket müdürü, avukat, polis, çiftçi, boyacı, hemşire, itfaiyeci, aşçı, berber, ev hanımı, futbolcu, heykeltıraş, ressam	21

Orta Düzey (B1-B2)	Hattat, heykeltraş, fotoğrafçı, gravür sanatçısı, grafik sanatçısı, virtüöz, eğitimci, müzikolog, piyanist, ulak, haberci, sosyal medya fenomenliği, siyasetçi, bürokrat, sporcu, sanatkâr, doktor, müzisyen, solist, piyanist, baterist, trafik polisi, kemeçeci, yazar, romancı, eleştirmen, şair, editör, gazeteci, ressam, öğretmen, müfettiş, milletvekili, düşünür, bankacı, bakan, öğretim üyesi, senarist, renk uzmanlığı, denizci, kâşif, hemşire, yönetici, kimyager, bilim insanı, profesör, rahibe, akademisyen, filozof, başbakan, koruma, oyuncu, yönetmen, yönetmen yardımcılığı, kameraman, mimar, işçi, asker, çiftçi	59
İleri Düzey (C1-C2)	Çoban, elçi, lokman hekim, doktor, hoca, köçek, kasap, akademisyen, blog yazarları, medya yazarları, reklamcı, çavuş, hokkabaz, hemşire, müzisyen, filozof, tabip, cerrah, avukat, muhtar, hâkim, yazar, ozan, dağcı, astronot, kadı, işçi, celep, çiftçi, kaptan, şair, yazar, bilim insanı, profesör, senarist, yönetmen, film eleştirmeni, hırsız, oyuncu, kaşife, eğitici, hizmetçi	42
Toplam		122

Tablo 16’da görüldüğü gibi meslekler boyutuna ilişkin temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında 21; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 59; ileri düzey (C1-C2) ders kitabında 42 ve toplamda 122 unsur bulunmaktadır. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında, temel düzey (A1-A2) ders kitaplarına göre mesleklerin sayısında artış görülmektedir. İleri düzey (C1-C2) ders kitabında kullanılan meslek sayısı, temel düzey (A1-A2) ders kitaplarına göre artış gösterirken orta düzey (B1-B2) ders kitaplarına göre düşüş göstermektedir.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında geçen “*öğretmen, doktor, ressam, heykeltraş, polis*” meslek grubuna orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında da rastlanmaktadır. Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında geçen “*avukat*” mesleği ileri düzey (C1-C2) ders kitabında da geçmektedir. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında kullanılan “*akademisyen, yazar, şair, profesör, senarist, yönetmen, eleştirmen, filozof, oyuncu, hokkabaz, işçi*” meslek dalları ileri düzey (C1-C2) ders kitabında da kullanılmıştır. Ayrıca “*çoban ve tabip*” meslekleri ileri düzey (C1-C2) ders kitabında birden fazla kez tekrar edilmiştir. “*Doktor, çiftçi, hemşire*” meslekleri ise ders kitabının her düzeyinde adı geçen mesleklerdir.

4.16. DERS KİTAPLARINDAKİ TURİSTİK VE TARİHİ YERLER UNSURLARINA YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarında yer alan turistik ve tarihî yerler boyutuna yönelik kültürel unsurlar ve bu unsurların sıklıkları tablo şeklinde sunulmaktadır.

İncelenen ders kitaplarında turistik ve tarihî yerler boyutunda yer alan kültürel unsurlar şunlardır:

Tablo 17. Turistik ve Tarihî Yerler Boyutuna Göre Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar

Dil Düzeyi	Kültürel Unsurlar	<i>f</i>
Temel Düzey (A1-A2)	İstanbul, Akdeniz, Hakkari, Muğla, Kayseri, Van, Samsun, İzmir, Ankara, Antalya, Gaziantep, Vatan Caddesi(yol tarifi), Van Gölü, Akdamar Adası, Myra Antik Kenti, Olimpos Antik Kenti, Aspendos Köprüsü, Gelidonya Feneri, Mersin, Van Kalesi, Konya, Mardin-Savur, Sultan Ahmet Meydanı, Ayasofya, Sultan Ahmet Camisi, Yerebatan Sarnıcı, Dikili Taş, Alman Çeşmesi, Mavi Cami, Fırat Nehri, Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Mardin Kalesi, Deyrulzafaran Manastırı, Ulu Cami, Zinciriye Medresesi, Kırklar Kilisesi, Mardin Müzesi, Dara Antik Kenti, Eskişehir Sarıköy, Manisa Buna ve Emreköy, Erzurum Dutçu Köyü, Isparta Keçiborlu, Karaman, Anadolu, Edirne, Amasya	46
Orta Düzey (B1-B2)	İstanbul, Ankara, Taksim Galerisi, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi, Diyarbakır, Adana, Anadolu, Ege Bölgesi, Marmara Bölgesi, Batı Anadolu Bölgesi, Akdeniz Bölgesi, Karadeniz Bölgesi, Galata Kulesi, Üsküdar, Okmeydanı, Sarayburnu, Sinan Paşa Köşkü, Çanakkale, İzmir, Bursa, Selimiye Kışlası, Dicle Nehri, İhlara Vadisi, Aksaray-Güzelyurt, Balıklı Göl, Şanlıurfa, İzmir-Selçuk, Efes Antik Kenti, Hasankeyf, Nemrut Dağı, Adıyaman, Cumalıkızık, Kapadokya, Erciyes Dağı, Hasan Dağı, Nevşehir, Trabzon-Maçka-Altındere Vadisi, Sümela Manastırı, Aspendos, Antalya-Belkıs Köyü, İshak Paşa Sarayı, Kral Kaya Mezarlıkları, Amasya, Yeşilirmak, Peribacaları	45
İleri Düzey (C1-C2)	Boğazkale-Hattuşa, Anadolu, Ankara, Gordion (Yassihöyük-Polatlı), Afyon, Eskişehir, Menderes, Gediz Irmakları, Van Gölü, Van (Tuşba), Doğu Anadolu, Batı Anadolu, Çayönü, Çatalhöyük, Kastamonu, Yozgat, Van-Amik Köyü, Elazığ-Harput, Ağrı Dağı, Tarsus, Van Kalesi, Bozöyük Köyü, Şanlıurfa-Göbeklitepe-Örencik Köyü, İstanbul, Haliç, Halıcıoğlu, Akdeniz, Edremit, Akşehir Gölü	29
Toplam		120

Tablo 17 incelendiğinde turistik ve tarihî yerler boyutuna ilişkin temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında 46; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 45; ileri düzey (C1-C2) ders kitabında 29 ve toplamda 120 unsur kullanılmıştır. İleri düzey (C1-C2) ders kitabında adı geçen yer sayısı temel düzey (A1-A2) ve orta düzey (B1-B2) ders kitaplarına göre düşüş göstermektedir.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında geçen “*İzmir, Amasya, Antalya, Aspendos, Diyarbakır*” orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında da geçmektedir. Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında geçen “*Eskişehir, Van Gölü, Van Kalesi*” yerlerinin adı ileri düzey (C1-C2) ders kitabında da geçmektedir. Orta düzey (B1-B2) ve ileri düzey (C1-C2) ders kitaplarında da yer isimleri “*Batı Anadolu, Şanlıurfa*” ortak olarak geçmektedir. Temel düzey (A1-A2), orta düzey (B1-B2) ve ileri düzey (C1-C2) ders kitaplarının hepsinde turistik ve tarihî yerler olarak “*İstanbul, Ankara, Anadolu, Akdeniz*” geçmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARTIŞMA

Yapılan çalışmada Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe öğretim setindeki temel düzey (A1-A2), orta düzey (B1-B2), ileri düzey (C1-C2) ders kitaplarında yer alan okuma metinlerindeki kültürel unsurlar incelenmiştir.

Araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarına bakıldığında açıklayıcı ve bilgi veren metinlerin varlığı dikkat çekmektedir. Ders kitaplarında deneme, biyografi, efsane, gezi yazısı, masal, hikâye ve fıkra gibi farklı türlere ilişkin örnekler bulunmaktadır. İleri düzey (C1-C2) ders kitabında Türk edebiyatı olay hikâyeciliği temsilcisi olan Ömer Seyfettin'in "*Forsa*"; durum hikâyeciliği temsilcilerinden de Sait Faik Abasıyanık'ın "*Semaver*" isimli hikâyelerine rastlanmaktadır. Ayrıca kitapta dünya edebiyatı durum hikâyeciliği temsilcisi Anten Çehov'un "*Beceriksiz*" isimli hikâyesi de yer almaktadır. Hem Türk hem de dünya edebiyatından bu metin türlerinin örneklerinin olması öğrencilere karşılaştırma olanağı sağlamaktadır. Orta düzey B2 ders kitabının "*Türk Edebiyatı*" ünitesinde "*Dede Korkut Hikâyeleri*" ve "*Evliya Çelebi*" hakkında bilgi içeren metinler bulunmaktadır. Bu bilgilerin yanında "*Dede Korkut Hikâyeleri*"nden bir kesitin ve "*Evliya Çelebi*"nin seyahat notlarından bir kısmın bulunması öğrenci için farklı bir deneyim olabilir. Yine aynı ünite Türk edebiyatının önemli yazarlarından "*Reşat Nuri Güntekin*" ve "*Orhan Pamuk*" hakkında önemli bilgiler içeren metinler bulunmaktadır. Adı geçen yazarların romanlarından alıntılara yer verilmediği görülmektedir. Türk edebiyatının önemli şairlerinden "*Attila İlhan*"ın hayatı hakkında bilgi içeren bir metin de bulunmakta olup şairin şiirlerine ise rastlanmamaktadır.

İncelenen ders kitaplarında hem uluslararası hem de Türk kültürüne ait unsurların birlikte verilmesi karşılaştırma ve kültürlerarası bir öğretim yapılmasına olanak sağlamıştır. B2 ders kitabının "*Çok Gezen Bilir*" ünitesinde Türkiye'nin önemli turistik ve tarihî yerleri ile dünyanın önemli ülke ve şehirlerinden "*İtalya, New York, Fransa, Almanya, Suriye, Çin ve Irak*" tan bahsedilmiştir. Aynı şekilde ders kitaplarında Türk edebiyatının önemli yazarları, onların hayatları ve eserleri ile dünya edebiyatından "*Yunan, Fransız, Alman, İngiliz, Amerikan ve Rus Edebiyatı*" hakkında

bilgi veren okuma metinleri de bulunmaktadır. B2 ders kitabının “*İz Bırakan Kadınlar*” ünitesinde dünyanın farklı ülkelerinde yaşamış, bilimden siyasete önemli işler başarmış kadınların hayatına dair okuma metinleri de bulunmaktadır. Rus işgali karşısında vatan savunmasının sembolü hâline gelen “*Nene Hatun*”, ilk kadın doktorumuz “*Safiye Ali*”, Nato’nun ilk kadın jet pilotu olan “*Leman Bozkurt Altınçekiç*” ve ilk kadın romancımız “*Fatma Aliye*” gibi önemli isimlerin hayatlarını anlatan okuma metinleri de ders kitabında yer alabilir.

İncelenen ders kitaplarında Türk kültürüne ilişkin hem güncel hem de geleneksel bilgileri içeren okuma metinleri bulunmaktadır. B1 ders kitabında bulunan “*Görsel Sanatlar*” isimli metinde geleneksel Türk sanatlarından hat, ebru, çininin yanında geleneksel mimari sanatlarından cami, kervansaray, hamam ve minareden bahsedilmiştir. Ders kitabında hem Türklerin hem de bazı ulusların kültüründe olan geleneksel kukla sanatından “*Gölge Oyunu*” ile ilgili de okuma metni bulunmaktadır. Türk kültüründe geleneksel oyunlardan olan ve günümüzde de bazı yerlerde hâlâ oynanan “*Körebe*”, “*Birdirbir*”, “*İstop*”, “*Bezirgânbaşı*” oyunlarını anlatan “*Çocuk Oyunları*” isimli bir metin bulunmaktadır. “*Türkiye’de Yerel Danslar: Halk Oyunları*” ve “*Evlenme Gelenekleri*” isimli okuma metinleri, hem geleneksel hem de günümüzde devam eden Türk değer ve geleneklerini ifade etmektedir. İleri düzey (C1-C2) ders kitabında bulunan “*Anadolu Medeniyetleri*” ile “*Yöresel Giyim ve Kuşam*” isimli okuma metinleri geleneksel Türk kültürünü yansıtırken “*Anadolu Mutfağı*” isimli okuma metni hem geçmiş hem de günümüzdeki Türk yemek kültürünü yansıtmaktadır.

Ders kitapları incelendiğinde Türk kültür tarihindeki önemli şahsiyetlerden “*Mustafa Kemal Atatürk, Yunus Emre, Fatih Sultan Mehmet, Aliye Berger, Atilla İlhan, Necip Fazıl Kısakürek ve Evliya Çelebi*” isimlerine rastlanırken hayatta olan isimlerden “*Aziz Sancar, Fazıl Say ve Orhan Pamuk*”a da rastlanmaktadır. Türk kültürü açısından hem geçmişte yaşamış hem de hayatta olan önemli isimlerin ders kitaplarında yer alması önemli bir ayrıntı olarak düşünülmüştür. Ancak günümüzde yaşayan isimlerin sayısının fazla olmadığı fark edilmektedir.

Ders kitaplarında en fazla geçen kültürel unsurlara bakıldığında; yiyecek, değerler, Türk edebiyatı, meslekler, turistik ve tarihî yerlerle karşılaşmaktadır. Boyutlarına

göre kültürel unsurların en fazla kullanıldığı düzeyler değişmekte olup hepsi için doğru bir orantı yoktur. Türk kültürüne ilişkin birçok bilgi barındıran yiyecek, değerler ve Türk edebiyatı boyutlarının fazla kullanılması, hedef dil öğrenen öğrenci tarafından kültürümüzün daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir. Ders kitaplarında en az kullanılan kültürel unsurlar ise içecek kültürü, atasözleri, kutlama ve festivaller ile Türk âdetleridir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelendiği bu çalışmada görseller inceleme alanı dışında tutulmuş olsa da özellikle ilk izlenimde etkili olan ders kitaplarının kapaklarına dikkat edilmiştir. Hedef dil öğrenirken ilk karşılaşılan kaynaklardan olan ders kitaplarının kapakları öğrencilerin gözüne çarpan önemli unsurlardandır. Ders kitaplarında dikkat çeken ilk öge kapak tasarımıdır (Ömeroğlu, 2016, s. 26). İncelenen ders kitaplarının kapak tasarımlarına bakıldığında renkli, canlı, farklı tarzdan ve kültürden olan bireylerin bir aradaki fotoğraflarını barındırdığı görülmektedir. Bu anlamda araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarındaki kapak tasarımının hoşgörüyü çağrıştıran ve dikkat çekici görseller olduğu söylenilebilir. Ders kitaplarının kapaklarında topluluktaki bireylerin arkasında çok keskin olmayan ince ve küçük çizimlere rastlanmaktadır. Van'a ya da Türk kültürüne özgü yerlerin veya değerlerin kitap kapaklarında belirgin bir şekilde bulunmadığı daha çok gölge biçiminde olduğu fark edilmektedir.

Ders kitaplarında bulunan görseller araştırma alanı dışında kalsa da görsellerin dikkat çekmesi ve kültürle olan bağlantısından dolayı inceleme alanına kısmen de olsa alınmıştır. Araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarındaki okuma metinleriyle görsel unsurların birbirleriyle bütünlük sağladığı görülmektedir. Özellikle Türk kültürüne ilişkin okuma metinlerindeki kültürel unsurlarla görseller birbirini tamamlamaktadır. Temel düzey A2 ders kitabında, İstanbul'un tarihi semtlerinden olan "*Sultan Ahmet Meydanı*" isimli okuma metninde bulunan yerlerden "*Ayasofya, Yerebatan Sarnıcı, Sultan Ahmet Camisi, Dikilitaş ve Alman Çeşmesi*"ni anlatan okuma metinleriyle birlikte o yerlerin fotoğrafları da verilmiştir. Orta düzey B1 ders kitabına bakıldığında "*Evlenme Gelenekleri*" isimli okuma metnindeki görsel unsurun bir kına gecesinden alındığı görülmektedir. Orta düzey B1 ders kitabının bir başka okuma metni olan "*Türkiye'de Yerel Danslar: Halk Oyunları*" isimli okuma metninde

de ülkemizdeki halk oyunlarından “*halay, zeybek ve horon*”a ilişkin yöresel kıyafetli bireylerle karşılaşmaktadır. Araştırma kapsamında incelenen ders kitapları, görsel materyal bakımından zengin bulunmuş olup özellikle temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında resim ve fotoğraflardan fazlasıyla faydalandığı fark edilmektedir. Bunun da kültür aktarımına destek olduğu düşünülmektedir.

Düzeyler arasında kültürel unsurların sayısı bakımından çok ciddi bir fark bulunmamaktadır. Öğrencinin bilgisi ve düzeyi arttıkça kültürel unsur sayısının da artması, hedef kültürün öğrenilmesi bakımından önemli görülmektedir. Kültürel unsurların alt başlıklarındaki artış düzeylere göre dengeli olmasa da toplamda kültürel unsur sayısının temel düzey ders kitaplarından ileri düzey ders kitaplarına doğru arttığı görülmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimini sağlayan diğer ders kitaplarına bakıldığında Yedi İklim Türkçe Seti’nde toplam 259; Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti’nde ise toplam 108 kültürel unsura rastlanmaktadır (Sever, 2019, s. 116). Araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarına bakıldığında ise temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında 219; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında 414; ileri düzey (C1-C2) ders kitabında 450 ve toplamda 1083 kültürel unsura rastlanmaktadır. Ders kitapları karşılaştırıldığında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe öğretim setindeki kültürel unsur sayısının az olmadığı fark edilmektedir.

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında bulunan metinler yerel ve küresel mesajlar içeren bilgilendirici metinlerdir. A1 düzeyi ders kitabında tanışma ifadelerini içeren diyalogların, mesleklerin ve temel düzeye uygun konuların, öğretici kelime ve kelime gruplarının bulunduğu okuma metinlerine rastlanmaktadır. Özellikle “*Bir Günüm, Havalimanında, Ailem ve Arkadaşlarım, En Yakın Arkadaşım, Sağlık ve Hastalık, Yeteneklerim, Adres Tarifi, Van Nasıl Bir Şehir, Mektup Arkadaşım*” isimli okuma metinlerinin hedef kültürün ana unsurlarını kolaylıkla öğrenmek anlamında temel düzeye uyum gösterdiği düşünülmektedir. A2 düzey ders kitabı incelendiğinde “*Aziz Sancar, Yapay Zeka, Hibrit Arabalar, Mustafa Kemal Atatürk ve Sanat, Gelecek Ne Getirecek?, Dünyamız Isınıyor, Yunus Emre, Akdamar Efsanesi, Asla Pes Etme, Fatih Sultan Mehmet*” isimli metinler, hem yerel hem de evrensel birçok unsuru barındırmaktadır.

Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında bulunan metinler incelendiğinde sanatları, sanatçıları, geçmiş ve günümüz iletişimini, kuralları ve sağlığı, kültürü, Türk ve dünya edebiyatını, renkleri, dünya üzerinde iz bırakan kadınları, ülkeleri anlatan metinleri içermektedir. B1 düzey kitabına bakıldığında “*Görsel Sanatlar, Güzel Sanatlar, Gölge Oyunu, Müzik Türleri, Dünyaca Ünlü Heykeltıraşlar, Aliye Berger, Fazıl Say, Sinema Tarihinde İlk On, Ustanın Dersi, Şampiyon*” sanatları, sanatçıları ve sporu; “*Geçmişten Bugüne Haberleşme Araçları*”, “*Sosyal Medya Mı Asosyal Medya Mı?, Çocuk ve Oyuncaklar, Görsel Medya*” geçmiş ve günümüz iletişim durumunu; “*Trafik Hayattır, Sağlıklı Bir Hayat İçin Sporun Önemi, Hangi Spor Yapsam?, Sağlık İçin Yararlı Meyve Ve Sebzeler*” kuralları ve ve sağlığı; “*Çocuk Oyunları, Türkiye’de Yerel Danslar: Halk Oyunlar, Evlenme Gelenekleri*” kültürü anlatan metinlerdir. B1 düzeyindeki metinlere bakıldığında sanat, sanatçı, spor, sağlık ve kültür üzerine bilgilendirici, açıklayıcı metinlerle karşılaşmaktadır. B2 düzeyinde “*Yunan, Fransız, Alman, İngiliz, Amerikan ve Rus Edebiyatı, Sohrab Sepehri, Dede Korkut Hikâyeleri, Evliya Çelebi, Reşat Nuri Güntekin, Necip Fazıl Kısakürek, Attila İlhan, Orhan Pamuk*” edebiyat ve edebiyatçıları; “*Bunları Biliyor musunuz?, Asya Kıtası, Renklerin Büyüsü, Renklerin Festivali:Holi, Gizemli Yapılar*” farklı bilgileri; “*Lambalı Kadın, Marie Curie, İz Bırakan Kadınların Unutulmayan Sözleri, Frida Kahlo, Furuğ Ferruhzad, Benazir Butto*” iz bırakan kadınları; “*İtalya, 5’te 5 New York, Bir Solukta Fransa, Almanya, Suriye, Çin, Irak, Tarihi Zenginlikleriyle Türkiye*” ise ülkeleri anlatan metinlerdir. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında bulunan okuma metinleri farklı konuları, evrensel ve yerel anlamda ele almaktadır.

İleri düzey (C1-C2) ders kitabı incelendiğinde ilk ünite “*Anadolu Mutfağı*”nda Türk mutfağındaki önemli yemeklerden, geçmişte Anadolu’da bulunmuş ve varlığını sürdürmüş medeniyetlerden, yöresel kıyafetlerden ve Türk tarihindeki efsanelerden bahsedilmiştir. İkinci ünite olan “*Sosyal Medya*” ünitesinde sosyal medyanın tanımı, ortaya çıkışı, bağımlılığı, gençler üzerindeki etkisi ve kullanım alanları üzerine metinler bulunmaktadır. Üçüncü ünite “*İnsana Dair*”de dünya üzerinde yaygın batıl inançlar, gülme, korku, müzik ve yaşlanmaya dair metinler vardır. Dördüncü ünite “*Sağlık*”ta hastalığın nedenleri, çağ hastalıkları, geleneksel tedaviler, sağlıktaki yenilikler ve sağlıkla ilgili önemli haberle alakalı metinlerin bulunduğu ünitedir.

Beşinci ünite “*Dünyamız*”, dünyayla ilgili genel bilgiler, kaynaklar, Mars hakkında bilgi veren metinlerden oluşmaktadır. Son ünite “*Edebiyat ve Sinema*”da ise edebiyat, sinema, nobel ödülleri, sinema eleştirisi üzerine metinler konu edinilmiştir. Evrensel ve yerel unsurların bir arada bulunduğu bu düzeyde Türk kültüründen çağımızın vazgeçilmezi olan sosyal medyaya, sanattan sağlığa, insandan dünyaya kadar birçok konuya değinilmeye çalışılmıştır.

Araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarındaki kültürel unsurlardan kişiler arası iletişim boyutuna bakıldığında temel düzey (A1-A2) ders kitaplarındaki “*merhaba, memnun oldum, affedersiniz, iyi günler, hoş geldiniz, günaydın, rica ederim, iyi akşamlar, iyi geceler, afiyet olsun, teşekkür ederim*” ifadelerine, Ertuğrul’un (2015, s. 53, 60) çalışmasında Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe temel düzey ve Gazi Yabancılar için Türkçe temel düzey ders kitaplarında da rastlanmaktadır. Kişiler arası iletişim, en temel ifadeleri kapsadığından adı geçen her üç kitapta da temel seviyede kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarındaki kültürel unsurlardan ekonomik hayat boyutuna bakıldığında ileri düzey (C1-C2) ders kitabında geçen “*ekmek parası*” ifadesi Ertuğrul’un (2015, s. 81) çalışmasında Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe ileri düzey ders kitabında da geçmektedir.

Araştırılan ders kitaplarındaki kültürel unsurlardan millî spor boyutuna bakıldığında orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında “*yüzme, voleybol, basketbol, futbol*” spor dallarına rastlanmaktadır. Türkçeye Yolculuk B1 ders kitabında da “*yüzme, basketbol, voleybol ve futbol*” spor dallarıyla karşılaşılmaktadır (Kılıç, 2016, s. 45). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ileri düzey (C1-C2) ders kitabında millî sporlardan “*cirit oynamak*” bulunuyorken Sever (2019, s.71) Yedi İklim Türkçe öğretim seti A2 düzeyinde “*cirit atmak*” ifadesine rastlanmaktadır. Ayrıca Yedi İklim Türkçe öğretim seti C1 düzeyinde Türk millî sporlarından “*matrak*” sporuna rastlanmaktadır. Araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarında “*matrak*” sporuna rastlanmadığı görülmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarındaki yiyecek kültürü boyutuna bakıldığında orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında “*domates, lahana, greyfurt, elma,*

armut, karpuz, tereyağı, Türk mutfağı, beslenme alışkanlıkları, iştah” gibi sebze, meyve, yemekle ilgili ifadeler ve kahvaltı ürünlerinin isimlerine rastlanmaktadır. Türkçeye Yolculuk B2 düzeyine bakıldığında ise yiyeceklerle ilgili unsurlardan Türk mutfağında günlük hayatta sıklıkla yapılan ve Türk halkının tükettiği “*pilav, fasulye, börek, çoban salata*” yiyeceklerinden bahsedilmiştir (Kılıç, 2019, s. 55). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında geçen “*greylfurt, karpuz ve peynir*”in isimleri ise Kılıç (2019, s. 43-44) Türkçeye Yolculuk B1 ders kitabı ile ortaktır. Araştırma kapsamında incelenen orta düzey (B1-B2) ders kitaplarındaki yiyecek kültürüyle ilgili ifadelerde Türkçeye Yolculuk B1 ders kitabında ortak unsurlara rastlanırken Türkçeye Yolculuk B2 ders kitabında ise ortak unsurlara rastlanmadığı görülmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarında farklı düzeylerde bulunan içecek kültürü boyutuna bakıldığında “*su, çay, kahve, sahlepe*” gibi içeceklerle karşılaşmaktadır. Ancak Türk kültüründe önemli yeri olan ve sıklıkla tüketilen “*Türk kahvesi*”ne rastlanmamaktadır. “*Türk kahvesi*” İstanbul Yabancılar için Türkçe B2 düzey ders kitabında (Okur ve Keskin, 2013, s. 1633), Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe temel düzey ders kitabında ve Gazi Yabancılar için Türkçe temel ve orta düzey ders kitaplarında yer almaktadır (Ertuğrul, 2015, s. 55, 62, 74).

İncelenen ders kitapları kapsamında müzik, müzik aletleri ve halk oyunlarına ilişkin orta düzey (B1-B2) ders kitapları kültürel unsurlarına bakıldığında yerel halk oyunlarımızdan “*zeybek ve horon*” ile karşılaşmaktadır. İstanbul Yabancılar için Türkçe A2 düzey ders kitabında da “*zeybek*” dansıyla karşılaşmaktadır (Okur ve Keskin, 2013, s. 1630). Gazi Yabancılar için Türkçe C1 düzey ders kitabında da halk oyunlarından “*zeybek ve horon*”dan bahsedilmiştir (Ertuğrul, 2015, s. 87). Türk kültüründe ve tarihinde çok önemli bir noktada bulunan yöresel danslara ilişkin temel ifadeler Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi üzerine yazılmış farklı ders kitaplarında bulunmaktadır.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan biri olan önemli şahsiyetler boyutuna bakıldığında temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında hayatta olan, Türk toplumu tarafından yakından tanınan, şarkıları sevilen sanatçılara yer verilmesi ilgi çekici ve öğretici olabilir. Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe temel

düzyer ders kitabında “*Sezen Aksu, Tarkan*” gibi halk tarafından yakından tanınan sanatçılara yer verilmiştir (Ertuğrul, 2015, s. 55). Araştırma kapsamında incelenen temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında hayatta olan önemli şahsiyetlerden yalnızca “*Aziz Sançar*”a; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarına bakıldığında ise hayatta olan önemli şahsiyetlerden yalnızca “*Fazıl Say ve Orhan Pamuk*” isimlerine rastlanmakta olup halk arasında tanınmış yaşayan şarkıcı, oyuncu ya da sporcu isimlerine rastlanmamaktadır. “*Fazıl Say*”ın ismine Altay Türkçe Öğreniyorum B1 düzey ders kitabında da rastlanmaktadır (Kılıç, 2019, s. 75).

Araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarındaki kültürel unsurlardan atasözleri boyutuna bakıldığında temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında atasözlerine rastlanmamaktadır. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında yalnızca “*Vakitsiz öten horozun başı kesilir*” atasözü yer almaktadır. İleri düzey (B1-B2) ders kitaplarında ise “*Ne ekersen onu biçersin, Taşıma suyla değirmen dönmez, Damdan düşenin halinden damdan düşen anlar*” atasözleri bulunmaktadır. “*Ne ekersen onu biçersin*” atasözüne Gazi Yabancılar için Türkçe ileri düzey ders kitabında da rastlanmaktadır (Ertuğrul, 2015, s. 88). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe öğretim setinde toplamda sadece dört atasözüne rastlanmaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarındaki dinî unsurlar kültürel boyutunda bakıldığında temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında geçen “*cami ve kilise*” unsurlarına Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe temel seviye ders kitabında da rastlanmaktadır (Ertuğrul, 2015, s. 56). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ileri düzey (C1-C2) ders kitabı ile Kılıç’ın (2019, s. 61) çalışmasında Türkçeye Yolculuk B2 ders kitabında dinî unsurlara ilişkin “*namaz, ezan, Allah, cami, minare*” ifadeleri ortaktır.

Araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarındaki kutlama ve festivallere ilişkin kültürel unsurlardan yerel olarak yalnızca “*Ahududu Festivali*”ne rastlanmaktadır. Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe orta düzey 2 ders kitabına bakıldığında ise Türkiye’de kutlanan önemli festivallerde olan “*Altın Portakal Film Festivali*”ne rastlanmaktadır (Ertuğrul, 2015, s. 70). “*Altın Portakal Film Festivali*” ülkemizde her yıl düzenlenen bir tören olduğu için Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültür aktarımı konusunda Türk filmleriyle ilgili bilgi verici ve merak uyandırıcı niteliktedir.

Araştırma kapsamında incelenen orta düzey (B1-B2) ders kitaplarındaki Türk âdetleri kültürel unsur boyutuna bakıldığında “*kına yakma, kına gecesi, kına mendilleri*” şeklinde evlenme öncesi eğlence kültürüne ilişkin âdetler bulunmaktadır. Altay Türkçe Öğreniyorum Yabancılara Türkçe Öğretimi B1 düzey ders kitabında evlilik geleneklerine ilişkin “*kına gecesi ve kına yakma*” ifadelerine rastlanmaktadır (Kılıç, 2019, s. 80). İstanbul Yabancılar için Türkçe A1 düzey ders kitabında da “*kına gecesi*” ifadesi bulunmaktadır (Okur ve Keskin, 2013, 1631). Türk kültüründe yaygın olarak gerçekleştirilen evlilik öncesi geleneklerden “*kına gecesi*”nin adı geçen ders kitaplarının hepsinde kullanıldığı görülmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen orta düzey (B1-B2) ders kitaplarının değerler boyutunda “*hıdırellez ve nevrüz*” kültürel unsurlardan bazılarıdır. Yeni Hitit Türkçe öğretim seti B1 orta seviye ders kitabındaki metinlerde bulunan törenlere bakıldığında da hıdırellezin tanımının “*Hıdırellez: baharda kutlana Türk kültüründe var olan bir bayram*” şeklinde verildiği görülmektedir (Sever, 2019, s. 93). İstanbul Yabancılar için Türkçe A1 düzey ders kitabında “*hıdırellez*” kutlamasına ilişkin ifade bulunmaktadır (Okur ve Keskin, 2013, s. 1631). Yedi iklim Türkçe öğretim seti B1 seviye ders kitabında törensel davranışlara ilişkin kültürel unsurlardan “*nevrüz ve hıdırellez*” ile karşılaşmaktadır (Sever, 2019, s. 57). Gazi Yabancılar için Türkçe ileri seviye C1 ders kitabında ise yine “*nevrüz ve hıdırellez*”in adı geçmektedir. (Ertuğrul, 2015, s.89). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimindeki farklı ders kitaplarında Türk kültürüne ait unsurlardan “*nevrüz ve hıdırellez*” bulunmaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarının kültür boyutlarından Türk edebiyatı incelendiğinde temel düzey (A1-A2) ders kitabında “*Dev Anası ile Keloğlan*”; ileri düzey (C1-C2) ders kitabında da “*Keloğlan ve Altın Bülbül Masalı*” isimli masallar bulunmaktadır. “*Keloğlan Masalı*”, Yedi İklim Türkçe öğretim setinde ise B1 düzeyinde bulunmaktadır (Tosun, 2016, s. 34). Türk kültürüne özgü masal karakteri olan Keloğlan’ın adı her iki ders kitabında da geçmektedir. Ancak farklı seviyelerde kullanılmıştır. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ileri düzey (C1-C2) ders kitabı Türk edebiyatı kültürel boyutu incelendiğinde “*Nasrettin Hoca*” fıkralarına rastlanmaktadır. İstanbul Yabancılar için Türkçe B2 düzey ders kitabına bakıldığında da “*Nasrettin Hoca*”nın ismiyle karşılaşmaktadır (Okur ve

Keskin, 2013, s. 1634). Türk mizah tarihinin ve fıkra türünün önemli isimlerinden olan Nasrettin Hoca'nın ismi farklı seviyelerde olsa da her iki ders kitabında da bulunmaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen temel düzey (A1-A2) ders kitaplarındaki görsel sanatlarda boyutunda sadece sinema ifadesi bulunmaktadır. Sinema ifadesi de sinema tarihi, gösterimde olan film isimleri ya da oyuncularla ilgili ifadeler şeklinde değil yalnızca arkadaşlar arasında geçen diyaloglarda “sinemaya gitme” şeklinde bulunmaktadır. Filmler, kültür aktarımına katkıda bulunması, eğlenceli, ilgi çekici olmaları açısından ders kitaplarında yer alabilirler. Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe ders kitabına bakıldığında görsel sanatlarla ilgili unsurlara ilişkin “*Eyvah Eyvah, Babam ve Oğlum, Vizontele*” filmlerine rastlanmaktadır (Ertuğrul, 2015, s. 58). Yedi İklim Türkçe öğretim seti B1 düzey ders kitabında Türk sinemasına dair “*Babam ve Oğlum*” filminin adı geçmektedir. Türkçeye Yolculuk B1 düzeyinde Türk sinemasından “*Kurtar Beni*”, “*Canım Kardeşim*” ve “*Uzun Hikaye*” filmlerinin adı geçmektedir (Kılıç, 2019, s. 50). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında Türk sinemasına ilişkin “*Ayastefanos'taki Rus Abidesi'nin Yıkılışı, İstanbul Sokakları ve Halıcı Kız*” filmlerinin adı bulunmaktadır. Ayrıca orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında gölge oyunu olan “*Karagöz ile Hacivat*” isimleri bulunmaktadır. Gölge oyunlarından Karagöz ve Hacivat'ın isimleri İstanbul Yabancılar için Türkçe A2 düzey ders kitabında “*Karagöz*”; B2 ders kitabında ise “*Hacivat ile Karagöz*” şeklinde geçmektedir (Okur ve Keskin, 2013, s. 1630, 1634).

Araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarındaki kültürel unsurlardan meslekler boyutuna bakıldığında temel (A1-A2), orta (B1-B2) ve ileri (C1-C2) düzey olmak üzere tüm düzeylerde geçen “*doktor, hemşire, çiftçi*” mesleklerine Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe temel seviye ders kitabında da rastlanmaktadır (Ertuğrul, 2015, s. 59).

Araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarındaki kültürel unsurlardan turistik ve tarihî yerler boyutu incelendiğinde temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında “*İstanbul, Edirne, Sultan Ahmet Meydanı, Yerebatan Sarnıcı, Ayasofya*”; orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında ise “*Ankara, Üsküdar*” adı geçen yerlerden bazılarıdır. Türkçeye Yolculuk B1 düzey ders kitabında yine “*İstanbul, Edirne, Sultan Ahmet Meydanı,*

Yerebatan Sarnıcı, Ayasofya”; B2 düzey ders kitabında da “*Ankara ve Üsküdar*”, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ders kitaplarıyla örtüşen turistik ve tarihî yer isimlerindedir (Kılıç, 2019, s. 52-53, 65).

Araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarında farklı türde metinlerin ve görsellerin yer aldığı görülmüştür. *merhaba, memnun oldum, affedersiniz, iyi günler, hoş geldiniz, günaydın, rica ederim, iyi akşamlar, iyi geceler, afiyet olsun, teşekkür ederim, ekme parası, yüzme, voleybol, basketbol, futbol, cirit oynamak, greyfurt, karpuz ve peynir, zeybek ve horon, namaz, ezan, Allah, cami, minare, hıdırellez, nevrüz, Keloğlan Masalı, Nasrettin Hoca, Karagöz İle Hacivat, doktor, hemşire, çiftçi, İstanbul, Edirne, Sultan Ahmet Meydanı, Yerebatan Sarnıcı, Ayasofya, Ankara ve Üsküdar* gibi kültürel unsurlardan bazıları diğer ders kitaplarıyla ortaklık gösterirken *Aziz Sancar, Orhan Pamuk, Ahududu Festivali, Ayastefanos'taki Rus Abidesi'nin Yıkılışı, İstanbul Sokakları ve Halıcı Kız* gibi kültürel unsurlara yalnızca bu ders kitaplarında yer verildiği görülmektedir. Bu da bu kitapların kültür aktarımı bakımından değerli olduğunu göstermektedir.

ALTINCI BÖLÜM

6. SONUÇ

Yapılan tez çalışmasında, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe öğretim setindeki temel (A1-A2), orta (B1-B2) ve ileri düzey (C1-C2) ders kitaplarında yer alan okuma metinlerindeki unsurlar incelenmiştir. İncelenen ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinde 1083 kültürel unsur tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında incelenen temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında yer alan kültürel unsurlar bir bütün olarak şu şekilde gösterilebilir:

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında boyutlara göre toplam kültürel unsurlar şunlardır:

Tablo 18. Temel Düzey (A1-A2) Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar

Kültürel Boyutlar	Temel Düzey (A1-A2) Kültürel Unsurlar	<i>f</i>
Kişiler Arası İletişim Boyutu	Merhaba, memnun oldum, teşekkür ederim, günaydın, iyi akşamlar, iyi geceler, görüşürüz, hoşça kal, hoş geldiniz, hoş bulduk, lütfen, afiyet olsun, ellerine sağlık, buyurun, iyi günler, iyi uçuşlar, tamam, rica ederim, kendinize iyi bakın, görüşmek üzere, affedersiniz, tabi, elbette	23
Ekonomik Hayat Boyutu	Ne kadar, ücret, finans, ekonomi, ticari, tasarruf, pahalı, masraflı, işsizlik, sanal para, bitcoin, yoksul, zengin	13
Millî Spor Boyutu	Bisiklet sürmek, yürüyüş	2
Yiyecek Kültürü Boyutu	Kahvaltı, peynir, zeytin, reçel, yumurta, bal, kantin, akşam yemeği, piknik, boyoz, fıstık, inci kefalı, Van'ın mutfağı, öğlen yemeği, kebab, döner, iskender, Türk yemekleri, çiğköfte, kızartma, konserve ürünler, paketlenmiş gıdalar, yoğurt, enginar, kabak, brokoli, lahana, ıspanak, sebze, yeşil sebzeler, beslenme, sağlıklı beslenme, abur cubur, obezite, dengesiz beslenme, atıştırmalıklar	36
İçecek Kültürü Boyutu	Çay, kahve, ayran, su	4
Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları Boyutu	Piyano, gitar, ney, şarkı söylemek, dans etmek, bale yapmak, saz heyeti, Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği, türkü	10

Önemli Şahsiyetler Boyutu	Aziz Sancar, Mustafa Kemal Atatürk, Safiye Ayla, Yunus Emre, Taptuk Emre, Fatih Sultan Mehmet	6
Atasözleri Boyutu		0
Dinî Unsurlar Boyutu	İnanç turizmi, Hristiyan, Tanrı, kilise, mabet, Müslüman, cami, manastır, din, tasavvuf, farklı dinler, varlık, yokluk, aşk(ilahi aşk kastedilmiştir), Allah, keşiş	16
Kutlama ve Festivaller Boyutu	Parti, bayram kutlamak, özel geceler, etkinlik, balo	5
Türk Âdetleri Boyutu	Misafirperverlik, misafir olmak	2
Değerler Boyutu	Aile, anne, baba, kardeş, kız kardeş, erkek kardeş, hoşgörü, Van kedisi, Osmanlı Dönemi, İstanbul'un Fethi, Kurtuluş Mücadelesi, torun	12
Türk Edebiyatı Boyutu	Şiir, hikâye, biyografi, gezi, mektup, e-posta, Osmanlı Türkçesi, kitabe, masal, Keloğlan, şair, Akdamar Adası Efsanesi	12
Görsel Sanatlar Boyutu	Sinema, resim, heykeltçilik, mimari, mozaik, sarnıç, İznik Çinileri, çeşme, antik yapı, mühendislik, Geleneksel Mardin Evleri	11
Meslekler Boyutu	Öğretmen, doktor, öğrenci, çaycı, marangoz, eczacı, mühendis, güvenlik görevlisi, şirket müdürü, avukat, polis, çiftçi, boyacı, hemşire, itfaiyeci, aşçı, berber, ev hanımı, futbolcu, heykeltıraş, ressam	21
Turistik ve Tarihî Yerler Boyutu	İstanbul, Akdeniz, Hakkari, Muğla, Kayseri, Van, Samsun, İzmir, Ankara, Antalya, Gaziantep, Vatan Caddesi(yol tarifi), Van Gölü, Akdamar Adası, Myra Antik Kenti, Olimpos Antik Kenti, Aspendos Köprüsü, Gelidonya Feneri, Mersin, Van Kalesi, Konya, Mardin-Savur, Sultan Ahmet Meydanı, Ayasofya, Sultan Ahmet Camisi, Yerebatan Sarnıcı, Dikili Taş, Alman Çeşmesi, Mavi Cami, Fırat Nehri, Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Mardin Kalesi, Deyrulzafaran Manastırı, Ulu Cami, Zinciriye Medresesi, Kırklar Kilisesi, Mardin Müzesi, Dara Antik Kenti, Eskişehir Sarıköy, Manisa Buna ve Emreköy, Erzurum Dutçu Köyü, Isparta Keçiborlu, Karaman, Anadolu, Edirne, Amasya	46
Toplam		219

Tabloya göre temel düzey (A1-A2) ders kitaplarındaki kültürel unsurların sayısı toplamda 219 olarak tespit edilmiştir.

Temel düzey (A1-A2) ders kitapları incelendiğinde Türk kültürüne ait unsurların dağılımının genel itibarıyla üniteler arasında dengeli bir şekilde olduğu görülmektedir.

A1 ders kitabı, bireyin öğrenmesi gereken temel diyalogları barındırmaktadır. A2 ders kitabında ise beş ünitenin dördünde Türk kültürüne ait unsurlara rastlanmaktadır. A2 ders kitabına bakıldığında “*Bilim ve Teknoloji*” ünitesinde Türk kültürüne ilişkin okuma metni “*Aziz Sancar*”; evrensel unsurları içeren okuma metinleri ise “*Yapay Zekâ*” ve “*Hibrit Arabalar*” isimli metinlerdir. “*Tarih ve Mekân*” ünitesine bakıldığında Türk kültürüne dair “*Mustafa Kemal Atatürk ve Sanat*”, “*Sultan Ahmet Meydanı*”; uluslararası kültüre dair ise “*Babil’in Asma Bahçeleri*” isimli okuma metinleri bulunmaktadır. “*Gelecek ve Biz*” ile “*Sağlık ve Yaşam*” ünitesindeki okuma metinlerinde sadece evrensel unsurlar bulunurken; “*Bir Varmış Bir Yokmuş*” ünitesindeki okuma metinlerinde ise yalnızca Türk kültürüne ait unsurlar bulunmaktadır. A2 ders kitabının son ünitesinde ise Türk kültürüne ilişkin yalnızca “*Fatih Sultan Mehmet*”i anlatan okuma metni vardır. A1 ders kitabı genel itibariyle ana ifadeleri içeren günlük diyaloglardan oluşmaktadır. A2 ders kitabına bakıldığında ise yerel ve evrensel unsurlar arasında denge bulunmakta olup bireyin karşılaştırma yapmasına olanak sağladığı görülmektedir. Buna göre Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlere Türk kültürünün yakından uzağa doğru aktarıldığı görülmektedir. “*Van Nasıl Bir Şehir*” isimli metnin de Van Yabancılar için Türkçe öğretim setinde yer alan kitaplardan A1 düzeyi ders kitabında yer alması kitapların öğretim ilkelerinden yakından uzağa ilkesine hizmet ettiğini göstermektedir. Hedef kültürün, yaşanılan şehirden başlanılarak öğretilmeye çalışılması öğrencinin öğrenmelerini anlamlandırabilmesi bakımından önemli görülmektedir.

Temel düzey A2 ders kitabı incelendiğinde “*Aziz Sancar, Yapay Zekâ, Hibrit Arabalar, Mustafa Kemal Atatürk ve Sanat, Gelecek Ne Getirecek?, Dünyamız Isınıyor, Yunus Emre, Akdamar Efsanesi, Asla Pes Etme, Fatih Sultan Mehmet*” isimli metinler, hem yerel hem de küresel anlamda birçok unsuru barındırmaktadır. Ancak bu metinlerin, temel düzey için zorlayıcı olabileceği düşünülmektedir. Söz konusu metinlerin, orta (B1-B2) ya da ileri düzey (C1-C2) ders kitaplarında verilmeleri öğrencinin konuyu daha iyi kavramasına yardımcı olabilir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan ekonomik hayat boyutuna bakıldığında temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında birçok kelime kullanıldığı fakat bunların genel itibariyle bu düzey için zorlayıcı olabileceği

düşünülmektedir. “*Finans, ekonomi, ticari, tasarruf, masraflı, işsizlik, sanal para ve bitcoin*” gibi kelimelerinin orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında kullanılması öğrenci için daha aydınlatıcı olabilir. “*Kolay gelsin, hayırlı işler kaç para, güle güle kullanın*” gibi günlük hayatta çoklukla kullanılan ifadelere bu düzeyde yer verilebilir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan yiyecek kültürü boyutuna bakıldığında temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında “*çorba, salata, baklava, pide menemen, simit*” gibi Türk kültüründe neredeyse her gün tüketilen yiyecek isimlerinin bu düzeyde yer almadığı görülmektedir. Türk yemek kültüründe çok fazla tüketilen “*kebab, iskender, döner, çiğköfte*”ye bu düzey ders kitaplarında yer verilmesi hedef kültürün yemek alışkanlıkları ve damak zevki hakkında önemli bilgiler vermektedir. Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında verilen “*Van balığı*” diye de bilinen “*İnci Kefali*”, Van Gölü’nde yaşayan bir balık türüdür. Bir yöreye özgü balık türü olması ve günlük hayatta her yerde sıklıkla rastlanmaması nedeniyle temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında kullanılması zorlayıcı görülebilir. Ancak “*İnci Kefali*” adının Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ders kitabında geçmesi nedeniyle bu düzeyde kullanılmasının dikkat çekici olabileceği düşünülmektedir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan içecek kültürü boyutu temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında Türklerin içecek alışkanlıklarında büyük bir yeri olan “*Türk kahvesi ve limonata*” bu düzey ders kitaplarında verilebilir.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında geçen müzik aletleri isimlerine başlıkların içerikleri çerçevesinde bakıldığında düzeye uygun bir şekilde verildiği görülmüştür. Ancak “*saz heyeti, Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği ve türküler*” gibi Türk müziğine ilişkin kelime ve kelime gruplarının, öğrencinin hedef kültüre dair bir temeli olduktan sonra verilmesi, Türk müziğini anlaması ve anlamlandırması bakımından daha uygun olabilir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan önemli şahsiyetler boyutuna bakıldığında temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında tarihî şahsiyetlerden “*Mustafa Kemal Atatürk, Safiye Ayla, Yunus Emre, Taptuk Emre, Fatih*

Sultan Mehmet” isimlerine rastlanmaktadır. Adı geçen önemli şahsiyetlerin isimlerinin ileri düzey (C1-C2) ders kitabında verilmesi Türk toplumu için neden önemli olduklarının anlaşılması bakımından daha yerinde olabileceği değerlendirilmesinde bulunulmuştur.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan atasözleri boyutuna bakıldığında temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında atasözlerine rastlanmadığı görülmektedir. Bu düzey ders kitaplarında gerçek anlamda kullanılan atasözleri hedef kültür hakkında bilgi edinmek isteyen öğrencilere toplumun değer yargılarını anlama bakımından bir zemin oluşturabilir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan dinî unsurlar boyutuna bakıldığında temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında, “*tasavvuf, varlık, yokluk, aşk (kastedilen ilahi aşk), inanç turizmi, mabet*” kavramlarına rastlanmaktadır. Bu kavramlar, temel düzey (A1-A2) eğitimi alan öğrencinin düzeyinin üstünde kalma ihtimalinden dolayı ileri düzey (C1-C2) ders kitabında işlenmesi daha uygun olabilir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan değerler boyutuna bakıldığında temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında geçen “*Osmanlı Dönemi, İstanbul’un Fethi, Kurtuluş Mücadelesi ve hoşgörü kavramı*” ifadelerinin, orta (B1-B2) ve ileri (C1-C2) düzey ders kitapları için daha uygun olabileceği düşünülmektedir. Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında geçen “*Van kedisi*”nin günlük hayatta sıklıkla rastlanmaması nedeniyle orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında kullanılmasının daha uygun olacağı düşünülebilir. Ancak, kitabın hitap ettiği kitle Van’da eğitim görüp o şehirde yaşadığı için bu değer istisnai bir durum oluşturabilir. Öğretim ilkelerinden yakından uzağa ilkesine istinaden bu değer temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında verilmesi uygun bulunabilir. Yeşilyurt’a (2020, s. 275) göre yakından uzağa ilkesi, bireye öğretimi gerçekleştirirken zaman ve yer bakımından bireyin en yakınından uzağına doğru hareket etmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu bakımdan ders kitabındaki “*Van kedisi*” kültürel unsurunun temel düzey (A1-A2) ders kitabında verilmesi öğretim ilkelerinden yakından uzağı ilkesine uygunluk göstermektedir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan Türk edebiyatı boyutuna bakıldığında temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında metinlerde geçen “*şiiir, hikâye ve şair*” sözcükleri yalnızca isim olarak geçmekte olup şiiir ve hikâye türü olarak geçmemektedir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan görsel sanatlar boyutu temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında geçen “*resim, heykeltçilik, mimari, mozaik, antik yapı, Geleneksel Mardin Evleri*” ifadeleri temel düzey için zorlayıcı olabilir. Bu unsurların bir sonraki düzeylerde verilmesinin öğretim ilkelerinden kolaydan zora, basitten karmaşığa ilkelerine göre daha uygun olabileceği düşünülmektedir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan meslekler boyutu temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında geçen “*çaycı, marangoz, güvenlik görevlisi, şirket müdür, boyacı, heykeltıraş*” günlük hayatta çok sık rastlanan meslekler olmadığından ilerleyen düzeylerde verilmesi daha uygun görülmektedir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan turistik ve tarihî yerler boyutu temel düzey (A1-A2) ders kitaplarına bakıldığında birden çok mekâna yer verildiği görülmektedir. Hedef kültür öğrenen öğrencilerin Türkiye’de bulunan bölgelerin, illerin, tarihî ve doğal mekânların adının geçtiği metinlerle karşılaşması dikkat çekici bulunabilmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında yer alan kültürel unsurlar bir bütün olarak şu şekilde gösterilebilir:

Tablo 19. Orta Düzey (B1-B 2) Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar

Kültürel Boyutlar	Orta Düzey (B1-B2) Kültürel Unsurlar	<i>f</i>
Kişiler Arası İletişim Boyutu		0
Ekonomik Hayat Boyutu	Ticari maksat, ticari kazanç, para, alışveriş, müşteri, ekonomik sıkıntı, para biriktirmek	7
Millî Spor Boyutu	Boks, kick-boks, fitness, voleybol, basketbol, squash, masa tenisi, tenis, pilates, yürüyüş, koşmak, bisiklet sürmek, futbol, yüzme, su sporu, sırtüstü yüzme,	21

	kurbağalama yüzme, serbest yüzme, kelebek yüzme, karışık yüzme, karate	
Yiyecek Kültürü Boyutu	Greyfurt, elma, karpuz, sarımsak, domates, beyaz lahana, turunçgil, Türk mutfağı, armut, balık, tuz, market, beslenme alışkanlıkları, fast food, restoran, iştah, fırın, bitki, hamur, mısır, mantar, peynir, soğan, zeytin, biber, dondurma, meyve, tereyağı, pirinç, yöresel lezzetler	30
İçecek Kültürü Boyutu	Su	1
Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları Boyutu	Piyano, halk müziği, klasik müzik, pop, caz, bale, dans, Blues, Kelt Müziği, R&B, rap, rock, hard, senfonik, pop, progresif, alternatif, punk, heavy metal, melodika, trompet, klavye, şef, orkestra, resital, gramofon, davul, orkestra, şarkı söylemek, “aç kapıyı bezirgân başı” şarkısı, halay, zeybek, horon, ezgi, zurna, ritm, kemençe, türkü, folklor	39
Önemli Şahsiyetler Boyutu	Aliye Berger, Fazıl Say, Mithat Fenmen, Kamuran Gökdemir, Muhsin Ertuğrul, Cahide Sonku, Evliya Çelebi, Hazarfen Ahmet Çelebi, Sultan Murad Han, Reşat Nuri Güntekin, Necip Fazıl Kısakürek, Peyami Safa, Yahya Kemal Beyatlı, Ahmet Hamdi Akseki, Hamdullah Suphi Tanrıöver, Attila İlhan, Orhan Pamuk, Selahaddin Eyyubi, Osman Bey	19
Atasözleri Boyutu	Vakitsiz öten horozun başı kesilir	1
Dinî Unsurlar Boyutu	Müslümanlaşma, inanç, Besmele, dua etme, kutsallaştırmak, Kur’an-ı Kerim, tefsir, hadis, kelam, Tanrı, dindar, tapınak, manastır, cami, kilise, İslami Dönem, türbe	17
Kutlama ve Festivaller Boyutu	Trafik Haftası, Uluslararası Hemşireler Günü, doğum günü, yılbaşı, Ahududu Festivali, etkinlik, parti	7
Türk Âdetleri Boyutu	Düğün, kına yakma, kına gecesi, kına mendilleri, damat tıraşı, güvey giydirme	6
Değerler Boyutu	Anne, baba, amca, oğul, körebe oyunu, birdirbir oyunu, istop oyunu, bezirgânbaşı oyunu, poşu, yazma, işlik, şal, kuşak, cepken, gömlek, şalvar, yemeni, çarık, fes, üç etek, mendil, aile, dede, gelin, yenge, Oğuz Boyları, Akkoyunlu Devleti, gelenek, töre, Enderun, Osmanlı Devleti, Cumhuriyet, siyah(matem anlamında), kardeş, Lale Devri, “Birdir bir, ikidir iki, olur tilki... Üçtür üç, yapması güç... Dörttür dört, kuş gibi öt... Beştir beş, aldım bir eş... Altıdır altı, yaptım kahvaltı... Yedim yedi, elim sırtına değdi... Sekizim seksek... Dokuzum durak”	37
Türk Edebiyatı Boyutu	Şiir, öykü, roman, film senaryoları, tiyatro metinleri, kahramanlık destanları, mektup, gazete, dergi, telgraf, dilekçe, tekerleme, didaktik şiir, epik şiir, satirik şiir, pastoral şiir, lirik şiir, fabl, hitabet, komedi(yazılan),	67

	trajedi(yazılan), deneme, roman, romantizm, eser, eleştiri, modernizm, realizm, psikolojik tahliller, hümanizm, mitoloji, Dede Korkut Hikâyeleri, nazım, nesir, deyiş, atasözleri, sözlü kültür, önsöz, cilt, Seyahatname, sade dil, sürükleyici dil, Harabelerin Çiçeği, Eski Ahbap, Çalıkuşu, Dudaktan Kalbe, Acımak, Yaprak Dökümü, gezi yazısı, Nihal dergisi, Yeni Mecmua dergisi, Örümcek Ağı, Kaldırımlar, imgesel anlatım, senaryo, Cevdet Bey ve Oğulları, Sessiz Ev, çeviri, Beyaz Kale, Yeni Hayat, Kar, postmodern, Kara Kitap, Benim Adım Kırmızı, sürrealist akım, anı, röportaj	
Görsel Sanatlar Boyutu	Seramik, heykel, resim, ebru, çini, mimarlık, hüsn-i hatt, cami, kervansaray, hamam, minare, estetik algısı, mimari, heykel, gravür, grafik, plastik sanatlar, kabartma, tezhip, minyatür, ritmik sanatlar, tiyatro, sinema, dans, bale, opera, pandomim, gölge oyunu, müzikal oyun, afiş, karikatür, fotoğraf, Karagöz ile Hacivat, film, Türk sineması, Ayastefanos'taki Rus Abidesi'nin Yıkılışı filmi, İstanbul Sokakları filmi, Halıcı Kız filmi, anıt, amfi tiyatro, rölyef, antik kent, piramit, sergi, tablo, portre, belgesel, açık hava müzesi, peyzaj, gotik mimari, barok mimari, neoklasik mimari, müze, saray, kale, şato, kule, Geleneksel Osmanlı Evleri	58
Meslekler Boyutu	Hattat, heykeltıraş, fotoğrafçı, gravür sanatçısı, grafik sanatçısı, virtüöz, eğitimci, müzikolog, piyanist, ulak, haberci, sosyal medya fenomenliği, siyasetçi, bürokrat, sporcu, sanatkâr, doktor, müzisyen, solist, piyanist, baterist, trafik polisi, kemeçeci, yazar, romancı, eleştirmen, şair, editör, gazeteci, ressam, öğretmen, müfettiş, milletvekili, düşünür, bankacı, bakan, öğretim üyesi, senarist, renk uzmanlığı, denizci, kâşif, hemşire, yönetici, kimyager, bilim insanı, profesör, rahibe, akademisyen, filozof, başbakan, koruma, oyuncu, yönetmen, yönetmen yardımcılığı, kameraman, mimar, işçi, asker, çiftçi	59
Turistik ve Tarihî Yerler Boyutu	İstanbul, Ankara, Taksim Galerisi, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi, Diyarbakır, Adana, Anadolu, Ege Bölgesi, Marmara Bölgesi, Batı Anadolu Bölgesi, Akdeniz Bölgesi, Karadeniz Bölgesi, Galata Kulesi, Üsküdar, Okmeydanı, Sarayburnu, Sinan Paşa Köşkü, Çanakkale, İzmir, Bursa, Selimiye Kışlası, Dicle Nehri, İhlara Vadisi, Aksaray-Güzelyurt, Balıklı Göl, Şanlıurfa, İzmir-Selçuk, Efes Antik Kenti, Hasankeyf, Nemrut Dağı, Adıyaman, Cumalıkızık, Kapadokya, Erciyes Dağı, Hasan Dağı, Nevşehir, Trabzon-Maçka-Altındere Vadisi, Sümela Manastırı, Aspendos, Antalya-Belkıs Köyü, İshak Paşa Sarayı, Kral Kaya Mezarlıkları, Amasya, Yeşilirmak, Peribacaları	45

Toplam	414
--------	-----

Tabloya göre orta düzey (B1-B2) ders kitaplarındaki kültürel unsurların sayısı 414 olarak tespit edilmiştir.

Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarına bakıldığında Türk kültürüne ait unsurların üniteler arasındaki dağılımda farklılık görülmektedir. Orta düzey B1 ders kitabındaki okuma metinlerine bakıldığında altı ünite içinde iki üniteye Türk kültürüne dair unsurlara yer verilmiştir. Orta düzey B2 ders kitabında altı üniteden yalnızca iki ünitenin okuma metinlerinde Türk kültürüne dair unsurlara rastlanmaktadır. Orta düzey B1 ders kitabı incelendiğinde “*Sanat ve İnsan*” ünitesinin okuma metinlerinde Türk kültürüne dair “*Aliye Berger*” ve “*Fazıl Say*” isimlerine rastlanırken; evrensel unsurlardan ise “*Görsel Sanatlar*”, “*Dünyaca Ünlü Heykeltıraşlar*”, “*Güzel Sanatlar*”, “*Gölge Oyunu*”, “*Müzik Türleri*” metinlerine rastlanmaktadır. “*İletişim Çağı*”, “*Hayatımız, Sağlığımız ve Kurallar*”, “*İz bırakanlar*” ünitelerinin okuma metinlerinde Türk kültürüne dair unsurlar bulunmamaktadır. “*Kültür*” ünitesi incelendiğinde de okuma metinlerinden “*Çocuk Oyunları*”, “*Türkiye’deki Yerel Danslar*”, “*Evlenme Gelenekleri*” şeklinde yalnızca Türk kültürüne dair unsurlara rastlanmaktadır. Orta düzey B2 ders kitabındaki okuma metinlerine bakıldığında ise “*Sunuş*” ünitesinde “*Dünya Edebiyatı*”ndaki önemli yazarlardan bazılarının hayatına ve eserlerine yer verilirken ikinci üniteye “*Türk Edebiyatı*”ndan önemli yazarlardan birkaçının hayatına ve eserlerine yer verilmiştir. Son ünite olan “*Alıştırmalar*” ünitesinde ise Türk kültürüne ilişkin “*Tarihi Zenginlikleriyle Türkiye*” okuma metni bulunmaktadır.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan millî spor boyutu orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında geçen “*bisiklet sürmek ve yürüyüş*” sporlarının, temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında da kullanılmış olması onların tekrar yoluyla pekişmesini sağlayabilir. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında günlük hayatta sık rastlanmayan sporlardan “*kayak, surfing, rafting, yamaç paraşütü, dalış*” gibi adrenalini yüksek sporlara da bu düzeyde yer verilebilir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan yiyecek kültürü boyutu orta düzey (B1-B2) ders kitaplarına bakıldığında Türk mutfağında sürekli tüketilen yiyeceklerden ve temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında da bazılarında

rastlanılan “*kebab, döner, lahmacun, pide, çorba*” bu düzeyde de verilerek pekiştirilmiştir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan önemli şahsiyetler boyutu orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında geçmişte yaşamış “*Aliye Berger, Muhsin Ertuğrul, Evliya Çelebi, Sultan Murad Han, Attila İlhan*” gibi isimlerle karşılaşmaktadır. Ressamdan müzisyene, tiyatroçudan yazara, padişahın gezgine kadar Türk kültür tarihinde isim yapmış önemli şahsiyetlerin isimleri bulunmaktadır. Ancak hayatta olan önemli şahsiyetlerden yalnızca “*Fazıl Say ve Orhan Pamuk*” isimlerine rastlanmaktadır.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan atasözleri boyutu orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında sadece “*Vakitsiz öten horozun başı kesilir*” atasözü bulunmaktadır. Orta düzeye gelmiş bir öğrencinin atasözlerini aracılığıyla kültürü anlamlandırılması kolaylaşabilir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan kutlama ve festivaller boyutu orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında Türkiye’de düzenlenen uluslararası festivallerden “*Ahududu Festivali*”ne rastlanmaktadır.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan Türk âdetleri boyutu orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında evlilik öncesi yapılan “*kına gecesi, kına yakma, kına mendilleri, damat tıraşı*” geleneklerine yer verilmiştir. Türk kültürü evlenme ritüellerinde karşımıza çıkan “*kına*” ve “*damat tıraşı*” âdetleri hedef kültüre dair açıklayıcı nitelikte olan kültürel unsurlardır.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan değerler boyutu orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında Türk çocuklarının oynadığı “*Körebe, BirdirBir, İstop ve Bezirgânbaşı*” oyunlarına yer verildiği görülmektedir. Tekerlemeler, hedef kültürde söylenişleri, dikkat çekici, merak uyandırıcı ve ritmik olmaları bakımından akılda kalıcılığı arttırdıkları için önemli bulunmaktadır. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarındaki “*birdirbir oyunu*” içinde geçen “*Birdirbir, ikidir iki, olur tilki... Üçtür üç, yapması güç... Dörttür dört, kuş gibi öt... Beştir beş, aldım bir eş... Altıdır altı, yaptım kahvaltı... Yedim yedi, elim sırtına değdi... Sekizim seksek... Dokuzum durak*” tekerleme örneğinin geleneksel oyunların içinde verilmesi

amaca hizmet eder niteliktedir. Hedef kültürde çocuk oyunlarına yer verilmesi hedef dil öğrenen öğrenciler için eğlenceli ve ilgi artırıcı olabilir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan Türk edebiyatı boyutu orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında “*hümanizm, modernizm, postmodernizm, realizm, psikolojik tahliller, imgesel anlatım*” şeklinde edebiyata ilişkin kavramlarla karşılaşılmaktadır. Söz konusu kavramların hedef dil olarak Türkçe öğrenen bir öğrenci için orta düzey (B1-B2) ders kitapların da zorlayıcı gelebileceği için bu kavramların ileri düzey (C1-C2) ders kitabında verilmesinin daha uygun olabileceği düşünülmektedir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan görsel sanatlar boyutu orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında geçen “*hat, minyatür, ebru, tezhip, Geleneksel Osmanlı Evleri*” geleneksel sanatlarının ve gölge oyunu olan “*Karagöz ile Hacivat*”ın hedef dili öğrenen bireyin dil becerilerinin gelişmesiyle beraber ileri düzey (C1-C2) ders kitabında verilmesinin dikkate alınan başlığa göre daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan meslekler boyutu orta düzey (B1-B2) ders kitaplarına bakıldığında günümüzde sık rastlanmayan geçmişte kalan “*hattat, gravür sanatçısı, ulak*” mesleklerinin ileri düzey (C1-C2) ders kitabında verilmesinin daha anlaşılır olacağı düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında ileri düzey (C1-C2) ders kitabında yer alan kültürel unsurlar bir bütün olarak şu şekilde gösterilebilir:

Tablo 20. İleri Düzey (C1-C2) Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Unsurlar

Kültürel Boyutlar	İleri Düzey (C1-C2) Kültürel Unsurlar	f
Kişiler Arası İletişim Boyutu	Teşekkür etmek, hoş geldin, selamünaleyküm, aleyküm selam, teşekkürler, selam	6
Ekonomik Hayat Boyutu	Maden yatakları, ticaret, verimli topraklar, parayı kullanan ilk medeniyet, tarım ve hayvancılık, Kral Yolu, dokuma tezgâhı, ihtiyaç fazlasını satmak, geçimini sağlamak, pazar, bakkal, dükkân, terazi, dirhem, ödünç para, borç, alacaklı, kese, akçe, peşin para, fakir fukara, para kazanmak, açgözlü, cimri, müşteri, yoksul, maliyet	39

	kısmak, finansal kaynak, maliyet, okka, ekmek parası, ücretli, hasılat, para ödemek, hesap kapatmak, para ihtiyacı, ödeme, pahalı, aylık	
Millî Spor Boyutu	Cirit oynamak, egzersiz yapmak, tırmanış	3
Yiyecek Kültürü Boyutu	Beslenme alışkanlığı, damak zevki, tarımsal üretim, mutfak kültürü, tahıl, sebze, zeytinyağlı, hamur işi, etle sulu olarak hazırlanan yemekler, pekmez, yoğurt, bulgur, Türk mutfağı, Gaziantep mutfağı, kebab, et yemekleri, yoğurtlu yemekler, zeytinyağlı yemekler, tatlı, pilav, sebze yemekleri, köfte, börek, salata ve piyaz, dolma, Kanarya Kebab, Mevlana Kebab, Ali Nazik Kebab, Kâğıt Kebabı, Tandır Kebabı, Beyti, tahıl ve hamur/unla hazırlanan çorbalar, kuru baklagillerle hazırlanan çorbalar, et ve sakatat çorbaları, tavuk ve diğer kümes hayvanı etleriyle hazırlanan çorbalar, yoğurt ve sütle hazırlanan çorbalar, sebze çorbaları, Lebniye Çorbası, Soğan Çorbası, Yalancı Paça Çorbası, Nohut Çorbası, Bıt Bıt Çorbası, Kırmızı Mercimek Çorbası, Şehriye Çorbası, tutmaç Çorbası, Sebzeli Buğday Çorbası, Ezogelin Çorbası, Sütlü Sebze Çorbası, Domates Çorbası, Tarhana Çorbası, Yayla Çorbası, Aş Otu Çorbası, Hanım Ağa Çorbası, Çeşm-i Nigar Çorbası, Kavata Çorbası, Süleymaniye Çorbası, Meyir Çorbası, Kuş Çorbası, damak tadı, sağlıklı beslenme, dengeli beslenme, vejeteryan mutfağı, ikram etmek, aç yatmak, karnını doyurmak, ekmek, şeker, susam, arpa, buğday, açlıktan kıvrınma, kabak, ceviz, çömlük, et, vitamin ve mineral bakımından zengin yiyecekler, üzüm, fast food, rafineri gıdalar, katkı maddeli yiyecekler, unlu gıdalar, tuz, katı yağlar, hormonlu gıdalar, bal, propolis, polen, arı sütü, sebze, meyve, lokma, zahire, balık, restoran, yahni, fesleğen, zencefil, tarçın, badem, ziyafet çekmek, bir deri bir kemik kalmak	101
İçecek Kültürü Boyutu	Su, alkol, salep, çay	4
Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları Boyutu	Flüt, simbal, tef, türkü, çengi, akustik, saray ve tapınak müziği, halk müziği, enstürümantal, şarkı, bestelenen eser, müzik terapi, şarkı söylemek, müzik aleti çalmak, müzik dinlemek, ezgi, ritim, melodi, harmoni, kaval, köçek, borazan	22
Önemli Şahsiyetler Boyutu	İbn-i Sina, Rifat Ilgaz, Orhan Pamuk, Yaşar Kemal, Leyla Erbil, İlhan Berk	6
Atasözleri Boyutu	Ne ekersen onu biçersen, Taşıma suyla değirmen dönmez, Damdan düşenin halinden damdan düşen anlar	3
Dinî Unsurlar Boyutu	Mabet, dua etmek, âlim, Allah'a yalvarmak, Ya Rabbim, kurban vermek, Allah tarafından taş kesilmek, taş	37

	kesilmek, ermiş, dünya tarlası, ahiret, cennet, günah, sevap, dinsel, Tanrısal güç, İslam dünyası, sarık, âmin, abdest almak, Allah aşkı, inşallah, sabah ezanı, namaz kılmak, dua yapmak, yatsı namazı, seccade, Allah affeder, başörtü, namazında niyazında, kıble, beş vakit namaz, Tanrı'ya şükretmek, ayet, minare, şehit olmak, cami	
Kutlama ve Festivaller Boyutu	Cümbüş, tavla partisi, bayram tatili	3
Türk Âdetleri Boyutu	Düğün, gelin alayı, düğün alayının önünün kesilmesi, misafir	4
Değerler Boyutu	Selçuklu ve Osmanlı Sarayı, Hititler, Kadeş Savaşı, Kadeş Antlaşması, Frigler, Lidyalılar, Urartular, el emeği göz nuru, yöresel kıyafetler, sandıklar, nakış, oya, fes, tülbent, işli ceket, kuşak, şalvar, mest, yazma, iç gömleği, cepken, meşin, yemeni, kız, söz verme, hükümdar, vezir, oğul, karı-koca, eş-dost, arkadaş, heybe, komşu, gelenek, töre, sürme, ahbap, nasip, gece tırnak kesilmez, yazın dere suyu kışın göze suyu içmem, tahtaya vurmak, kapılara at nalı asmak, kırık ayna, kara kedi, çantayı yere koymak para kaybetmeye sebep olur batıl inancı, nazar değmesi, aile, sedir, sülale, kardeş, Asurlar, Sümerler, hatun, hanım-bey, yavrum, ana, semaver, güğüm, kahve(kahvehane anlamında), pastra, al bayrak, sırma, vatan, aile yadigârı, padişah, evlat, baba, ağabey, oğlan, çırak, “Eline geçti bir keçi, ne yapacaksın ikiyi, üçü; kessene keçiyi, eline geçti bir at, ye de yanında yat”, göle yoğurt çalmak, bayram havası, bülbülü altın kafese koymuşlar ah vatanım demiş, ortalık düğün bayram, darısı başına, ekmeğini şekerle ye, büyüklerin sözünü dinle, ağaç altında yatma, pirince giderken evdeki bulgurdan olmak, hayırdır inşallah, “vatan al bayrağın dalgalandığı yer değil midir?”, “hırsızın hiç mi suçu yok?”	83
Türk Edebiyatı Boyutu	Efsane, sözlü halk kültürü, Gelin Kayaları Efsanesi, Kıztaşı Efsanesi, Ejderha Efsanesi, Taş Olan Çoban Efsanesi, Şahitlik Kayası Efsanesi, Şahmeran Efsanesi, Abdurrahman Gazi Efsanesi, “bir varmış bir yokmuş”, “evvel zaman içinde kalbur saman içinde”, mecaz, fıkra, masal, “develer tellal, pireler berber iken, ben anamın anasının beşiğini tıngır mıngır salları iken, kalbur elek, kambur felek üstüne söz ederken, ulu mu ulu, yüce mi yüce bir dağ varmış”, az gitmişler uz gitmişler, onlar ermiş muradına darısı dertlilerin başına, komedi, mizah, sözlü ve yazılı edebi ürünler, tiyatro, karakter komedisi, töre komedisi, entrika komedisi, konuşma ve yazı sanatı, hikâye, roman, nükte, öykü, köşe yazıları, anı, mektup, popüler mizah, siyasi mizah, kara mizah, okuma-yazma,	47

	mitolojik tanrı ve tanrıça, edebi eser, yapıt, şiir, çizgi roman, edebiyat uyarlamaları, distopik roman, eleştiri, gel zaman git zaman, Keloğlan ve Altın Bülbül Masalı, Kafdağı	
Görsel Sanatlar Boyutu	Anıtsal eserler, saraylar, sosyal yapılar, kaya kabartmaları, orthostatlar (bina cephelerinde alt sırada yer alan kabartmalı taşlar), seramik, geometrik desen, hayvan motifi, maden işçiliği, tapınak mimarisi, kuyumculuk sanatı, duvar resimleri, Kaya Anıtları, dokuma, karikatür, sinema, film, kurgu-fantastik-macera filmi, bilim-kurgu filmi, resim, fotoğraf	21
Meslekler Boyutu	Çoban, elçi, lokman hekim, doktor, hoca, köçek, kasap, akademisyen, blog yazarları, medya yazarları, reklamcı, çavuş, hokkabaz, hemşire, müzisyen, filozof, tabip, cerrah, avukat, muhtar, hâkim, yazar, ozan, dağcı, astronot, kadı, işçi, celep, çiftçi, kaptan, şair, yazar, bilim insanı, profesör, senarist, yönetmen, film eleştirmeni, hırsız, oyuncu, kaşife, eğitici, hizmetçi	42
Turistik ve Tarihî Yerler Boyutu	Boğazkale-Hattuşa, Anadolu, Ankara, Gordion (Yassihöyük-Polatlı), Afyon, Eskişehir, Menderes, Gediz Irmakları, Van Gölü, Van (Tuşba), Doğu Anadolu, Batı Anadolu, Çayönü, Çatalhöyük, Kastamonu, Yozgat, Van-Amik Köyü, Elazığ-Harput, Ağrı Dağı, Tarsus, Van Kalesi, Bozöyük Köyü, Şanlıurfa-Göbeklitepe-Örencik Köyü, İstanbul, Haliç, Halıcıoğlu, Akdeniz, Edremit, Akşehir Gölü	29
Toplam		450

Tabloya göre ileri düzey (C1-C2) ders kitabındaki kültürel unsurların sayısı 450 olarak tespit edilmiştir.

İleri düzey (C1-C2) ders kitabı araştırıldığında “*Anadolu Mutfağı*” ünitesinde “*Anadolu Medeniyetleri*”, “*Yöresel Giyim ve Kuşam*”, “*Efsaneler*” Türk kültürü ile Türk deyimlerinin ve kalıplaşmış ifadelerinin geçtiği “*Okuma Parçası 1*”, “*Okuma Parçası 2*” okuma metinleriyle “*Aç Kurt*” masalı bulunmaktadır. Diğer ünitelerdeki okuma metinleri evrensel temalardan oluşmaktadır. İleri düzey (C1-C2) ders kitabı ikinci ünitesinde, “*Sosyal Medya*” konusu detaylı işlenmiş olup okuma parçaları olarak da “*Nasrettin Hoca’dan Fıkralar*” ve “*Kurnaz Kurt Masalı*” ve “*Üç Haylaz Masalı*” verilmiştir. “*İnsana Dair*” ünitesindeki okuma metinleri evrensel konulardan oluşmakta olup yalnızca “*Batıl İnançlar*” isimli okuma metni, dünyanın farklı coğrafyaları ve uluslarında ortaya çıkıp ülkemizde de bu inanışların devam ettiğine dair bilgileri içermektedir. “*Sağlık*” ünitesinde sağlık hakkında bilgi veren birçok

metin bulunmakta olup Türk kültürüne ilişkin Ömer Seyfettin'in "*Rüşvet*" öyküsü ile "*Yılanla Tilki*" öyküsü bulunmaktadır. "*Dünya*" ünitesinde dünyayla ilgili bilgilendirici okuma metinleri vardır. Aynı zamanda bu ünite de Sait Faik Abasıyanık'ın "*Semaver*" ve Ömer Seyfettin'in "*Forsa*" öyküleri ile Nasrettin Hoca'nın "*Kedi-Ciğer*", "*Kulak Isırma*", "*İnşallah Ben Geldim!*" fıkraları bulunmaktadır. Son ünite olan "*Edebiyat ve Sinema*" da edebiyat ile sinema ilişkisi ele alınmış olup Türk kültürüne dair okuma parçası olarak da Nasrettin Hoca'nın "*Hırsız'ın Hiç Mi Suçu Yok?*", "*Damdan Düşenin Hâlinden Damdan Düşen Anlar*" ve "*Hocam! Ayaklarımız Karıştı*" fıkraları ve "*Keloğlan ve Altın Bülbül Masalı*" bulunmaktadır. İleri düzey (C1-C2) ders kitabına bakıldığında ilk ünite tamamen Türk kültürüne ait unsurlardan oluşmaktadır.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan millî spor boyutu ileri düzey (C1-C2) ders kitabında millî sporlardan yalnızca "*cirit atmak*" sporuna rastlanmaktadır. Bu düzeyde "*güreş ve okçuluk*" gibi millî sporlarından da bahsedilebilir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan içecek kültürü boyutu ileri düzey (C1-C2) ders kitabında Türk içecek kültüründe önemli bir yeri olan "*sahlep*"in verilmesi dikkat çekici ve merak uyandırıcı niteliktedir. Dikkat çeken bir diğer husus ise Türk içecek kültüründe büyük bir yeri olan "*Türk kahvesi ve limonata*"nın hiçbir düzeyde kullanılmamış olmasıdır.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan müzik, müzik aletleri ve halk oyunları boyutu ileri düzey (C1-C2) ders kitabında "*müzik terapi*" unsurunun verilmesi disiplinlerarasılığa dikkat çekebilir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan önemli şahsiyetler boyutuna bakıldığında orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında adı geçen yazar "*Orhan Pamuk*"un ileri düzey (C1-C2) ders kitabında da adının geçmesi tekrar yoluyla pekişmesini sağlamaktadır. Tarihte birçok başarıya imza atmış tarihi bir kişilik olan "*İbn-i Sina*"nın bu düzey ders kitabında adının geçmesi hedef kültür bakımından merak uyandırıcı olabilir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan olan atasözleri boyutu ileri düzey (C1-C2) ders kitabına bakıldığında kullanılan atasözlerinin kısmen mecaz anlamı kısmen gerçek anlamı olduğu görülmektedir. Bu aşamada yalnızca mecaz anlamdan oluşan atasözleri kullanılabilir. Tosun (2016, s. 31-32) Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti C1 düzeyinde kullanılan bazı atasözlerine bakıldığında “*Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır, Vermeyince Mabut, neylesin Mahmut, Yuvası dış kuş yapar, Arı bal alacak çiçeği bilir*” ile karşılaşmaktadır. Atasözleri, bir toplumun kültürünün dinamikleri olduğu için bazı durumlarda sayfalarca anlatılabilecek olay ya da durumları tek bir cümleyle anlatması onları önemli bir konuma taşımaktadır. Bu nedenle hedef kültür öğretiminde atasözlerinin hem sosyal hayatın içinde hem de ders kitaplarında yeteri kadar ve düzeye göre bulundurulmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan biri olan dinî unsurlar boyutu ileri düzey (C1-C2) ders kitabına bakıldığında temel (A1-A2) ve orta (B1-B2) düzey ders kitaplarında kullanılan dinî unsurlar, öğrenci hedef kültüre yabancıysa ön yargı oluşturabilirken ileri düzeyde artık hedef kültürü yakından tanımaya başladığı için varsa da ön yargı ortadan kalkabilir. Ayrıca, dinî unsurlar bir ülkenin kültürel öğelerinden bağımsız düşünülemez. Bir toplumda din ve kültür bir noktadan sonra birbirine etki ederler. Bu nedenle ileri düzey (C1-C2) ders kitabında dinî unsurların bulunması hedef kültürü anlamada öğrenci için verimli olabilir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan biri olan değerler boyutu ileri düzey (C1-C2) ders kitabında kıyafetlerden, tarihten, aletlerden, mekânlardan, kutsallardan, batıl inançlardan, nasihatlerden, fıkralardan, günlük hayatta sıklıkla kullanılan ifadelerden bahsedilmiştir. İleri düzey (C1-C2) ders kitabındaki değerler boyutunun, ünite başlıkları şeklinde olmasa da metinlerin içerikleri olarak oldukça bilgilendirici nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan biri olan Türk edebiyatı boyutu ileri düzey (C1-C2) ders kitabında Türk edebiyatının en önemli masal kahramanlarından olan Keloğlan’ın masallarından “*Keloğlan ve Altın Bülbül Masalı*” yer almaktadır. Ayrıca masalarda geçen “*Bir varmış bir yokmuş*”, “*Evvel zaman içinde kalbur saman içinde*”, “*Develer tellal, pireler berber iken, ben anamın anasının*

beşliğini tıngır mıngır sallar iken, kalbur elek, kambur felek üstüne söz ederken, ulu mu ulu, yüce mi yüce bir dağ varmış”, “Az gitmişler uz gitmişler”, “Onlar ermiş muradına darısı dertlilerin başına”, “Gel zaman git zaman” ifadeleri masal türüne ilişkin bilgi edinilmesine katkı sağlayabilir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan biri olan görsel sanatlar boyutu ileri düzey (C1-C2) ders kitabında Türk görsel sanatlar kültüründe önemli bir yeri olan “*saray ve kuyumculuk*” ifadeleri yer almaktadır. “*Saray ve kuyumculuk*” kavramları Türk kültüründe önemli bir yerde bulunmaktadır. Bundan dolayı bu ifadelerin kullanılması hedef dil öğrenen birey için öğretici olabilir.

Ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesindeki başlıklardan biri olan meslekler boyutu ileri düzey (C1-C2) ders kitabında geçen “*elçi, köçek, filozof, dağcı, astronot, kaptan, senarist, yönetmen, hırsız, oyuncu*” mesleklerinin ileri düzeye gelmiş öğrenciler için ideal olacağı düşünülmektedir.

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe öğretim setinde bulunan okuma metinlerindeki Türk kültürüne ait unsurlara ilişkin şu sonuçlara ulaşılmıştır:

6.1. DERS KİTAPLARINDAKİ KİŞİLER ARASI İLETİŞİM UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kişiler arası iletişime dair en fazla unsur “23” ile temel düzey (A1-A2) ders kitaplarındayken en az unsur da “0” ile orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında bulunmaktadır.

Temel düzey (A1-A2) ders kitapları kişiler arası iletişim boyutuna göre incelendiğinde kitapta geçen kelimeler genel olarak günlük hayattaki şekliyle kullanılmıştır. Kişiler arası iletişim için gerekli olan ana sözcükler kitapta kullanılmış olup yer yer de tekrar edilmiştir. “*Sağ olun, selam, özür dilerim, gözünüz aydın, inşallah, güle güle, önemli değil*” gibi günlük hayattaki iletişimde çoğunlukla kullanılan kelime ve kelime grupları da temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında yerini almaktadır.

Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında kişiler arası iletişimle ilgili ifadeye rastlanmamaktadır. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında kullanılan metinler açıklayıcı nitelikte olup diyalog şeklinde değildir.

İleri düzey (C1-C2) ders kitabında kişiler arası iletişimle ilgili birkaç ifadeyle karşılaşmaktadır. Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında kullanılan “*teşekkür etmek, hoş geldin*” ifadeleri bu düzeyde de tekrar edilmiştir. Ayrıca diğer düzey ders kitaplarında geçmeyen “*selamünaleyküm, aleyküm selam, selam*” ifadeleri bu düzeyde bulunmaktadır.

6.2. DERS KİTAPLARINDAKİ EKONOMİK HAYAT UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki ekonomik hayat boyutuna dair en fazla unsur “39” ile ileri düzey (C1-C2) ders kitabındayken en az unsur da “7” ile orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında bulunmaktadır.

Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında bulunan ekonomik unsurlara bakıldığında temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında kullanılan kelime ve kelime gruplarından herhangi birine rastlanmamaktadır. “*Ticari maksat, ticari kazanç, para, alışveriş, müşteri, ekonomik sıkıntı, para biriktirmek*” gibi yeni ifadelerin kullanıldığı görülmektedir. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında kullanılan bu ifadeler günlük hayatta sıklıkla kullanılan sözlerdir. Özellikle bu düzeyde geçen “*para biriktirmek, ekonomik sıkıntı, ticari kazanç*” kalıplaşmış ifadeleri temel düzeyi başarıyla geçmiş bir öğrencinin anlayabileceği düşünülen söz gruplarıdır.

İleri düzey (C1-C2) ders kitabında para ile ilgili “*parayı kullanan ilk medeniyet, ödünç para, peşin para, para kazanmak, ekmek parası, para ödemek, para ihtiyacı*” gibi birçok ifadeye rastlanmaktadır. Ticaretle ilgili “*maden yatakları, ticaret, verimli topraklar, tarım ve hayvancılık, dokuma tezgâhı, ihtiyaç fazlasını satmak, geçimini sağlamak, pazar, bakkal, dükkân, borç, alacaklı, müşteri, maliyet kısmak, finansal kaynak, maliyet, ücretli, hasılat, hesap kapatmak*” ifadeleri kullanılmıştır. İleri düzey (C1-C2) ders kitabında kullanılan eski ve yeni ölçü birimleri ile para birimlerinden “*terazi, dirhem, akçe, okka*” unsurları bulunmaktadır. Yine bu düzey ders kitabında insanların ekonomik durumları ve onların paralarını harcama durumlarına göre

isimlendirmeye ilişkin “*fakir-fukara, açgözlü, cimri, yoksul*” kelimelerine de rastlanmaktadır. İleri düzeyde farklı ekonomik unsurlar ve hedef kültüre ait iktisadi unsurlar bir arada verilmiştir.

6.3. DERS KİTAPLARINDAKİ MİLLÎ SPOR UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki millî spor boyutuna dair en fazla unsur “21” ile orta düzey (B1-B2) ders kitaplarındayken en az unsur da “2” ile temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında bulunmaktadır.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında, millî spor boyutuna bakıldığında “*futbol, basketbol, voleybol*” gibi günlük yaşamda sıkça yapılan sporlara rastlanmaktadır.

Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında, evrensel sporlara ve yüzme çeşitlerine yer verilmiş olup millî sporlara yer verilmemiştir. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarındaki okuma metinlerinde geçen sporlar incelendiğinde günlük hayatta fazla yapılan ve bilinen sporlardan “*voleybol, basketbol, yürüyüş, koşmak, bisiklet sürmek, yüzme, futbol*” gibi sporların yanında “*boks, kick boks, fitness, tenis, masa tenisi, squash, karete*” daha az rastlanan spor dallarına da yer verilmiştir. Ayrıca orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında sporla ilgili unsurların sayısında temel düzeydeki (A1-A2) ders kitaplarına göre artış olduğu görülmektedir.

İleri düzey (C1-C2) ders kitabında millî sporlara ilişkin “*cirit oynamak ve tırmanış*” sporlarına rastlanmaktadır. Temel düzey (A1-A2) ve orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında geçen spor dallarının ileri düzey (C1-C2) ders kitabında tekrar edilmediği görülmektedir. İleri düzey (C1-C2) ders kitabında kullanılan “*cirit*” sporu Türk kültüründe yer alan millî sporlardandır.

6.4. DERS KİTAPLARINDAKİ YİYECEK KÜLTÜRÜ UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki yiyecek kültürü boyutuna dair en fazla unsur “101” ile ileri düzey (C1-C2) ders kitabındayken en az unsur da “30” ile orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında bulunmaktadır.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında yiyecek kültürü başlığı altında kitapta yer alan yemekler, yiyecekler üzerine hazırlanan başlıkların içeriğiyle büyük ölçüde örtüşmektedir. Yemek isimleri kadar sebze isimleri de kullanılmıştır.

Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında yiyeceklerle ilgili kültürel unsurlar incelendiğinde Türk mutfağına ait yemeklere rastlanmamaktadır. Türkiye’de tüketilen meyve ve sebze isimleri verilmiştir.

İleri düzey (C1-C2) ders kitabında okuma metinlerindeki yiyecek kültürüne ait unsurların sayısında temel (A1-A2) ve orta (B1-B2) düzey ders kitaplarına göre artış söz konusudur. Özellikle Türk kültüründe büyük bir öneme sahip olan ve neredeyse her gün tüketilen çorbalar, türleri temel alınarak “*tahıl ve hamur/unla hazırlanan çorbalar, kuru baklagillerle hazırlanan çorbalar, et ve sakatat çorbaları, tavuk ve diğer kümes hayvanı etleriyle hazırlanan çorbalar, yoğurt ve sütle hazırlanan çorbalar, sebze çorbaları*” şeklinde tasniflenmiş ve “*Lebeniye Çorbası, Soğan Çorbası, Yalancı Paça Çorbası, Nohut Çorbası, Bit Bit Çorbası, Kırmızı Mercimek Çorbası, Şehriye Çorbası, tutmaç Çorbası, Sebzeli Buğday Çorbası, Ezogelin Çorbası, Sütli Sebze Çorbası, Domates Çorbası, Tarhana Çorbası, Yayla Çorbası, Aş Otu Çorbası, Hanım Ağa Çorbası, Çeşm-i Nigar Çorbası, Kavata Çorbası, Süleymaniye Çorbası, Meyir Çorbası, Kuş Çorbası*” olarak çok detaylı bir biçimde ders kitabında yerini almıştır. Türk mutfağında hem ülke içinde hem de yurt dışında tanınırlığı gün geçtikçe artan Gaziantep mutfağının ismi de kitapta yer almaktadır. Etle yapılan yiyeceklerden “*Kanarya Kebap, Mevlana Kebap, Ali Nazik Kebap, Kâğıt Kebabı, Tandır Kebabı, Beyti Kebabı*” gibi kebab çeşitlerine yer verildiği görülmektedir. Yine Türk mutfağında tüketilen yemeklerden “*zeytinyağlılar, bulgur, pilav, salata ve piyazlar, köfte, börek, hamur işleri, dolma, yahni*” ileri düzey (C1-C2) ders kitabında yer almaktadır. İleri düzey (C1-C2) ders kitabında yemek kültürünün kitapta çok zengin bir şekilde bulunduğu görülmektedir. Ayrıca Türk mutfağında kullanılan “*pekmez, yoğurt, fesleğen, zencefil, tarçın, badem, ekmek, şeker, et, üzüm, bal, susam, arpa, buğday, balık*” ürünlerinin de kitapta adı geçmektedir. Yine ileri düzey (C1-C2) ders kitabında “*beslenme alışkanlığı, damak zevki, tarımsal üretim, mutfak kültürü, Türk mutfağı, Gaziantep mutfağı, damak tadı, sağlıklı beslenme, dengeli beslenme, vejeteryan mutfağı, ikram etmek, aç yatmak, karnını doyurmak, açlıktan kıvranma, fast*

food, rafineri gıdalar, katkı maddeli yiyecekler, unlu gıdalar, hormonlu gıdalar, ziyafet çekmek, bir deri bir kemik kalmak” gibi yemek, yeme alışkanlığı ve yemek kültürüyle ilgili kelime gruplarına rastlanmaktadır.

6.5. DERS KİTAPLARINDAKİ İÇECEK KÜLTÜRÜ UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki içecek kültürü boyutuna dair en fazla unsur “4” ile temel düzey (A1-A2) ve ileri düzey (C1-C2) ders kitaplarındayken en az unsur da “1” ile orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında bulunmaktadır.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında içecek kültürüne bakıldığında hemen hemen her gün tüketilen “*çay, kahve, ayran ve su*” içecekleri görülmektedir.

Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında kullanılan içeceklere bakıldığında yalnızca “*su*”ya rastlanmaktadır. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında kullanılanlardan daha az içecek unsuru görülmektedir.

İleri düzey (C1-C2) ders kitabında adı geçen içeceklere bakıldığında “*su, alkol, salep, çay*” ile karşılaşmaktadır. “*Su ve çay*” diğer düzeylerde de kullanılarak tekrar edilmiştir.

6.6. DERS KİTAPLARINDAKİ MÜZİK, MÜZİK ALETLERİ VE HALK OYUNLARI UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki müzik, müzik aletleri ve halk oyunları boyutuna dair en fazla unsur “39” ile orta düzey (B1-B2) ders kitaplarındayken en az unsur da “10” ile temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında bulunmaktadır.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında müzik, müzik aletleri ve halk oyunlarına dair unsurlar incelendiğinde Türk müziği yapan şarkıcılara yer verilmediği görülmektedir.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında kullanılan “*piyano, halk müziği, türkü*” müzikle ilgili ifadeler orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında da tekrarlanmıştır. Orta

düzy (B1-B2) ders kitaplarında “gramafon, melodika, trompet, klavye” gibi evrensel enstürmanların yanında “davul, zurna, kemençe” gibi yerellik özelliği taşıyan enstürmanlara da yer verilmiştir. Ayrıca “halay, zeybek, horon” gibi yöresel halk oyunları da bu düzeyde bulunmaktadır. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında geçen müzik, müzik aletleri ve halk oyunlarına ilişkin unsurlar, temel düzey (A1-A2) ders kitaplarına göre artış göstermektedir.

İleri düzey (C1-C2) ders kitabında evrensel ve çağdaş müzik aletlerinden “flüt, borazan”; yerel müzik aletlerinden ise “simbal, tef, kaval” kullanılmıştır. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında adı geçen “halay, zeybek, horon” halk oyunları ise ileri düzey (C1-C2) ders kitabında kullanılmamıştır. İleri düzey (C1-C2) ders kitaplarında halk oyunlarına ilişkin yalnızca “köçek” geçmektedir. Müzikle ilgili “akustik, enstrümantal, şarkı, bestelenen eser, ezgi, ritim, melodi, harmoni” terimlerine rastlanmaktadır.

6.7. DERS KİTAPLARINDAKİ ÖNEMLİ ŞAHSİYETLER UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki önemli şahsiyetler boyutuna dair en fazla unsur “19” ile orta düzey (B1-B2) ders kitaplarındayken en az unsur da “6” ile temel düzey (A1-A2) ve ileri düzey (C1-C2) ders kitaplarında bulunmaktadır.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında önemli şahsiyetler boyutu incelendiğinde Türk Cumhuriyeti’nin kurucusu “Mustafa Kemal Atatürk”; İstanbul’un fethini gerçekleştiren Osmanlı hükümdarı “Fatih Sultan Mehmet”; Türk müziği tarihinden “Safiye Ayla” ve Türk tasavvuf tarihinden “Yunus Emre” ile “Taptuk Emre”nin isimleriyle karşılaşılmaktadır. Ayrıca 2015 yılın Nobel Kimya Ödülünü alan Türk bilim insanı “Aziz Sancar” da temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında adı geçen isimlerdendir. Türk kültüründe isim yapmış önemli şahsiyetlere bakıldığında yaşayan kişilerden önemli şahsiyet olarak yalnızca Aziz Sancar’a yer verildiği görülmektedir.

Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında adı geçen önemli şahsiyetler boyutuna bakıldığında sanatçılardan “Aliye Berger, Fazıl Say, Mithat Fenmen, Kamuran Gökdemir, Muhsin Ertuğrul, Cahide Sonku”; tarihî kişiliklerden “Evliya Çelebi,

Hazarfen Ahmet Çelebi, Sultan Murad Han, Selahaddin Eyyubi, Osman Bey” ve edebiyatçılardan “*Reşat Nuri Güntekin, Necip Fazıl Kısakürek, Peyami Safa, Yahya Kemal Beyatlı, Ahmet Hamdi Akseki, Hamdullah Suphi Tanrıöver, Attila İlhan, Orhan Pamuk*” isimlerine rastlanmaktadır. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında adı geçen önemli şahsiyetlerin sayısı, temel düzey (A1-A2) ders kitaplarına göre artış göstermektedir. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında adı geçen önemli şahsiyetlerden yalnızca Orhan Pamuk yaşayan kişilerdendir.

İleri düzey (C1-C2) ders kitabında bilginlerden “*İbn-i Sina*”; edebiyatçılardan “*Rıfat Ilgaz, Orhan Pamuk, Yaşar Kemal, Leyla Erbil, İlhan Berk*” isimleriyle karşılaşılmaktadır. İleri düzey (C1-C2) ders kitabındaki önemli şahsiyetler boyutuna bakıldığında sayı bakımından orta düzey (B1-B2) ders kitaplarına göre daha az unsurla karşılaşılmaktadır. Bu düzey ders kitabındaki önemli şahsiyetlerin çoğu “*Rıfat Ilgaz, Orhan Pamuk, Yaşar Kemal, Leyla Erbil, İlhan Berk*” gibi edebiyatçılardan oluşmaktadır.

6.8. DERS KİTAPLARINDAKİ ATASÖZLERİ UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki atasözleri boyutuna dair en fazla unsur “3” ile ileri düzey (C1-C2) ders kitabındayken en az unsur da “0” ile temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında bulunmaktadır.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında hiçbir atasözüne rastlanmamaktadır.

Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında yalnızca “*Vakitsiz öten horozun başı kesilir*” atasözüne rastlanılmıştır.

İleri düzey (C1-C2) ders kitabındaki atasözlerinin kullanımında artış görülmektedir. İleri düzey (C1-C2) ders kitabında “*Ne ekersen onu biçersin, Taşıma suyla değirmen dönmez, Damdan düşenin hâlinden damdan düşen anlar*” atasözlerine rastlanmaktadır.

6.9. DERS KİTAPLARINDAKİ DİNÎ UNSURLARA YÖNELİK SONUÇLAR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki dinî unsurlar boyutuna dair en fazla unsur “37” ile ileri düzey (C1-C2) ders kitabındayken en az unsur da “16” ile temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında bulunmaktadır.

Temel düzey (A1-A2) ders kitapları incelendiğinde bu düzeyde birden çok dinî kavramla karşılaşılmaktadır. “*Tasavvuf, varlık, yokluk, aşk (kastedilen ilahi aşk), inanç turizmi, mabet*” kavramları bunlardan bazılarıdır.

Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarındaki dinî unsurların sayısına bakıldığında temel düzey (A1-A2) ders kitaplarına göre artış gözlemlenmektedir.

İleri düzey (C1-C2) ders kitabında kullanılan dinî unsurların sayısında temel düzey (A1-A2) ve orta düzey (B1-B2) ders kitaplarına göre artış görülmektedir. Dinî mimari ile ilgili “*mabet, minare, cami*” unsurları bulunmaktadır. İleri düzey (C1-C2) ders kitabında Allah ve Tanrı ile ilgili “*Allah’a yalvarmak, Ya Rabbim, Allah tarafından taş kesilmek, taş kesilmek, Tanrısal güç, Allah aşkı, inşaallah, Allah affeder Tanrı’ya şükretmek*” kelime gruplarına rastlanmaktadır. İslam dinine ait ibadet unsurları ve kutsal ifadelerden “*dua etmek, kurban vermek, ahiret, cennet, günah, abdest almak sabah ezanı, namaz kılmak, dua yapmak, yatsı namazı, seccade, namazında niyazında, beş vakit namaz, kible, ayet, şehit olmak*” yer almaktadır.

6.10. DERS KİTAPLARINDAKİ KUTLAMA VE FESTİVALLER UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kutlama ve festivaller boyutuna dair en fazla unsur “7” ile orta düzey (B1-B2) ders kitaplarındayken en az unsur da “3” ile ileri düzey (C1-C2) ders kitabında bulunmaktadır.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarındaki kutlama ve festival ifadelerine bakıldığında “*doğum günü, yılbaşı, mezuniyet töreni, sevgililer günü, anneler günü*” gibi günlük yaşamda sıklıkla yapılan etkinliklerle karşılaşılmamaktadır.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında rastlanmayan “*doğum günü, yılbaşı*” gibi kutlama ifadelerine orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında rastlanmaktadır. Türkiye’de düzenlenen uluslararası “*Ahududu Festivali*”ne rastlanmaktadır. Hem evrensel hem

de yerel anlamda kutlama ve festivallere ilişkin özel günlere yer verildiği görülmektedir.

İleri düzey (C1-C2) ders kitabında “*cümbüş, tavla partisi, bayram tatili*” kutlama ve festivallere ilişkin kelime ve kelime grupları kullanılmıştır. Farklı düzeylerde kutlamaya ilişkin farklı ifadeler yer almaktadır. Temel (A1-A2) ve orta (B1-B2) düzey ders kitaplarında kullanılan kutlama ifadeleri, ileri düzey (C1-C2) ders kitabında bulunmamaktadır. Türk kültüründe “*cümbüş*” eğlence meclisleri için kullanılan bir ifade iken “*tavla partisi*” geleneksel bir Türk eğlence oyunudur.

6.11. DERS KİTAPLARINDAKİ TÜRK ÂDETLERİ UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki Türk âdetleri boyutuna dair en fazla unsur “6” ile orta düzey (B1-B2) ders kitaplarındayken en az unsur da “2” ile temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında bulunmaktadır.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarındaki Türk âdetlerine dair unsurlar incelendiğinde “*misafirlik*” unsuruna yer verildiği görülmektedir. Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında Türk gelenek ve göreneklerinde büyük bir yeri olan “*misafirlik*” alışkanlıklarına ilişkin ifadeler rastlanmaktadır.

Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında Türk âdetleriyle ilgili “*düğün ve düğün öncesi*” geleneklerden bahsedilmektedir. Türk âdet yapısında evlilik öncesi yapılan “*kına gecesi, kına yakma, kına mendilleri, damat tıraşı*” geleneklerine yer verilmiştir. Türk âdetleriyle ilgili “*misafirlik*” unsuruna temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında yer verilmiştir. Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında yer verilen “*misafirlik*” unsuru, orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında kullanılmamıştır.

İleri düzey (C1-C2) ders kitaplarında Türk âdetlerine ilişkin “*düğün, gelin alayı, düğün alayının önünün kesilmesi, misafir*” unsurları kullanılmıştır. İleri düzey (C1-C2) ders kitabında yine Türk kültüründe evlenme ritüellerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında kullanılan “*misafirlik*” unsuru, ileri düzey (C1-C2) ders kitabında da kullanılmıştır. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında kullanılan “*düğün*” ifadesi, ileri düzey (C1-C2) ders kitabında da kullanılmıştır.

6.12. DERS KİTAPLARINDAKİ DEĞERLER UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki değerler boyutuna dair en fazla unsur “83” ile ileri düzey (C1-C2) ders kitabındayken en az unsur da “12” ile temel düzeye (A1-A2) ders kitaplarında bulunmaktadır.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarındaki değerlere ilişkin unsurlar incelendiğinde verilen aile üyelerinin isimleri, Türkiye’ye ait hayvanlar ile Türkiye’nin önemli ve millî kavramlarından olan “*Osmanlı Dönemi, İstanbul’un Fethi, Kurtuluş Mücadelesi ve hoşgörü kavramı*” ve “*Van kedisi*” ile karşılaşılmaktadır.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında kullanılan aile üyelerinin isimleri orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında da tekrar edilmiştir. Ayrıca, temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında kullanılmayan aile üyesi isimlerinden “*gelin, yenge, amca, oğul, dede*” gibi isimlerle orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında karşılaşılmaktadır. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında Türk çocuklarının oynadığı “*Körebe, Birdir Bir, İstop ve Bezirgânbaşı*” oyunlarına yer verildiği görülmektedir. Yine bu düzeyde Türk kültüründeki değerlerden “*poşu, yazma, işlik, şal, kuşak, cepken, gömlek, şalvar, yemeni, çarık, fes, üç etek, mendil*” gibi birçok yerel kıyafetle ilgili unsura yer verilmiştir. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarındaki değerler boyutunda Türk tarihiyle ilgili “*Enderun, Osmanlı Devleti, Cumhuriyet, Lâle Devri*” unsurlarına da yer verilmiştir. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında bulunan Türk kültüründeki değerler boyutunda “*aile üyelerinin isimleri, çocuk oyunları, yöresel kıyafetler, Türk tarihi*” unsurlarına yer verildiği görülmektedir.

Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında geçen “*cepken, şalvar, gelenek, töre*” unsurları, ileri düzey (C1-C2) ders kitabında da yer almaktadır. Temel (A1-A2) ve orta (B1-B2) düzey ders kitaplarında kullanılan aile üyesi isimlerine ileri düzey (C1-C2) ders kitabında da rastlanmaktadır. İleri düzey (C1-C2) ders kitabındaki değerler boyutunda tarihle ilgili “*Selçuklu ve Osmanlı Sarayı, Hititler, Kadeş Savaşı, Kadeş Antlaşması, Frigler, Lidyalılar, Urartular, hükümdar, vezir, Asurlar, Sümerler, padişah*” ifadelerine rastlanmaktadır. Türk kültüründeki yöresel kıyafetlerle ilgili “*el emeği göz nuru, yöresel kıyafetler, sandıklar, nakış, oya, fes, tülbent, işli ceket, kuşak,*

şalvar, mest, yazma, iç gömleği, cepken, meşin, yemeni, heybe” ifadeleri kullanılmıştır. Türk kültüründe yer edinmiş aletlerden “*semaver, güğüm*”; sohbet ve eğlence için gidilen mekân olan “*kahve(kahvehane anlamında)*” ve Türk tarihinin ve bugünün kutsalı olan “*al bayrak, vatan, vatan al bayrağın dalgalandığı yer değil midir?, bülbülü altın kafese koymuşlar ah vatanım demiş*” ifadeleri ileri düzey (C1-C2) ders kitabındaki değerler boyutunda kullanılmıştır. İleri düzey (C1-C2) ders kitabındaki değerler kapsamında “*gece tırnak kesilmez, yazın dere suyu kışın göze suyu içmem, tahtaya vurmak, kapılara at nalı asmak, kırık ayna, kara kedi, çantayı yere koymak para kaybetmeye sebep olur*” batıl inançlarına ilişkin birden çok alışkanlık ve öğreti bulunmaktadır. Türk kültüründe nasihat anlamında kullanılan “*ekmeğini şekerle ye, büyüklerin sözünü dinle, ağaç altında yatma*” şeklindeki ifadeler yer almaktadır. Nasrettin Hoca’nın “*göle yoğurt çalmak ve hırsızın hiç mi suçu yok*” fıkralarına; Türk halkının günlük hayatta sıklıkla kullandığı “*hayırdır inşallah, darısı başına*” ifadelerine; mutlu olunan anları tasvir etmek için söylenen “*ortalık düğün bayram, bayram havası*” kelime gruplarına rastlanmaktadır.

6.13. DERS KİTAPLARINDAKİ TÜRK EDEBİYATI UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki Türk edebiyatı boyutuna dair en fazla unsur “67” ile orta düzey (B1-B2) ders kitaplarındayken en az unsur da “12” ile temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında bulunmaktadır.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında kullanılan Türk edebiyatına ilişkin unsurlardan “*gezi, mektup, e-posta*” türlerine rastlanmaktadır.

Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında biyografi, deneme, kısa hikâye, dünya ve Türk edebiyat tarihi, ülkelerin ve şehirlerin gezi ve tanıtım türündeki metinlere rastlanmaktadır. Ayrıca bu düzeyde “*şiir, öykü, destan, mektup, gazete, telgraf, dilekçe, tekerleme, fabl, hitabet, roman, eleştiri, mitoloji, anı, röportaj*” türlerinin adı geçmektedir. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında adı geçen türlerden “*şiir, mektup, telgraf, dilekçe, mitoloji, anı, röportaj*” örneklerine rastlanmamaktadır. Türk edebiyat tarihinde ilk destan özelliği taşıyan on iki öyküden oluşan *Dede Korkut Hikâyeleri*

hakkında bilgi veren metin bulunmaktadır. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarındaki okuma metinlerinde Türk edebiyatında yer edinmiş yazarlardan Reşat Nuri Güntekin'in "*Harabelerin Çiçeği, Eski Ahbap, Çalığışu, Dudaktan Kalbe, Acımak, Yaprak Dökümü*"; Necip Fazıl Kısakürek'in "*Örümcek Ağı, Kaldırımlar*"; Orhan Pamuk'un "*Cevdet Bey ve Oğulları, Sessiz Ev, çeviri, Beyaz Kale, Yeni Hayat, Kar, Kara Kitap, Benim Adım Kırmızı*" eserlerinin isimleri geçmektedir.

İleri düzey (C1-C2) ders kitabında Türk edebiyat tarihinde önemli bir yeri olan efsanelerden "*Gelin Kayaları Efsanesi, Kıztaşı Efsanesi, Ejderha Efsanesi, Taş Olan Çoban Efsanesi, Şahitlik Kayası Efsanesi, Şahmeran Efsanesi, Abdurrahman Gazi Efsanesi*"nden bahsedilmiştir. Türk edebiyatının en önemli masal kahramanlarından olan Keloğlan masallarından biri olan "*Keloğlan ve Altın Bülbül Masalı*" kitapta yerini almıştır.

İleri düzey (C1-C2) ders kitabında "fıkra, masal, öykü, mektup, köşe yazısı, anı, roman, nükte, şiir, eleştiri, tiyatro" gibi edebi türlerin adı geçmektedir. Ayrıca "popüler mizah, siyasi mizah, kara mizah" mizah türlerinin ve "karakter komedisi, töre komedisi, entrika komedisi" komedi türlerinin isimleriyle de karşılaşmaktadır. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında bulunan Türk edebiyatındaki önemli şair ve yazarların eserlerine ileri düzey (C1-C2) ders kitabında rastlanmamaktadır.

6.14. DERS KİTAPLARINDAKİ GÖRSEL SANATLAR UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki görsel sanatlar boyutuna dair en fazla unsur "58" ile orta düzey (B1-B2) ders kitaplarındayken en az unsur da "11" ile temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında bulunmaktadır.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarındaki görsel sanat unsurlarına bakıldığında "*resim, heykeltçilik, mimari, mozaik, antik yapı, Geleneksel Mardin Evleri*" ifadelerine rastlanılmaktadır.

Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında Türk sinemasındaki "*Ayastefanos'taki Rus Abidesi'nin Yıkılışı, İstanbul Sokakları ve Halıcı Kız*" filmlerinden bahsedilmektedir.

Türk geleneksel sahne sanatlarından “*Karagöz ile Hacivat*” gölge oyunundan bahsedilmiştir.

İleri düzey (C1-C2) ders kitabındaki dinî mimariye ait unsurlardan “*tapınak mimarisi*” dikkat çekmektedir. Türk görsel sanatlar kültüründe önemli bir yeri olan “*saray ve kuyumculuk*” ifadeleri bu düzeyde yerini almaktadır.

6.15. DERS KİTAPLARINDAKİ MESLEKLER UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki meslekler boyutuna dair en fazla unsur “59” ile orta düzey (B1-B2) ders kitaplarındayken en az unsur da “21” ile temel düzey (A1-A2) ders kitaplarında bulunmaktadır.

Temel düzey (A1-A2) ders kitapları, meslekler boyutuna göre incelendiğinde günümüzde sıklıkla karşılaşılan ve herkes tarafından bilinen “*öğretmen, doktor, öğrenci, eczacı, mühendis, avukat, polis, çiftçi, hemşire, aşçı, berber, ev hanımı, futbolcu, ressam*” mesleklerinin adının geçtiği görülmektedir.

Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında siyasetçiden sanatçıya, bilim insanından müzisyenlere, hatta günümüzde popüler olan mesleklere kadar birçok farklı meslekten bahsedilmiştir.

İleri düzey (C1-C2) ders kitabında hem geçmişte geçerli olan “*kadı, celep, lokman hekim, tabip, kâşife*”; hem de günümüzde popüler olan “*blog yazarları, medya yazarları, reklamcı, film eleştirmeni*” gibi mesleklerin isimleri geçmektedir.

6.16. DERS KİTAPLARINDAKİ TURİSTİK VE TARİHİ YERLER UNSURLARINA YÖNELİK SONUÇLAR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki turistik ve tarihî yerler boyutuna dair en fazla unsur “46” ile temel düzey (A1-A2) ders kitaplarındayken en az unsur da “29” ile ileri düzey (C1-C2) ders kitabında bulunmaktadır.

Temel düzey (A1-A2) ders kitaplarındaki turistik ve tarihî yerler boyutuna bakıldığında birçok büyükşehir, şehir, doğal ve tarihî mekânın ismine yer verildiği

görülmektedir. Turistik ve tarihî yerlere bakıldığında temel düzeyde geçen yerlerden bazılarının isimleri şunlardır; “*İstanbul, Muğla, Kayseri, Van, Samsun, İzmir, Ankara, Antalya, İzmir, Gaziantep, Van Gölü, Akdamar Adası, Myra Antik Kenti, Olimpos Antik Kenti, Aspendos Köprüsü, Mersin, Van Kalesi, Konya, Sultan Ahmet Meydanı, Ayasofya, Sultan Ahmet Camisi, Yerebatan Sarnıcı, Dikili Taş, Alman Çeşmesi, Mavi Cami, Fırat Nehri, Mardin Kalesi, Deyrulzafaran Manastırı, Ulu Cami, Zinciriye Medresesi, Kırklar Kilisesi, Mardin Müzesi, Dara Antik Kenti, Edirne, Amasya*”dır.

Temel (A1-A2) ve orta (B1-B2) düzey ders kitapları arasında yerlerin sayısı bakımından belirgin bir farklılık göze çarpmamaktadır. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında büyükşehirlerden “*İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Antalya*”; doğal güzelliklerden “*Dicle Nehri, İhlara Vadisi, Efes Antik Kenti, Kapadokya, Erciyes Dağı, Hasan Dağı, Yeşilirmak, Peribacaları*”; tarihî yerlerden “*Sinan Paşa Köşkü, Selimiye Kışlası, Galata Kulesi, Balıklı Göl, Hasankeyf, Nemrut Dağı, Cumalıkızık, Sümela Manastırı, Aspendos, Antalya-Belkıs Köyü, İshak Paşa Sarayı, Kral Kaya Mezarlıkları*” isimlerine rastlanmaktadır.

İleri düzey (C1-C2) ders kitabında tarihî yerlerden “*Boğazkale-Hattuşa, Gordion (Yassıhöyük-Polatlı), Van Gölü, Çayönü, Çatalhöyük, Van Kalesi, Şanlıurfa-Göbeklitepe-Örencik Köyü*”; doğal güzelliklerden “*Menderes, Gediz Irmakları, Elazığ-Harput, Ağrı Dağı, Tarsus, Edremit, Akşehir Gölü*”nün isimleri geçmektedir.

YEDİNCİ BÖLÜM

7. ÖNERİLER

- Bu çalışma kapsamında seçilen ders kitaplarında yer alan okuma metnindeki kültürel unsurlar incelenmiştir. Ayrıca konuşma, yazma, dinleme becerilerine ilişkin metnindeki kültürel unsurlara yönelik de çalışmalar yapılabilir.
- Yapılan incelemede ders kitaplarında yer alan kültürel unsurlar içinde atasözlerine çok az rastlanmıştır. Ders kitaplarında atasözlerine daha fazla yer verilebilir.
- Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarında diyaloglara rastlanmamaktadır. Orta düzey (B1-B2) ders kitaplarına diyalog içeren metinler eklenebilir.
- Günümüzde devam eden geleneklerden olan “*misafirperverlik*” ve “*komşuluk*” ifadeleri metinler içinde yer yer geçmektedir. Türk toplumunda hâlâ devam eden, çok büyük önemi olan bu değerleri anlatan ve ana teması “*misafirperverlik*” ve “*komşuluk*” olan ayrı metinler ders kitaplarında bulunabilir.
- Yaşayan ve Türk kültürü için önemli olan şarkıcı, sanatçı ya da bilim insanlarının isimlerine okuma metinlerinde daha fazla yer verilebilir.
- Türk edebiyatından şiir örneğine ve romanlardan kesitlere okuma metinleri başlığı altında yer verilebilir.
- Ders kitaplarında yer alan görseller ve görsellerin kültürle ilişkisi gelecek araştırmalarda incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Abacıoğlu, T.** (2002). *Çocuklara oyunlarla yabancı dil öğretimi*. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Açık Önkaş, N.** (2010). Ana dili öğretimine yeni yaklaşımlar. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 121-128.
- Akıncılar, A. ve Çiçek, D.** (2018). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan Türkçeye Yolculuk ders kitaplarının kültürel etkileşim açısından incelenmesi. İçinde Bülent Kırmızı, Bahar İşigüzel (Editörler), *1. Karaman Uluslararası Dil ve Edebiyat Kongresi*, (s. 1-861). Konya: Aybil Yayınları.
- Akkoyunlu, B.** (2019). *Yedi İklim yabancı dil olarak Türkçe setindeki kültürel varlığın incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Altınok, K.** (2020). Kültürel miras ve dil öğretimi bağlamında "Gazi Tömer Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti". *Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 5, 223-246.
- Arslan, M.** (2017). Ana dili olarak Türkçe öğretimi ve temel dil becerilerinin gelişiminde karşılaşılan sorunlar. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5, 46, 63-77.
- Aytaş, G. ve Çeçen, M. A.** (2010). Ana dili eğitiminde dil bilgisi öğretiminin yeri ve önemi. *TÜBAR*, 77-89.
- Bayraktar, F. B.** (2015). *Yabancılar Türkçe öğretiminde faydalanılan kitapların kültürel unsurların aktarımı açısından değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bayraktar, S.** (2015). Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının kültür aktarımı açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*(2), 7-23.

- Bayraktar, S.** (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde bir kültür aktarım aracı olarak kalıp sözler.* (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Baz Bolluk, D. ve Bağcı, H.** (2020). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin kullandıkları dil öğrenme stratejileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 448-463.
- Bölükbaş, F. ve Keskin, F.** (2010). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerin kültür aktarımındaki işlevi. *Turkish Studies*, 5(4), 221-235.
- Caner, M., Direkçi, B. ve Kurt, B.** (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımına ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 76-92.
- Çetinkaya, E.** (2018). *Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültürel unsurlar: Yedi İklim Türkçe örneği.* (Yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Demir, A. ve Açıık, F.** (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürlerarası yaklaşım ve seçilecek metinlerde bulunması gereken özellikler. *TÜBAR*, 51-72.
- Er, K. O.** (2006). Yabancı dil öğretim programlarında kültürün etkileri. *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*, 39(1), 1-14.
- Er, O.** (2015). *Yabancılar Türkçe öğretimi uygulamalarının kültürel farkındalık oluşturma açısından incelenmesi.* (Doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Erdal, K.** (2018). Yabancılar Türkçeyi öğretirken Türkiye'yi öğretmek: Ulutömer örneği. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 81-94.
- Erdal, K., Dağdeviren, İ., Gökhan, O., Şen, H. H. ve Şenay, E.** (2018). Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültürel öğeler (A2) düzeyi. *TÜRÜK*

Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi(12),
11-23.

- Ergin, M.** (2009). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım Yayım Tanıtım.
- Ergin, M.** (2013). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım.
- Ertuğrul, M.** (2015). *Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan kitaplarda kültür aktarımı*. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Göçer, A.** (2012). Dil kültür ilişkisi ve etkileşimi üzerine. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 50-57.
- Göçer, A.** (2020). Alan eğitiminde ölçme ve değerlendirme: Türkçe eğitimi örneği. *Journal of Turkish Language Academy*, 8(3), 285-295.
- Güleç, E.** (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki okuma metinlerinin incelenmesi: Gazi Tömer örneği. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 115-139.
- Güleç, İ. ve Ömeroğlu, E.** (2016). Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının biçimsel özellikleri. İçinde Alpaslan Okur, Bekir İnce ve İsmail Güleç (Editörler), *Uluslararası Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Kongresi*, (s. 5-295). Sakarya : Sakarya Üniversitesi TÖMER.
- Gülle, Z.** (2019). *Yabancılar Türkçe öğretiminde kültür aktarımının başka bir boyutu: ders kitaplarının cinsiyet tercihi açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Gün, M. ve Ünal, A.** (2019). Yedi İklim B1 ve B2 Türkçe Öğretim Setlerindeki okuma metinlerinin görseller ile bütünlüğünün incelenmesi. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 1-28.
- İşcan, A. ve Yassıtaş, T.** (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği (B1-B2 Düzeyi). *Aydın TÖMER*, 3(1), 47-66.

- İşci, C.** (2012). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan "Yeni Hitit" ders kitabının dört temel dil becerisi ve kültür açısından incelenmesi.* (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Işıkoğlu, D.** (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi C1 ders kitaplarında hedef kültüre yönelik metinlerde değerler. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 553-562.
- Kalaycı, D. ve Durukan, E.** (2019). Yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce öğretimi ders kitaplarının öğrenme alanları bakımından karşılaştırılması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(4), 2162-2177.
- Kaplan, M.** (2010). *Dil ve Kültür.* İstanbul: Degâh Yayınları.
- Karagöl, E. ve Kurt, B.** (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitabı yazarlarının dil öğretim yöntemleri ile ölçme-değerlendirmeye ilişkin görüşleri. İçinde O. K. Gül, B. Kurt, C. C. Çakmancı (Editörler), *IV. Uluslararası Türklerin Dünyası Sosyal Bilimler Sempozyumu*, (s. 137-143). Ankara.
- Karakoç Öztürk, B.** (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde somut olmayan kültürel mirasın aktarımı. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 288-312.
- Karakuş, O.** (2018). *Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki metinlerde değer aktarımı referanslarının yeri.* (Yüksek lisans tezi). Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Keskin, F.** (2010). *Yetişkinlere yönelik yabancı dil olarak Türkçe derslerinde yazınsal metinlerle kültür aktarımı.* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kılıç, F.** (2019). *Kültürel öğeler açısından yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kaynak incelemesi: Türkçeye Yolculuk B1-B2 ve Altay Türkçe Öğreniyorum B1-B2 örnekleri.* (Yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

- Kıral, B.** (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Sosyal Bilimler Dergisi Enstitü Dergisi*, 15, 170-189.
- Koçer, Ö.** (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin hedef kültürle bütünleştirilmiş dersler sonrasında görüşlerinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(2), 25-35.
- Koparan, B.** (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk kültür öğelerinin aktarımına ilişkin öğrenci ve öğretim elemanı görüşleri ile ders kitaplarının inlenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Koparan, B. ve Canbulat, M.** (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk kültür öğelerinin aktarımına yönelik bir durum çalışması. *Araştırma ve Deneyim Dergisi*, 5(2), 40-57.
- Kutlu, A.** (2014). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültürün araç olarak kullanımı: Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği (B1-B2 Seviyesi). *K.Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(2), 697-710.
- Memiş, M.** (2016). Yabancı dil öğretiminde eğitim ortamı ve kültür aktarımı. *Turkish Studies*, 11(9), 605-616.
- Metin, E.** (2020). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde eleştirel düşünme ve kültürlerarası yetkinliği geliştirmeye yönelik stratejiler*. (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Miçooğulları, M.** (2020). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültürel unsurların kullanımı: "Anadolu Hikayeleri Dizisi" örneği. *International Journal of Teaching Turkish as a Foreign Language*, 3(1), 43-63.
- Miles, M., & Huberman, M.** (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks: CA: Sage.
- Mutlu, H. ve Set, G.** (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan C1 seviye ders kitaplarındaki kültür unsurlarının incelenmesi (Gazi

Yabancılar İçin Türkçe - İstanbul Yabancılar İçin Türkçe). *Dil Dergisi*, 171(1), 91-107.

Okur, A. ve Keskin, F. (2013). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültürel öğelerin aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti örneği. *Jasss International Journal of Social Science*, 6(2), 1619-1640.

Oruç, Ş. (2016). Türkçede ana dil ve ana dili. *Journal of Turkish Language and Literature*, 2(1), 311-322.

Ozan Leymun, Ş., Odabaşı, H. F. ve Kabakçı Yurdakul, I. (2017). Eğitim ortamlarında durum çalışmasının önemi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5 (3), 369-385.

Ömeroğlu, E. (2016). *Yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanmış ders kitaplarının incelenmesi*. (Doktora tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Özbal, B. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında araştırmaların incelenmesi: A1-A2 düzeyi*. (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.

Özbal, B. ve Genç, A. (2019). "Yabancı Dil Olarak Türkçe" ders kitaplarında alıştırma yönergelerinin değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Güz (31), 123-146.

Özbal, M. ve Melanlıoğlu, D. (2008). Türkçe eğitiminde kelime hazinesinin önemi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 30-45.

Özdemir, C. (2018). Günümüzde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin durumu. *Alatoo Academic Studies*, 1, 11-19.

Özdemir, C. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihçesi. *Alatoo Academic Studies*, 2, 58-65.

Özdemir, N. (2020). Dördüncü sanayi devrimi ve gelenek kültürü. *9. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi*, 207-241.

- Özgat Tatan, O.** (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği (A1-A2 Düzeyi)*. (Yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Pilav, S., Demir , H. A. ve Demir, H.** (2015). İlköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinin değer iletimi açısından incelenmesi. *Milli Eğitim*, 206, 16-29.
- Saban, A.** (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yöntemi*, 55, 459-496.
- Saraç, H. S., ve Arıkanç, A.** (2010). Yabancı dil ders kitaplarında hedef kültür bilgisini incelemede kullanılabilecek kontrol listesi uygulaması. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (1-2), 45-56.
- Saygılı, D. ve Kana, F.** (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerin kültürlerarasılığı duyarlılığı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi* , 6(4), 1041-1063.
- Sayid Açıkgöz, E.** (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımı: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı: (A1-A2 Düzeyi)*. (Yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Sever, P.** (2019). *Yeni Hitit Dil Öğretim Seti İle Yedi İklim Dil Öğretim Setinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültür aktarımı açısından karşılaştırılması*. (Yüksek lisans tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Şimşek, R. ve Aktaş, T.** (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının ünite değerlendirme ölçütleri bağlamında analizi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9(3), 708-728.
- Subaşı, M. ve Okumuş, K.** (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426.

- Tanrıkulu, L. ve Çelik, S.** (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde broşürlerin kültür aktarımında kullanımı. *Alman Dili ve Kültürü Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 62-73.
- Tapan, N.** (1995). Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde yeni bir yöneliş: kültürlerarası-bildirişim-odaklı yaklaşım. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 149-167.
- Tosun, G.** (2016). *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1, B2 ve C1 seviyesi ders kitaplarındaki metinlerin yabancılara Türkçe öğretiminde kültür aktarımı açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Başkent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Turgut, E., Karakuş, N. ve Ökten, C. E.** (2017). CEF-ESTIM Kılavuzuna göre Hitit, İstanbul ve Yedi İklim Setlerindeki A2 okuma metinlerinin değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 12(33), 475-490.
- Türk, H.** (2018). *Yabancılara Türkçe öğretiminde bir izlençe tasarımı ve kültürel öğelerin hikaye kitapları aracılığıyla aktarımı*. (Yüksek lisans tezi). Bilkent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ummak, H.** (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan 'Kolay Gelsin' ve 'İstanbul' ders kitaplarında kültürlerarası öğrenme*. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ungan, S.** (2006). Avrupa Birliğinin dil öğretimine karşı tutumu ve Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 217-226.
- Uslu Üstten, A. ve Haykır, T.** (2019). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde metin seçimi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(3), 1633-1652.
- Ülker, N.** (2007). *'Hitit Ders Kitapları' örneğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımı sürecine çözümleyici ve değerlendirci bir bakış*. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Ünveren Kapanadze, D.** (2018). Dil ve kültür aktarımında işlevsel bir araç olarak ders kitapları: Türkçe Ders Kitapları örneği. *Turkish Studies Education Sciences*, 13(27), 1575-1592.
- Vargelen, H.** (2013). *Kültürlerarası iletişimsel yeterlilik bağlamında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarının değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yeşilyurt, E.** (2020). Öğretmenin pusulası: genel öğretim ilkeleri. *Ekev Akademi Dergisi*, 83, 263-288.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H.** (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, F.** (2015). Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti'ndeki görsellerde kültür aktarımı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(37), 1307-9581.
- Yılmaz, İ.** (2018). Yabancılara Türkçe deyimlerin öğretiminde tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanılması. *Kastamonu Education Journal*, 26(5), 1623-1641.
- Yurtseven Yılmaz, H. ve Gülçiçek Esen, D.** (2016). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarını değerlendirme ölçütleri. İçinde Alpaslan Okur, Bekir İnce ve İsmail Güleç (Editörler), *Uluslararası Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Kongresi*, (s. 5-295). Sakarya : Sakarya Üniversitesi TÖMER.

EK

EK-A Araştırmacı İzni

Kimden: MEHMET ERTUGRUL
Gönderilme: 18 Mayıs 2021 Salı 10:31
Kime: hll
Konu: Re: Tez Hakkında

Merhaba, kaynak göstermek şartıyla kullanabilirsiniz. Kolaylıklar diliyorum.

Sent from my iPhone

On 17 May 2021, at 20:20, hll wrote:

Sayın Hocam,

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi'nde "Yabancılara Türkçe Öğretimi" alanında tezli yüksek lisansımı gerçekleştirmekteyim. Tez başlığım; "Yabancılar için Türkçe Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurların İncelenmesi: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar için Türkçe Öğretim Seti Örneği". Söz konusu ders kitabında bulunan okuma metinlerindeki kültürel unsurları incelerken izniniz olursa sizin yüksek lisans tezinizde oluşturduğunuz ölçütleri kullanmayı talep etmekteyim.

Teşekkür eder, iyi akşamlar dilerim.

Saygılar,

Hilal YAZICI
FSMVÜ Lisansüstü Öğrencisi

Windows 10 için [Posta](#) ile gönderildi